

30. ROČNÍK

TERCHOVÁ

Cena 2,00 €

Číslo 5 – 6/2019

Ročník 30

ISSN 1338-8827

www.terchova.sk

Dvojmesačník všetkých Terchovčanov

Myšlienka roka:

**PREČO DNES VZNIKÁ TAK MÁLO
ĽUDOVÝCH PIESNÍ? LEBO ĽUDOVÉ
PIESNE VZNIKALI PRI PRÁCI!**

Tomáš Janovic

FOTO – Milan ŠARADIN

VDANÉ S FINANČNOU PODPOROU OBCE TERCHOVÁ

O spoločnom prežívaní osudu

Činy, názory, postoje a osobnostné koncepty človeka formuje kultúra a prostredie, z ktorého vzišiel. Ide o vplyvy, ktoré si nevyberáme, nedokážeme ich ovplyvniť, a predsa kardinálne predurčujú naše životné cesty. Prečo je dôležité nekľáť po lacnom povrchu motivačných citátov a videí a uvedomiť si všetky obmedzenia, ktoré človek nevie ani pri najlepšej vôli prekonať? Základom ľudského prístupu nie je vzývanie falošného obrazu supermana s neobmedzenými dispozíciami. Empatické vnímanie blížneho v jeho krehkosti, slabosti, nedokonalosti a smrteľnosti vytvára priestor na úprimnú spolupatričnosť a prejavy ľudskosti. Pozorovať človeka bez strechy nad hlavou, človeka likvidovaného chorobami, človeka devastovaného materiálnou chudobou, človeka strateného v ultramodernej realite, človeka, ktorý sklamal, a rozumieť, že zvrátenou kombináciou hier okolností by som tým nešťastníkom bol ja sám, mi umožňuje chápať, že nežijeme izolovane od celku. Všetci spoločne vzdorujeme svetu, ktorý nás presahuje, absurdite života, bolesti, utrpeniu, prázdnote, chladu, nekonečnosti vesmíru a nakoniec smrti. Opájať sa svojím talentom, položiť vlastné cnosti na piedestál, vystaviť na obdiv verejnosti dosiahnuté úspechy – to všetko je výsostne ľudské. Neostávajme však len pri tom, skúsme reflektovať človečeský údel v majestáte jeho hĺbk. Začať môžeme smelo trebárs aj pri vianočných sviatkoch a novoročných predsavzatiach.

Niektoré tradície a zvyky síce pretrvali, ale zďaleka už nemajú pôvodný obsahový zreteľ a význam. Bohužiaľ, najmä Vianoce v novodobej ére predstavujú viac spoločenskú a komerčnú záležitosť, z ktorej konzumný dnešok očividne vyprázdňuje duchovnosť. Akoby chcel niekto úmyselne zabudnúť či dokonca programovo

ignorovať, že symbolika vianočného zvykoslovia mala pôvodne hlboké spirituálne poslanstvo. Naše kresťanské sviatky boli počas dvetisícročnej histórie Cirkvi oporou viery pre jednotlivcov i rodiny. Ako sa však otriasajú piliere konfesie, zákonite upadá aj duch, forma i celkový spôsob uctievania sviatkov. Isteže, platí to aj naopak. Upúšťanie od tradície autentického slávania Vianoc spôsobuje tiež stagnáciu a postupný rozklad viery ľudí.

Adorovanie vianočného obdobia bolo v minulosti viac preniknuté duchom vierovyznania a kresťanskej nábožnosti. Chudoba a jednoduchý štýl života pobádali ľudí, aby sa hlbšie vnárali do tajomstva sviatku Božieho narodenia. Zaujímavé je, že čím viac sa naši predkovia podobali postavám z historických prvkov Vianoc, tým duchovnejšie ich vedeli sláviť. Obyčaje a zvyky, ktoré plynutím stáročí akoby zabaľovali mystérium týchto magických dní, istým spôsobom formovali ľudí a utvrdzovali ich v neochvejnej viere a bohabojnosti. Tradície boli nepochybne pretlmočením silného vnútorného človečeského vzťahu k zákonitostiam konfesie. A aké budú naše Vianoce toho roku, zajtra, v najbližšej či vzdialenejšej budúcnosti? Odpoveď je prostá aj zložitá súčasne. Nevyhnutne im musíme vo vlastnom záujme aspoň čiastočne prinavrátiť pôvodný obsah, náplň a zmysel.

Na dvere čoraz intenzívnejšie klope čas vinšov, sľubov a predsavzatí. Zaželajme si do nového roku nielen osobné triumfy, víťazstvo nad druhým a vlastné sebazdokonaľovanie, ale i spolupatričnosť a súcit vyvierajúci z porozumenia, že prežívame spoločný osud a vzdorujeme silám, ktoré ďaleko presahujú naše možnosti.

Milostiplné a pokojné vianočné sviatky.

Peter CABADAJ

FOTO – František MUCHA

TERCHOVÁ

Vydáva: Miestne kultúrne stredisko Terchová,
ul. sv. Cyrila a Metoda č. 96, 013 06 Terchová

IČO vydavateľa: 00364886

Šéfredaktor: Ján Miho ml.

Redakcia: Katarína Halapiová, Alena Cingelová, Adriána Ondrušová

Redakčná rada: Mgr. Peter Cabadaj, Rudolf Patrňák, Ing. František Kadaš, František Mucha, Mgr. Renáta Opalková, Ing. Marián Zajac

Jazyková úprava: Mgr. Peter Cabadaj

Tlač: Varínska tlačiareň, Varín

Grafická úprava: Adriána Ondrušová

Adresa redakcie: MKS Terchová, tel. č. 041/5695 129,
0911 924 189, mks@terchova.sk
Obecný úrad Terchová, tel. č. 041/5695 138,
terchova@terchova.sk

Evidenčné číslo: 3548/09

ISSN 1338-8827

Vyšlo v decembri 2019

VYDANÉ S FINANČNOU PODPOROU OBCE TERCHOVÁ

OBSAH

- 2 ÚVODNÍK**
O spoločnom prežívaní osudu
- 4-5 FARSKÉ LISTY**
70. výročie posviacky Kostola
svätých Cyrila a Metoda
Laureáti Cyrilo-metodskej
knihy za rok 2019
Oslavy svätého Martina
Farská púť do Lúrd
- 6 SERIÁL**
Železný kríž na
Veľkom Rozsutci
Železný dvojkríž z veže
Kostola sv. Martina
- 7 FARSKÉ LISTY**
Program svätých
omší a podujatí
- 8-9 OBECNÝ ÚRAD INFORMUJE**
Navštívili sme Slovákov
v Rumunsku
Anna Halasová oslávila
100. narodeniny
Na TV LUX faTAL z Terchovej
Eurobankovka s nulovou
hodnotou – prírodné
krásky Malej Fatry
Vyhlásenie Mimoriadnej
situácie v Tiesňavách
- 10-11 CYRILOMETODSKÉ DNI 2019**
Dážď písmen – rodinné
posolstvo
- 12-15 JÁNOŠÍKOVE DNI 2019**
Symboly smútku &
strážcovia polí
Keď sa povie terchovský
muzikant...
„Veru sme my bratia...”
- 16-17 ROZHOVOR**
Turné víťazov súťaže
Zem spieva Martina
Repáňa a FS Urpín
- 18 OSOBNOSTI TERCHOVEJ (77.)**
Martin POŽIVENEC
- 19 ÚVAHA**
November '89
- 20 DVOJVÝROČIE**
Spomienka na Eugena Weinera
- 21 UDIALO SA**
Výstava Terchová –
klenotnica folklóru
Október – Mesiac
úcty k starším
- 22-25 VÝROČIE**
Nedožitá deväťdesiatka
čestného občana Terchovej
Storočnica narodenia
Vincenta Hložníka
Pred 80 rokmi zomrel
Jiří Mahen
- 26-27 ROZHOVOR**
Stopovanie ako životný štýl
- 28-29 DO VAŠEJ POZORNOSTI**
Vyšlo CD Moje Vianoce
Nástenný kalendár
Terchová 2020
Branislav Porubčanský
– laureát ocenenia
Poľovník roka 2018
Úspešné pátranie
Jezuliatko opäť prichádza
- 30-32 PREČÍTALI SME SI**
Malé pivovary regióny zdobia
- 33 KRÍŽOVKA**
- 34-35 ROZHOVOR**
Výstup Titusa Zemana
- 36-37** Poďakovanie
Svätá omša na Symbolickom
cintoríne vo Vrátnej
- 38-39 ZŠ S MŠ A. F. KOLLÁRA**
Zo života školy
- 40-41 UDIALO SA**
Ocenené speváčky z Terchovej
Pôsobivé vianočné video
- 42-43 RECEPTY NA TENTO ČAS**
Najočakávanejší, štedrý a
Najkrajší večer roka sa blíži
- 44-45 HUMOR – SATIRA – IRÓNIA**
Silvestrovským atramentom
- 46-51 ŠPORT**
Skialpinizmus v Terchovej
Zelená je tráva, futbal
to je hra...

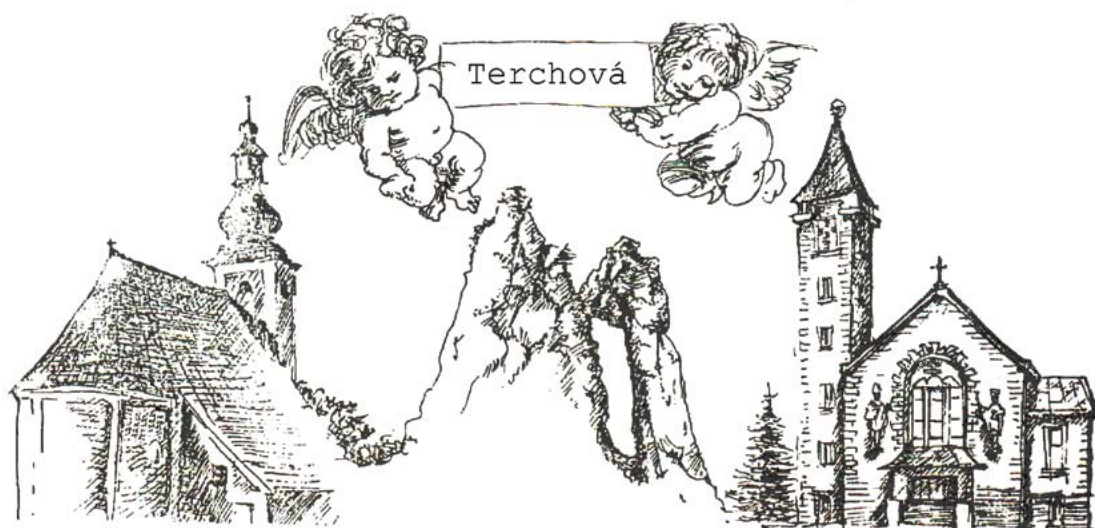
VINŠ

Požehnané sviatky vianočné,
zasnežené cesty polnočné,
pod stromčekom milý darček,
na Silvestra pekný tanček,
do muziky ľahký krok
a zdravý, šťastný nový rok
želá **Miestne kultúrne
stredisko Terchová.**

Úprimne ďakujeme
všetkým cteným partnerom,
podporovateľom, priaznivcom
a priateľom za úspešnú
spoluprácu v odchádzajúcom
roku 2019.

Tešíme sa na spoluprácu
v novom roku a pevne
dúfame, že opätovne
spoločnými silami
pripravíme našim vďačným
divákovi, poslucháčovi
i čitateľovi hlboké kultúrne,
umelecké a duchovné zážitky.

Futbalový sokol stúpa
Expedícia Elbrus 2019
Veľká cena Žiliny v mariáši
sa uskutočnila v Terchovej
Anton Šťastný na Rozsutci
Terchovskí holubiari
vystavovali
Trofej slovenského pohára
aj v rukách Patrika Kováča

KRESBA Milan Opalka Noviny Terchová, 1990

70. výročie posviacky Kostola svätých Cyrila a Metoda

V živote spoločností sa odohrávajú zásadné udalosti, ktoré neskôr vstúpia do ich histórie ako významné a pamätné dni. Pre terchovské obecné i farské spoločenstvo je takýmto dátumom 9. október 1949. Vtedy bol v obci konsekrovaný nový Kostol svätých Cyrila a Metoda, ktorý naši predkovia postavili v neľahkých časoch vojny a tesne po nej. Posviacku vykonal biskup Nitrianskej diecézy Eduard Nécsey.

Dňa 9. októbra 2019 sme si v rámci slávnostnej svätej omše pripomínali a slávili 70. výročie tejto udalosti. Najsvätejšiu liturgiu slúžil Mons. Tomáš Galis, žilinský diecézny biskup, v spoločnosti pátra provinciála Pavla Krutáka, SVD, pátra provinciála írsko-britskej provincie Timothy Lehane, SVD, dekana Františka Pekarú, miestneho správcu farnosti pátra Pavla Hudáka, SVD, mnohých rehoľných kňazov zo Spoločnosti Božieho Slova i Varínskeho dekanátu. Medzi prítomnými nechýbali ani kňazi a rehoľné sestry pochádzajúce z našej farnosti.

Slávnostný charakter udalosti, okrem množstva veriacich, umocnili aj krojovaní muzikanti, speváci, hasiči, skauti a členovia pozemkových spoločností. Pred začiatkom svätej omše sme ešte boli svedkami dvoch mimoriadnych prekvapení, ktoré zvýraznili celkový význam slávnosti. Kancelár Žilinskej diecéznej kúrie Štefan Židek najskôr prečítal dekrét, ktorým otec biskup Tomáš Galis povýšil Kostol svätých Cyrila a Metoda v Terchovej na diecéznu svätyniu – k úcte apoštolov Slovanov a našich vierozvestov. Potom sme s veľkou vďakou prijali do našej farnosti relikvie sv. Klimenta Ochridského.

Pri príležitosti spomínaného 70. výročia konsekrácie vydala Obec Terchová a Farnosť sv. Martina v Terchovej hodnotnú publikáciu, ktorá mapuje históriu najväčšieho chrámu na Slovensku s cyrilo-metodským patrocíniom. Knihu zostavil a zredigoval Peter Cabada.

Marián ZAJAC

FOTO – František MUCHA

DEKRÉT

Vypocújúc túžby a želania veriacich, ktorí z osobitného dôvodu nábožnosti prichádzajú do Farnosti Terchová, aby prejavili úctu apoštolom Slovanov, slovanským vierozvestom Cyrilovi a Metodovi účasťou na liturgických sláveniach, alebo súkromnou modlitbou vo farskom kostole zasvätenému týmto apoštolom a s úmyslom zabezpečiť im primeranejšiu duchovnú starostlivosť, v zmysle kánonu 1230 kódexu kánonického práva a po prerokovaní na zasadnutí Presbyterskej rady Žilinskej diecézy dňa 26. septembra 2019

USTANOVUJEM FARSKÝ KOSTOL SV. CYRILA A METODA V TERCHOVEJ ZA DIECÉZNU SVÄTYŇU.

V tejto svätyni nech sa veriacim, tak, ako to žiadajú liturgicko-právne predpisy, hojnejšie poskytujú prostriedky spásy hlásaním Božieho slova, vhodným rozvíjaním liturgického života, najmä slávením Eucharistie a sviatosti pokánia, ako aj pestovaním schválených foriem ľudovej nábožnosti (porov. kán. 1234 - § 1 KKP).

Nakoľko táto nová diecézna svätynia je zároveň farským kostolom, starostlivosť o ňu je zverená farárom, resp. administrátorovi Farnosti Terchová.

Pre dobro veriacich dovoľujem, aby sa v ktorýkoľvek deň v roku, pri zachovaní liturgicko-právnych noriem v tejto svätyni mohla sláviť votivna sv. omša ku cti sv. Cyrila a Metoda.

Všetkým kňazom, ktorí majú riadnu, alebo delegovanú spovednú fakultu a budú v tejto svätyni vysluhovať sviatosť pokánia, udeľujem právomoc v úkone sviatostnej spovede oslobodzovať od ešte nevyhlásených cenzúr „laet sententiae“, ktoré sú podľa predpisu kánona 1355 - § 2 Kódexu kánonického práva rezervované miestnemu ordinárovi.

Kiež toto moje rozhodnutie prispeje k prehĺbeniu nášho vzťahu s Bohom, aby sa nič neuberalo ani nepridávalo k hodnosti a účinnosti Krista, jediného Spasiteľa, ale nech nás vedie k vďačnosti voči našim nebeským patrónom a k pochopeniu ich správneho miesta v našich dejinách.

V Žiline dňa 9. októbra 2019,
v deň 70. výročia posvätenia Farského kostola
sv. Cyrila a Metoda v Terchovej.
Prot. č. 489/2019-2

Štefan Židek
kancelár

Tomáš Galis
Mons. Tomáš Galis
žilinský biskup

Arcibiskup ochridský a macedónsky Stefan

Arcibiskup Cyril Vasiľ, SJ

Laureáti Cyrilo- metodskej knihy za rok 2019

Kniha svätých Cyrila a Metoda (Cyrilo-metodská kniha) je ocenenie, ktoré od roku 2009 udeľuje Terchovská farnosť za významný prínos k rozvoju a šíreniu cyrilo-metodského poslania. Tohtoročnými laureátmi sa stali prominentné osobnosti – arcibiskup ochridský a macedónsky Stefan, sekretár Kongregácie pre východné cirkvi v Ríme arcibiskup Cyril Vasiľ, SJ, a nitriansky biskup Viliam Judák. Všetci traja poctili svojou účasťou aj tohtoročný jubilejný 30. ročník Cyrilometodských dní v Terchovej.

-zaj-

FOTO – František MUCHA

Nitriansky biskup Viliam Judák v strede.

Oslavy svätého Martina

Tradičný sviatok sv. Martina, patróna našej farnosti, sme si pripomenuli 9. – 11. novembra 2019 zaujímavým programom. V sobotu bol v Terchovskej galérii umenia premietnutý film režiséra Martina Slivku Terchovská muzika, potom naživo zahrali Spojené muziky terchovské so svojimi jubilantmi. V nedeľu, po sv. omšiach, bola vystavená Najsvätejšia Sviatosť Oltárna k farskej poklone so záverečným požehnaním. Pondelok sa niesol v znamení sv. omše, slávnostného obeda a kultúrneho programu v Zariadení pre seniorov a dome sociálnych služieb, kde sa nachádza Kaplnka sv. Martina.

Tento rok si pripomínáme 288. výročie vzniku Farnosti a posvätenia Kostola sv. Martina v Terchovej.

-red-

FOTO – František MUCHA

Farská púť do Lúrd

V dňoch 20. – 25. októbra 2019 sa konala púť veriacich z našej farnosti k Panne Márii do Lúrd (Francúzsko). 45 terchovských pútnikov, vedených duchovným správcom farnosti pátrom Pavlom Hudákom, SVD, počas piatich dní ďakovalo i prosilo za mnohé dobrodenia aj milosti pre našu veľkú farskú rodinu. Panna Mária Nepoškvrnená počatá, oroduj za nás!

-red-

FOTO – Pavol HUDÁK

Kaplnky, kríže – Božie muky, sochy svätých či zvonice sú hojne rozosiate po celom terchovskom chotári. Popri cestách, v osadách, na kopcoch, pri domoch... Dodávajú miestam, na ktorých sa nachádzajú, ďalší rozmer. Ten človek pochopí, až keď sa na tom mieste zastaví, zamyslí, porozhliada a pomodlí. Tak ako zbožný terchovský umelec, ktorý v priebehu storočí roztrúsil svoje kamenné, drevené i železné artefakty po Terchovskej krajine, aby vydal svedectvo o sebe a dobe, v ktorej žil, a zanechal posolstvo pre súčasnosť. Preto sme sa rozhodli na stránkach obecných novín mapovať a približovať tieto zaujímavé miesta ako príspevok k lepšej orientácii a poznaniu miestnej – terchovskej histórie. V tomto čísle si bližšie predstavíme dva železné kríže, ktoré od seba delí z pohľadu veku 275 rokov a z pohľadu nadmorskej výšky rozdiel takmer 1 100 výškových metrov. Starší a nižšie položený je železný dvojkríž z veže Kostola sv. Martina, ktorý bol konsekrovaný v roku 1731. Mladší železný kríž na Veľkom Rozsutci z roku 2006 sa týči v nadmorskej výške 1 610 m. n. m.

KAPLNKY A KRÍŽE V TERCHOVSKEJ KRAJINE
(XVII. – XVIII.)

Železný kríž na Veľkom Rozsutci

Tento kríž bol na vrchole jedného z najkrajších slovenských končiarov osadený 15. novembra 2006. Umelecky kovaný kríž zo železa je darom našich priateľov a rodákov z Dunajskej Lužnej. Zhotovili ho majstri kováči z tejto obce na Žitnom ostrove.

Kríž k nám priviezli vtedajší starosta Dunajskej Lužnej a čestný občan Terchovej Ladislav Cingel so svojím zaťom. Počas nedeľnej sv. omše ho posvätil kaplán Lukáš Twardowski, SVD. Následne sme kríž odovzdali chlapom z Horskej záchrannej služby v Malej Fatre, ktorí ho neskôr vyniesli a osadili na vrchole majestátného fatranského končiara. Náčelník HZS Malá Fatra Juraj Ondruš nám z tejto udalosti prezradil aj jednu zaujímavosť. „Kríž sme pre zlé počasie vynášali dva dni, takže jednu noc prečkal ukrytý v svahu Rozsutca.“

Všetkým, ktorí sa na zrealizovaní uvedenej myšlienky podieľali, patrí naša veľká vďaka! Záverom pripojíme ďalšiu zaujímavosť. Zasluhou veľkého množstva vrcholových fotografií turistov pri kríži počas celého roka je kríž na Veľkom Rozsutci azda najfotografovanejším terchovským krížom vo voľnej prírode.

FOTOARCHÍV – MKS Terchová

Železný dvojkríž z veže Kostola sv. Martina

Spomínaný kostol bol tesne pred Vianocami v roku 1980 necitlivo odstránený z povrchu zemského. Na tom mieste a v jeho blízkosti potom vyrástli zariadenia pre seniorov i predškôľakov. Dnes je železný kríž, ktorý zdobil vežu prvého terchovského chrámu, umiestnený v zelenom ostrovčeku pred Domom dôchodcov a domovom sociálnych služieb. V jeho interiéri nájdeme aj Kaplnku sv. Martina, kde sa pravidelne slúžia sväte omše.

Vertikálne rameno dvojkríža má výšku 146 cm, dlhšie horizontálne rameno 84 cm a kratšie horizontálne rameno 70 cm. Ako sa tento kríž dostal naspäť na pôvodné miesto? Viac nám o tejto téme ochotne povedal riaditeľ Miestneho kultúrneho strediska Rudolf Patrňciak.

„Začiatkom deväťdesiatych rokov, po uvoľnení politických pomerov, sme okrem iného chceli oživiť aj spomienku na Kostol sv. Martina. Preto sme medzi našich farníkov dali výzvu a začali zhromažďovať veci, ktoré sa podarilo zo starého kostola pred jeho demoláciou zachrániť. Okrem iných vecí to bol aj železný kríž z veže, ktorý doniesol Bernard Hanuliak. Kríž potom na uvedenom mieste osadil do opracovaného kvádra terchovského pískovca Milan Opalka. Odvtedy je na tom mieste.“

O tento zrejme najstarší sakrálny artefakt Terchovej sa príkladne starajú ľudia z DD a DSS.

Marián ZAJAC

FOTO – František MUCHA

SPOMIENKA

*Čas plynie, no
v našich srdciach
stále žije.*

Dňa 14. októbra 2019 sme si
pripomenuli smutné
25. výročie od úmrtia

Štefana KRIŽA

*S láskou spomínajú manželka
Helenka, syn Štefan, dcéry Alenka,
Janka a Marianka s rodinami*

SPOMIENKA

*Aj keď je čas
akokoľvek dlhý,
nezahojí ranu,
ktorá stále bolí*

Dňa 5. januára 2020 si pripomenieme
10. výročie od chvíle, čo nás
predišiel do večnosti náš drahý
manžel, otec, starý otec a brat

Kamil BOBÁŇ

Kto ste ho poznali, venujte mu s nami
tichú modlitbu a spomienku.

*S láskou a úctou spomínajú manželka,
deti s rodinami a ostatní príbuzní*

SPOMIENKA

*Neplačte nad nami,
len tichý sen nám praňte,
len spomienky si na nás
v srdci uchovajte.*

Ján HALAS

22. 12. 2019 (uplynú 4 roky od úmrtia)

Paulína HALASOVÁ, rodená Kuťová
8. 7. 2019 (uplynulo 7 rokov od úmrtia)

*S úctou a láskou v srdci spomínajú
dcéry Katarína a Mária
s rodinami a syn Juraj*

Program svätých omší a podujatí

V KOSTOLE SV. CYRILA A METODA V TERCHOVEJ POČAS
VIANOČNÉHO OBDOBIA 2019/2020

*Rímskokatolícka cirkev, Farnosť sv. Martina, 013 06, Terchová
tel.: 041/5695 190, www.fara.sk/terchova*

DÁTUM	DEŇ	LITURGICKÉ SLÁVENIE	ČAS SV. OMŠÍ A PODUJATÍ
16. 12. 2019	Pondelok	Spoločná sv. spoveď	15:00 – 17:00
24. 12. 2019	Utorok	Štedrý deň	6:30 sv. omša 24:00 Polnočná sv. omša zo sviatku Narodenia Pána
25. 12. 2019	Streda	Narodenie Pána	7:00 sv. omša 8:30 sv. omša 9:00 sv. omša – Domov dôchodcov 10:30 sv. omša 16:00 Jasličková pobožnosť
26. 12. 2019	Štvrtok	sv. Štefan, mučeník	7:00 sv. omša 8:30 sv. omša 9:00 sv. omša – Domov dôchodcov 10:30 sv. omša
29. 12. 2019	Nedeľa	Svätej rodiny Ježiša, Márie a Jozefa	7:00 sv. omša 8:30 sv. omša 9:00 sv. omša – Domov dôchodcov 10:30 sv. omša 18:00 sv. omša
31. 12. 2019	Utorok	sv. Silvester	6:30 sv. omša 16:00 sv. omša s ďakovnou pobožnosťou na konci roka 23:30 – 24:00 tichá adorácia v kostole s požehnaním
1. 1. 2020	Streda	Panny Márie Bohorodičky, Nový rok	7:00 sv. omša 8:30 sv. omša 9:00 sv. omša – Domov dôchodcov 10:30 sv. omša 18:00 sv. omša
6. 1. 2020	Pondelok	Zjavenie Pána – Troch kráľov	7:00 sv. omša 8:30 sv. omša 9:00 sv. omša – Domov dôchodcov 10:30 sv. omša 18:00 sv. omša
12. 1. 2020	Nedeľa	Nedeľa Krstu Pána	7:00 sv. omša 8:30 sv. omša 9:00 sv. omša – Domov dôchodcov 10:30 sv. omša 18:00 sv. omša

VÁŽENÍ A MILÍ SPOLUOBČANIA,

PF 2020

DOVOĽTE, ABY SOM VÁM I JA V TOMTO NÁDHERNOM
ČASE ZAVINŠOVAL KRÁSNE, VESELÉ A POŽEHNANÉ
PREŽITIE VIANOČNÝCH SVIATKOV, AKO AJ ÚSPEŠNÝ
VSTUP DO NOVÉHO ROKU 2020.

JOZEF DÁVIDÍK
STAROSTA OBCE

Navštívili sme Slovákov v Rumunsku

V dňoch 12. – 14. októbra 2019 sa delegácia z Terchovej zúčastnila na Oslavách zemiaka u našich slovenských priateľov v Rumunsku, ktorí žijú v horskom kraji neďaleko mesta Oradea, presnejšie v obci Nová Huta – Sinteu. Terchovskú muziku s predníkom Jozefom Holúbkom, kontrášom Štefanom Tlacháčom a basiarom Jozefom Tlacháčom sprevádzali František Zicho, František Kadaš a Marián Zajac. Na kameru a fotoaparát všetko dokumentoval František Mucha.

– red–

FOTO – František MUCHA

Terchovská delegácia s pánom farárom Augustínom Albertom (tretí sprava)

Anna Halasová oslávila

100. narodeniny

Najstaršia občianka Terchovej, pani Anna Halasová, oslávila 1. novembra 2019 výnimočné jubileum – 100 rokov požehnaného života. Pri tejto príležitosti jej boli zagratalovať a popriať pevné zdravie a hojnosť Božích milostí aj predstavitelia obce na čele so starostom Jozefom Dávidíkom.

–OcÚ–

FOTO – František MUCHA

Na TV LUX faTAL z Terchovej

Dňa 26. októbra 2019 vysiela Slovenská katolícka televízia TV LUX v priamom prenose z Terchovej reláciu faTAL. Cieľom tohto programu je hľadanie a odkrývanie vzácných talentov rôzneho veku, ktoré pôsobia v slovenských farnostiach a svojimi danosťami obohacujú ich život. Uvedená relácia (má približne hodinu) bola niekoľkokrát reprízovaná.

-red-

FOTO – Veronika STRELKOVÁ

Eurobankovka s nulovou hodnotou – prírodné krásy

Malej Fatry

Po eurobankovke s nulovou hodnotou, ktorá prezentovala legendárneho ľudového hrdinu Juraja Jánošíka od akad. maliara Stanislava Lajdu, vyšla ďalšia, viažuca sa k Terchovej a jej okoliu. Námetom sú prírodné krásy Vrátnej a Malej Fatry – skalný Mních, Ťava, Skalné mesto, vodopády a rebriky v Dierach, Symbolický cintorín obetí horských nešťastí a dominanty Veľký a Malý Rozsutec. Na eurobankovke je ďalej zobrazená terchovská krajina s lesmi a úzkymi políčkami so senom, ako vyjadrenie spôsobu obživy nášho ľudu v minulosti. Zástupcov fauny reprezentuje pár orla skalného, flóru symbolizuje horec Clusiov.

Nepochybujeme, že táto bankovka bude opäť žiadaným zberateľským artiklom. Predáva sa v Turistickom centre Terchová.

-red-

Svätý Mikuláš prišiel do Terchovej aj tohto roku

Vyhlásenie Mimoriadnej situácie v Tiesňavách

Dňa 13. novembra 2019 o 6. 45 h prišlo v dôsledku nepriaznivého pôsobenia prírodných síl k mimoriadnej udalosti – uvoľneniu a zrúteniu skalného bloku zo známeho skalného útvaru Kvočka. Na základe žiadosti obce Terchová vypracovala Správa ciest ŽSK inžiniersko-geologický posudok príslušného územia. Výsledkom je konštatovanie rizika náhleho zrútenia skalného bloku, ako i padanie už uvoľnených skál zachytených v skalnom žľabe, a tým bezprostredné ohrozenie života, zdravia a majetku účastníkov cestnej premávky na ceste III/2076 a turistov nachádzajúcich sa v kritickej časti možného zosuvu.

Záver geologického posúdenia hovorí, že ďalšia hrozba pádu skalných blokov je v skúmanom mieste a jeho blízkom okolí reálna v ktoromkoľvek čase. Na tomto základe bola starostom obce vyhlásená 3. decembra 2019 o 9.00 h Mimoriadna situácia. Počas obdobia ohrozenia a pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti budú vykonávané nevyhnutné činnosti na zamedzenie šírenia a pôsobenia dôsledkov mimoriadnej udalosti a opatrenia na záchranu života, zdravia a majetku. Musí sa odstrániť nestabilný stav skalného bloku, ako i padanie už uvoľnených skál zachytených v skalnom žľabe na príslušnej časti brala, ktoré sa nachádza v kritickej časti možného zosuvu. Pre trvalé riešenie žiadame o pomoc Ministerstvo životného prostredia SR, aby sa zhotovil inžiniersko-geologický posudok celého úseku Tiesňav, spracoval projekt trvalého zabezpečenia a realizoval čo najskôr.

V súvislosti s vyhlásením Mimoriadnej situácie budú v Tiesňavách čiastočné obmedzenia dopravy – v priebehu čistení brala od kameňov. Doprava bude riadená dopravnými značkami a realizátormi sanačných prác.

-OcÚ-

Kvočka v roku 2009

Kvočka v roku 2019

Dážď písmen – rodinné posolstvo

Symbolický názov výstavy *Dážď písmen* vyjadruje odkaz na *Proglas*, predslov k staroslovienskemu prekladu evanjelií, ktorého autorstvo sa pripisuje svätému Cyrilovi, ako aj na spoločnú rodinnú lásku, záľubu a vieru v duchovnú podstatu umenia, ktoré pramenia zo Svätého písma prekypujúceho „záplavou Božích písmen“. Oslovenie zo strany Terchovskej galérie umenia na usporiadanie rodinnej výstavy vzbudilo vo všetkých členoch rodiny, ktorí sa venujú umeniu, veľký záujem. Postupne sa prihlásili všetci umelci, výtvarníci a architekti z druhej generácie Trizuljakovskej rodiny. Okrem rodičov Alexandra Trizuljaka a Evy Trizuljakovej sa na výstave svojimi dielami predstavili: Michaela Klimanová Trizuljaková, Marek Trizuljak, Miroslava Trizuljaková, Katarína Böhmová, Klement Trizuljak, Alexander Trizuljak ml. a Pavla Lazárková Trizuljaková.

Rodinná výstava

Rok 2018 bol pre celú rodinu Trizuljakovcov náročný. Starali sme sa o mamu Evu Trizuljakovú, ktorá v decembri vo veku 92 rokov prekročila brány večnosti. Možno práve spoločná starostlivosť o mamu nás ešte väčšmi spojila, nielen ako súrodencov a ako ľudí, ale tiež ako výtvarníkov. S väčšou naliehavosťou sme si uvedomili „dary“, ktoré nám naši rodičia zanechali. Je to nielen ohromné dedičstvo artefaktov, ale predovšetkým životných postojov, príbehov a obrovského písomného dedičstva mamy Evy Trizuljakovej.

Do tohto rozporenia prišiel návrh na spoločnú rodinnú výstavu k jubilejnému 30. ročníku Cyrilometodských dní v Terchovej. Ponuku sme s radosťou prijali. Keď sme o tom v rodine začali diskutovať a hľadať autorov, ktorí by sa mohli cyrilometodskej tematike venovať, s prekvapením sme zistili, že každý

z nás sa svojím spôsobom dotýka tejto látky, alebo vo svojej tvorbe spracováva kresťanské, náboženské či duchovné motívy. Láska k umeniu je spoločným menovateľom našej rodiny. Táto vášeň sa preliala aj na tretiu generáciu – na našich synov a dcéry, synovcov a netere.

Dážď písmen

V období 70. rokov minulého storočia Alexander Trizuljak stvárnil sakrálna diela pre dvadsaťšesť kostolov na celom Slovensku. Ako tvorivý umelec neprestajne vyhľadával inšpiráciu v slovenskej kultúre, poézii a próze. Jedným z inšpiratívnych diel bol aj Konštantínov *Proglas*. Hlaholské písmo a preklady vybraných textov písma Konštantín básnický označuje ako „dážď Božích písmen“, ktorý potrebuje každé ľudské srdce. V prenesenom zmysle bolo aj hlaholské písmo „dážďom písmen“ pre staroslovienskú pospolitost. Obraz „dážď Božích písmen“¹ sa natoľko vryl do umelcovej predstavivosti, že ho nakoniec pretavil do svojráznej umeleckej formy.

Alexander Trizuljak vytvoril pre mnohé svoje sakrálna diela zo začiatku sedemdesiatych rokov originálny podklad. Z hliníkovej pásovinu rezal pozdĺžne pruhy rôznych dĺžok a rozmerov a ukladal ich zvisle, rovnobežne vedľa seba, čím vytvoril čosi ako „mozaiku“ s vertikálnou štruktúrou. Na takéto pozadie neraz nainštaloval korpus Krista, ktorý bol potom umiestnený vo viacerých kostoloch na celom Slovensku. Monumentálna postava osláveného Krista z topásového skla (*Vzkriesenie*, kostol v Zelenči, 1972) na titulnej fotke výstavy *Dážď písmen* je osadená práve na takejto ploche. Zvislo uložená textúra kovu naozaj evokuje „dážď“. Technicky pôsobiaca štruktúra je zároveň odkazom na Trizuljakovu konštruktivistickú tvorbu z obdobia 60. rokov. Napokon druhá kapitola knihy Evy Trizuljakovej *Žasnem nad darmi života* (Spolok svätého Vojtecha, 2010) sa nazýva *Dážď Božích písmen*. Autorka v knihe opisuje originálnu technológiu hliníkovej mozaiky Alexandra Trizuljaka.²

Tento obraz sa mi vynoril, keď sme spolu so súrodencami tvorili koncept výstavy. *Dážď písmen* nesie v sebe mnohokrát symboliku, s ktorou pracovali viacerí vystavujúci. Symbol, znak, znamenie – priamy alebo nepriamy odkaz na kresťanské dedičstvo našich vierozvestov – sa nachádza v tvorbe každého z členov Trizuljakovskej rodiny. Z dielne Alexandra Trizuljaka sme aj v Terchovej mohli vidieť súsošie svätých Cyrila a Metoda, pričom trojrozmerné dielo je znakom, symbolom samotným.

Časť umeleckej rodiny Trizuljakovcov

Chór II. počas vernisáže

Eva Trizuljaková bola zastúpená textilnou tvorbou – výberom figurálnych motívov zo 70. rokov a textilných koláží z posledného obdobia jej života. Najmä textilné koláže obsahujú fragmenty starodávnych textílií – paramentov, ktoré tiež v prenesenom zmysle slova môžeme chápať ako symboly odkazujúce na ich minulé sakrálné určenie. Katarína Böhmová používa litery hlaholiky súmerne radené nad sebou. Nápis v hlaholike v obrazoch Miroslavy Trizuljakovej priamo odkazujú na staroslovienske písomníctvo. Priestorové objekty a plastiky Mareka Trizuljaka alebo Pavly Lazárkovej Trizuljakovej môžeme tiež vnímať ako voľne rozvinuté znaky hlaholskej abecedy.

Expozíciu dotvárajú architektonické diela Klementa Trizuljaka a čierno-biele fotografie Alexandra Trizuljaka mladšieho.

Údiv, úcta, úžas

Výstava *Dážď písmen* bola súčasťou série rodinných výstav, ktoré sme spoločne zrealizovali v roku 2019. Spoločným menovateľom bolo vzdanie úcty a vďaka našej mame Eve Trizuljakovej. Výstava v bratislavskom dome Quo Vadis s názvom *Listy mame „... bola venovaná spomienke na našu mamu, vďačnosti za jej život a za všetko, čo nám dala, čo nás naučila. Katarína veľmi citlivo vníma pohľad našej mamy na zázrak – zázrak je to, čo leží, za zrakom, čo je očíam neviditeľné, a tento zázrak je hlavným hybným činiteľom tvorby každého umelca, a osobitne každého z nás.“* Tvorba sa tak stáva predchuťou a predzvesťou Nebeského Jeruzalemu, vízie nového neba a novej zeme, ako ju opisuje sv. Ján v *Apokalypse*. Údiv a úžas nad zázrakmi a darmi života boli leitmotívom tvorby a života maliarky Evy Trizuljakovej.

Tvorivosťou sa udržiava kontinuita ľudského rodu. „Za zrakom“ môžeme vytušiť metaforu videnia, vízie, úžasu... Ustavične sa divíme tomu, aký je Boh, aká nekonečná je jeho stvoriteľská moc, aké dary nám dáva. Umelecká tvorba ponúka priestor na úžas a je jednou z podstatných črt duchovného života. Vystavené textilné koláže z dielne Evy Trizuljakovej predstavujú slobodnú a variabilnú hru na nekonečno. Autorka už v zrelom veku s radosťou, úžasom a nenútenosťou dieťaťa experimentuje so starobylými textíliami, odloženými paramentmi, čípkami a výšivkami. Cítiť v nich nádej a predchuť raja. Názvy diel veľmi často vychádzajú zo Starého zákona; *Knihy proroka Izaiáša* – apokalyptických vízií podobne ako u svätého Jána. Neskorá tvorba je dokladom hlbokkej zbožnosti a viery Evy Trizuljakovej. Úžas bol základným tvorivým krédom umelkyne. Počas celého svojho života sa neprestávala radosť a sústavne tvorila. Tvorbe sa venovala takmer do posledných dní svojho života. Ešte v lete, niekoľko mesiacov pred smrťou, vytvorila sériu desiatok pastelov menších formátov.

Návrat ku koreňom

Zvláštnou zhodou okolností je, že výstava *Dážď písmen* sa uskutočnila v Terchovej, v Terchovskej doline – v prostredí neďaleko obcí Varín a Gbeľany, odkiaľ pochádzal a kde vyrastal náš otec Alexander Trizuljak. Do rodného kraja sa rád vracal ako študent pražskej Akadémie výtvarných umení, ale i neskôr ako pedagóg na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Prichádzal tam neraz počas letných prázdnin navštíviť rodičov a pomáhať im s poľnohospodárskymi prácami.

Pozvanie vystavovať v Terchovskej galérii umenia prijala naša rodina s veľkou vďačnosťou a zadosťučinením. V Terchovej sme našli srdečné a vrele prijatie, komunitu ľudí, ktorí svoju prácu milujú, navzájom sa poznajú, podporujú a spolupracujú. Na organizácii podujatia a inštalácii výstavy sa podieľali takmer všetci zamestnanci kultúrneho strediska, ale i ďalší ochotníci – od mladých študentov Paľa Pažičana a Adky Ondrušovej až po miestneho farára Pavla Hudáka. Zvlášť srdečná vďaka patrí Rudovi Patrnčiakovi, riaditeľovi Miestneho kultúrneho strediska, ktorý bol po celý čas koordinátorom a srdcom podujatia. Odborne pripravený príhovor Petra Cabadaja vyzdvihol umelecké pôsobenie

Alexander Trizuljak: Vzkriesenie (kostol v Zelenči, 1972).
FOTO – Alexander Trizuljak ml.

manželov Alexandra a Evy Trizuljakovcov, ako i celej rodiny.

Od začiatku, respektíve počas realizácie výstavy sme sa v terchovskej komunite cítili ako doma; azda aj preto, že korene nášho rodu siahajú práve do okolia Terchovej. Prastarý otec Adam Trizuljak, ktorý sa narodil v Dolnej Tižinej na začiatku 19. storočia, je zapísaný krstom v matrike vo Varíne. Návštevníci vernisáže prijali 2. júla 2019 s veľkým potešením fakt, že Trizuljakovský rod pochádza z tohto kraja. Pociť, že doňho patríme, zdvojnásobil našu radosť a chuť vrátiť sa do obce Terchová aj v budúcnosti.

Pavla LAZÁRKOVÁ TRIZULJAKOVÁ

¹ „Tak ako semä, padlo na nivu, tak isto každé ľudské srdce na zemi dážď Božích písmen potrebuje pre seba, aby plod boží vzrástol v ňom čo najväčší“, Konštantín Filozof, Proglas, s. 69-72., KONŠTANTÍN, Filozof – Sv. Cyril, Proglas, HERBA, 1998.

² Porov.: TRIZULJAKOVÁ, E., KODOŇOVÁ, M., Žasnem nad darmi života, Spolok svätého Vojtecha, 2010, s. 127.

Symboly smútku & strážcovia polí

Pri príležitosti významného životného jubilea **Ivana Köhlera** sa v rámci programu 57. ročníka Jánošíkových dní konala v Relaxačno-informačnom centre vernisáž jeho výstavy fotografií **Symboly smútku & Strážcovia polí** (2. 8. 2019). Nasledujúce riadky Petra Cabadaja tvoria obsahovú súčasť katalógu tohto pozoruhodného výstavného projektu.

Videnie a definovanie pojmu krajina môžeme interpretovať aj ako uhol slobody a odvahy prejavíť vlastnú osobitú vnímavosť. Alebo tiež ako schopnosť „zarámovvať“ to, čo maximálne koncentrovaný tvorca vidí v hľadáčku či na displeji – „zvečniť“ okamih a ponúknuť ho ako postoj, svetonázor, posolstvo, odkaz. Pod tlakom rôznych zlomov, otrasov a protirečení sa krajina preskupuje do nových vrstiev, súradníc a významov. Chvalabohu, vždy sme mali a stále máme kreatívnych umelcov, ktorí to registrujú a pre budúce pokolenia dokumentujú s vysokou mierou empatie, citového a osobnostného zaujatia.

Nekorunovaný kráľ

Všestraný fotograf, výtvarník, džezmen, dokumentátor a uchovávateľ kultúrneho dedičstva, zberateľ a neúnavný organizátor akcií „od výmyslu sveta“ Ivan Köhler, ktorý má domicil v Žiline, patrí bez akýchkoľvek pochybností do naznačenej vzácnej kategórie umeleckých zjavov – priam úkazov. Vystavoval v mnohých galériách a iných priestoroch na Slovensku, v Čechách, bližšom i vzdialenejšom zahraničí. Počas brutálnej invázie piatich spojeneckých armád Varšavskej zmluvy do vtedajšieho Československa v auguste 1968 odvážne fotografoval jej priebeh a dôsledky v Českej Lípe a Prahe. Nemohol chýbať ani na pamätnom masovom pohrebe študenta Jana Palacha, ktorý zomrel pred päťdesiatimi rokmi na následky dobrovoľného upálenia sa.

Špeciálnu pozornosť, tvorivé nasadenie a energiu venuje oduševnený Köhler, nekorunovaný kráľ „poetiky karnevalizácie“, invenčnému dokumentovaniu a propagácii slovenských fašiangových tradícií a zvykoslovia. Za všetky ťažko spočítateľné aktivity v tejto oblasti pripomenieme aspoň vymyslenie, založenie, dlhodobé organizovanie a programové zabezpečovanie Carnevalu Slovakia Žilina – medzinárodného festivalu fašiangových masiek.

Kríže Slovenska

Hoci to znie to možno neuveriteľne, v uplynulých letných dňoch oslávil Ivan Köhler 75. narodeniny. Slovo dalo a slovo, a tak sme si mohli s jubilantom štrngnúť aj na nedávnych Jánošíkových dňoch v Terchovej, počas ktorých bola otvorená výstava jeho fotografií so silným vizuálnym aj myšlienkovým posolstvom **Symboly smútku & Strážcovia polí**.

Veľmi často zvykneme v našich zemepisných šírkach a ideových dĺžkach pri rôznych príležitostiach skloňovať v každom páde a významovom odtieni termín pamät. Isteže, bez pamäti by človek ani nebol človekom. Dobré to vedeli už starovekí Gréci, ktorí ju považovali za matku všetkého pekného, respektíve za

FOTOARCHÍV – Ivan KÖHLER

matku Múz. Veď bez pamäti by nikto z nás nepoznal ani najjednoduchšiu melódiu či pieseň. Možno by sme počuli nejaký zvuk, ale už by sme nemali ako vedieť, že ide o tón, ktorý má svoj zmysel a rolu iba uprostred ostatných. Na tie iné tóny nadväzuje, privinie sa k nim letným dotyk, aby sa všetky vzájomne odprevádzali k finálnemu celku. Medzi nimi aj tie, ktoré načas stíchnu, sú vždy svojím vlastným spôsobom prítomné tiež v ďalších tónoch, akoby sa trblietali v ich smútku.

Takéto pocity vo mne vibrovali po dôkladnejšom prezretí vystavovaných Köhlerových fotografických diel. Ide vskutku o atypickú, pre niekoho možno až extravagantnú umeleckú poctu symbolom smútku. Všakovaké formy extravagancie a provokatívnosti ale do sféry kumštu patrili vždy; neraz šokujúce prekračovanie hraníc či nedávnych tabu sú vlastné tak minulému, ako i súčasnému umeniu.

Kríže Slovenska na fotografiách Ivana Köhlera vnímam v širších myšlienkových kontextoch, súvislostiach a významoch. Zobrazené kríže autenticky sprevádzajú jedinečné ľudské aj historické príbehy. Tvorca akoby nimi chce ilustrovať svoj vlastný vzťah k ľudskej pamäti, hodnotám trvalým i pominuteľným, človečenskému rodu. Vedie intenzívny vnútorný dialóg s neznámymi bytosťami, pýta sa ich, čo by povedali alebo spravili v istej hraničnej situácii. Premýšľa, či by ho nechali bez slova v pomyselnom odpustení, alebo by tie adekvátne slová vždy našli. Na druhej strane Köhler dobre vie, že ide vlastne o zbytočné otázky, ktoré sa týchto neznámych ľudí na krížoch či pod nimi nijako a vôbec nedotknú. My žijúci ich vždy môžeme klásť iba sebe, a preto odpoveď nemusí byť zákonite dôveryhodná. Vzťahuje sa totiž od istého času výlučne k nám samotným, no práve preto si ju musíme vážiť. Je to akoby nás opäť láskavo vzali za ruku už nežijúce blízke osoby a s neúprosnou naliehavosťou zdôraznili, že nám samým úplne patríme aj vďaka nim. Veď akoby sme bez nich hľadeli na život? Čo by sme o ňom vedeli? Motali by sme sa vo svojich povinnostiach, pred očami si premietali nanajvýš nesplatené podľžnosti a vlastnej budúcnosti by sme sa ostýchavo vyhli.

Ivan Köhler svoj pohľad na tematiku smútku a krízov v krajine nikomu nevnučuje. Ja osobne pri uvažovaní nad ňou dospievam k presvedčeniu, že tiež sme svojím spôsobom akousi pre nás samotných zašifrovanou mozaikou. Zostavili ju všetci, ktorých sme v živote stretli a ktorých sme mali radi. Niekedy menej, inokedy viac sme určite pre nich znamenali to isté. V temných a často nepochopiteľných prúdoch života môžeme práve toto vystopovať s dojemnou presnosťou. S mnohými sme prešli kus sveta (krajiny), s ďalšími tú najťažšiu cestu, ktorou je putovanie mladostou. Keď sa síce človek mnohému priučí, ale to najdôležitejšie ešte stále nepozná a nevie.

Slovenský surrealizmus

Samozrejme, ani náš fotograf neputoval mladostou, dospelostou či krajinou sám. Práve naopak! Mal bohovské šťastie, že slovenské dediny, lazy a samoty mohol brázdiť s takými majstrami, ako boli Vladimír Kompánek, Andrej Rudavský a ďalší vizuálni umelci. Zámerne som uviedol len týchto dvoch slávnych galandovcov, pretože bezprostredne súvisia s výstavou, ktorú jej autor venoval zakladateľke výtvarnej fotografie na Slovensku Magdaléne Robinsonovej. Ako uvádza Ivan Köhler, v roku 1970 nezávisle od seba dokumentovali strážcov polí ako súčasť svojich

vlastných fotografických konceptov a programov. Logicky preto bola v rámci terchovskej expozície aj časť venovaná strašiacom. Originálni strážcovia polí, respektíve ochrancovia úrody (Božieho daru) boli kedysi neodmysliteľným prvkom aj koloritu Jánošíkovho kraja – vedno s drevenými či kovovými symbolmi smútku. Dnes ich už registrujeme len výnimočne, a tak z hľadiska (nielen) historickej pamäti a hľadania strateného času považujem za dôležité upozorniť i na tento zaujímavý fenomén minulosti krajiny nášho vidieckeho sveta. Apropos, kunsthistorici ho označili za prejav slovenského surrealizmu, ktorý vo svojej tvorbe reflektovali niekoľkí špičkoví fotografi, výtvarníci a filmári – Köhlera nevynímajúc.

Köhlerove „hriechy“

Hádám ani netreba menovať všetky Ivanove „dotyky a spojenia“ s Terchovou. Dalo by sa o tom hovoriť od večera do rána – a naopak. Kamarátsky však musím Ivanovi pripomenúť, že mu Terhovci akosi stále nevedia zabudnúť dve veci. Pred šiestimi rokmi sa skalopevne rozhodol, že najslávnejší zbojnícky kapitán a patrón terchovského „štátneho sviatku“ musí mať symbolický hrob. Nič by na tom nebolo čudné, keby ho Ivan situoval do zbojníkovho rodiska. On však uprednostnil susednú Zázrivú. Mňa osobne lokalizovanie symbolického hrobu netrápi, veď je predsa umiestnený v Jánošíkovom kraji... Druhým Ivanovým terchovským „hriechom“ sú jeho „medzery“ v mapovaní počiatkov svetového džezu. Stále má problém uznať, že kolískou tohto hudobného žánru nie je New Orleans, ako sa mylne domnieva, ale Terchová! Viac ráz sme mu rečou argumentov dali na známosť, že kým v „Orlinse“ vznikol džez až začiatkom 20. storočia, v rázovitých terchovských osadách tamojší muzikanti spontánne „džezovali“ dávno predtým... Na vernisáži výstavy Ivanovi zahráli najmladší „džezmeni“ z kraja Jánošíka, združení v zoskupení s veľavravným názvom Zbojband.

Stačilo, viac sa už rozpisovať nebudem. Akurát ešte zavinujem nášmu dobrému kamarátovi Ivanovi Köhlerovi do ďalšej zabehnutej sedemdesiat päťky pevné zdravie, neutíchajúci životný elán, permanentné erupcie nápadov, skoré vydanie túžobne očakávanej reprezentatívnej monografie a čo najviac šťavnatých happeningov v Terchovej, Žiline, Európe i Amerike. Ad multos annos, clarissime amice!

Peter CABADAJ

FOTO – František MUCHA

Keď sa povie terchovský muzikant...

Východiskovým dramaturgickým, respektíve ideovým bodom 57. pokračovania Jánošíkových dní bolo kľúčové slovo MUZIKANT – s podtitulom Rok jubileí mnohých terchovských hudobníkov. Táto skutočnosť inšpirovala organizátorov festivalu k realizácii výstavy Keď sa povie terchovský muzikant..., ktorej vernisáž sa v miestnej galérii umenia konala v sobotu 3. augusta 2019.

Najstaršie zachované písomné zmienky o terchovskej „nebeskej“ muzike máme zo začiatku deväťdesiatych rokov 19. storočia. Podľa dostupných prameňov pôsobilo prvé zoskupenie muzikantov (takzvaná „terchovská trojka“) v osade Kvočkovia. Keďže išlo o vychýrených hudcov, poznali ich nielen v Jánošíkovom kraji, ale i v jeho širšom okolí. Neskôr sa zásluhou muzikantov z mnohých tunajších rodov terchovská muzika postupne rozšírila do susedných dedín, Žiliny a jej okolia a viacerých kútov Slovenska (Turiec, Kysuce, Orava, Považská Bystrica, Prievidza, Zvolen, Bratislava a okolie, Skalica a inde). Obísť nemožno v tejto súvislosti ani Brno – druhé najväčšie mesto Českej republiky. Kuriozitou je predvojnové pôsobenie terchovských muzikantov v ďalekej Argentíne.

Každá osada mala vlastnú muziku

Podľa slov pamätníkov, ale i na základe záverov početných výskumov vieme, že takmer každá terchovská osada mala kedysi svoju vlastnú muziku s charakteristickým repertoárom aj interpretačným štýlom. Nie je teda nijaká náhoda, že viacerí odborníci označujú Terchovú za miesto s najväčšou koncentráciou hudobníkov na malom priestore. „Klasickú drevenú trojku“ (prvé husle, kontra, basička) neskôr doplnili druhé husle, ktoré hrajú takzvaný „terc“.

Terchovskí muzikanti sú mimoriadne všestranní a zvyčajne ovládajú hru na niekoľkých nástrojoch. Bez problémov zvládnu party svojich spoluhráčov v sláčikovej muzike, často vedia hrať aj na píšťalkách či heligónke. Hoci terchovská muzika hrá so skromným nástrojovým obsadením i harmonickým sprievodom, nič jej to neuberá na kráse a podmanivosti. Inštrumentalisti tento zdanlivý nedostatok plne vyvažujú svojím spevom, čím zvyšujú expresivnosť aj výbušnosť vlastného hudobného prejavu. Etnomuzikológovia oceňujú, že Terchovci si pôsobo

zachovávajú vyhranený hudobný štýl, ktorý sa prejavuje najmä v konštantnom nástrojovom obsadení, ustálených tempách, hudobnej forme, harmónii a dynamike.

Životodarné kúpele

Terchovské srdce bolo vždy mimoriadne citlivé na interpretačné majstrovstvo muzikantov a spevákov z Jánošíkovho kraja. Dokázalo harmonicky biť, keď sa svojho milovaného nástroja chopili ľudia, pre ktorých bola a je terchovská muzika doživotnou posvätnou kategóriou. Terchová v sebe geneticky vlastní čarovnú silu, ktorá mimo vplyvu okolitého sveta štedro o originálne zároveň ponúka tomu istému svetu vlastné posolstvo. Hoci jeho podoba býva pravidelne nevyspytateľná, v súvislosti so vzťahom k rodisku však vždy pôsobivo a úprimne rovnaká. Každý terchovský muzikant je inšpiratívne poznačený uvedeným vzťahom, každý terchovský muzikant ho umne dokáže tlmočiť inakšie, pre každého terchovského muzikanta sú ale rodné súradnice životodarnými kúpeľmi, blahodarne poskytujúcimi neustále nové a nové tvorivé sily a energiu na ďalšie interpretácie.

O Terchovcoch vo všeobecnosti vieme, že sa dokážu vynásť v každej situácii. Keď napríklad neboli k dispozícii hudobné nástroje, vyhotovili si ich sami. Muzikanti, ktorí boli kvôli obžive nútení chodiť na sezónne práce do bližšieho i vzdialenejšieho sveta, si so sebou nemohli vziať veľa batožiny – často ani svoje inštrumenty. Nakoľko ale bez muziky dlhšie vydržať nedokázali, mierne si upravili drevené prepravky, do ktorých zbierali úrodu, natiahli na ne struny a hrali. Išlo o takzvanú terchovskú škatuľovú muziku.

Bezpochyby najväčšou a najprestížnejšou poctou všetkým generáciám terchovských hudcov ponad čas je zápis prvku Terchovská muzika do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO v decembri 2013.

Doposiaľ uvedené aj mnoho nespomenutého zarezonovalo v rozmanitých súvislostiach na výstave myslenej ako úprimný hold všetkým pokoleniam terchovských muzikantov. Záujemcovia mali počas štyroch mesiacov trvania expozície možnosť vidieť unikátne staré hudobné nástroje, maľby, kresby, drevo-rezby, plastiky, fotografie, knižné tituly, platne, ocenenia, kuriozity, suveníry... Medzi početnými autormi prezentovaných artefaktov figurovali známi, neznámi i zabudnutí – žijúci aj nežijúci – terchovskí a slovenskí umelci.

Organizátori Jánošíkových dní už intenzívne pracujú na tom, aby mohla výstava Keď sa povie terchovský muzikant... putovať po Slovensku.

Peter CABADAJ

MALBA – Zdeno HORECKÝ

„Veru sme my bratia...”

Neodmysliteľnou programovou súčasťou Jánošíkových dní býva štvrtková popoludňajšia vernisáž výstavy v priestoroch Krajského kultúrneho strediska v Žiline (Makovického dom). Tento rok prezentovali svoju bohatú tvorbu piati bratia Mahútovci. Na otvorení ich unikátnej výstavy – 1. augusta 2019 – prehovorili predsedníčka Žilinského samosprávneho kraja Erika Jurinová, primátor Žiliny Peter Fiabáne, starosta Terchovej Jozef Dávidík, tlačový atašé Veľvyslanectva USA na Slovensku Griffin Rozell a napokon šéfdramaturg Jánošíkových dní Peter Cabada. Text posledne menovaného, uverejnený v katalógu výstavy „Veru sme my bratia...” Keď ruky tvoria, publikujeme aj v našich novinách

Pravá identita človeka sa formuje materinskou rečou, zvykmi a nehmotnou (duchovnou) kultúrou, v obkolesení ktorej vyrastá. Toto stotožnenie sa ďalej viaže na „pevninu detstva“, rodný kraj či región. Hodnoty a dedičstvo, ktoré vyznávame a rozvíjame, sa stávajú našim spojivkom voči cudziemu. A čím je ten tlak „cudzieho“ viditeľnejší, hmatateľnejší a intenzívnejší, tým väčší sa chceme stotožniť s tým, čo považujeme za naše – svoje. Lebo je to naša prirodzená obrana, náš pocit identifikácie, bezpečia, domova... Tieto mimoriadne silné pocitové vibrácie poznajú azda všetci, ktorých kľukaté cesty osudu zaviali z rodného prístavu do diametrálne rozdielneho kultúrneho prostredia. Niežeby sme nevedeli zakotviť a existovať aj inde, ale túžba (napríklad) po lahodnom maminom koláči, magických vianočných zvykoch či ľudovej piesni ostáva. Preto sa v rámci všakovských príležitostí spontánne vraciame k folklóru a tradíciám, ktoré vnímame ako neodmysliteľnú súčasť našej národnej kultúry. A hoci môže mať každý z nás plynutím času k národnému vlašnejší či (naopak) vrúcnejší vzťah, môžeme sa tváriť európsky, svetobežnícky, rozmanité prejavy tradície, ktoré nás tak dojímajú na folklórnych

akciách, sa jednoducho z duše a srdca citlivého človeka vygumovať nedajú. Ide o trvalý zreteľ našej identity, ktorý si ako ľudské spoločenstvo vytvárame a starostlivo chránime. Etnografi hovoria, že kým folklór je kultúra, na ktorú sa pozeráme, tradície sú kultúrou, ktorú žijeme. Chvalabohu, sebaidentifikácia pritom nemusí byť nútená. Nie je to uniforma navlečená nasilu, ale príjemná domácka atmosféra, v ktorej si chceme hovieť čo najdlhšie. A aj tí, ktorí sa radi zvyknú tváriť cynicky a odmerane, nakoniec štamprlíkom očistnej borovičky na folklórnom festivale nepohrdnú... Z môjho pohľadu vždy platilo a bude platiť: dobrá ľudová pieseň nie je dobrá len preto, že je dobre zanôtená, ale preto, že ju počúvame v spoločnosti blízkych ľudí – spriaznených duší.

Predošlé riadky som v nijakom prípade nepísal samoučelne. Akosi prirodzene ma k ním dovedlo uvažovanie o výstave piatich bratov Mahútovcov, ktorej vernisáž je programovou súčasťou 57. ročníka Medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni v Terchovej. Aj z tohto uhla pohľadu treba vysoko oceniť tvorivý vklad Mahútovcov nielen do rozvíjania a propagácie našich tradícií, ale i do posilňovania „značky“ jánošíkovskej legendy a jej nezastupiteľného miesta v súradniciach slovenského folklóru a širokospektrálnej kultúry a umenia. Bratia Mahútovci si veľmi dobre uvedomujú, že jánošíkovský fenomén vždy predstavoval u Slovákov doma i vo svete symbol odvahy, statočnosti, nepoddajnosti a túžby po ľudskej spravodlivosti. V historicky krajne pohnutých časoch dokázal mobilizovať a pozdvihnúť národné sebavedomie do boja za naplnenie uvedených ideálov. Slovenské dejiny uplynulých dvoch storočí o tom ponúkajú viacero konkrétnych dôkazov.

Nie je teda nijaká náhoda, že legendárny zbojnícky kapitán a ľudový hrdina Juraj Jánošík predstavuje spoločný východiskový bod (leitmotív), ktorý kreatívne spája unikátnu rodinnú výstavu Mahútovcov s názvom „Veru sme my bratia...” Keď ruky tvoria. Veľká vďaka a hlboká poklona za jej uskutočnenie patrí tak vystavujúcej bratskej päťke ľudových umelcov, ako i organizátorovi a realizátorovi projektu – Krajskému kultúrnemu stredisku v Žiline. Klobúk dolu!

Peter CABADAJ

Na vernisáži v Makovického dome FOTO – Milan KOSEC

ZEM SPIEVA V USA A KANADE

Turné víťazov súťaže Martina Repáňa a FS Urpín

Dňa 5. októbra 2019 nabrali smer Severná Amerika a o desať dní boli späť na Slovensku. Medzitým však prežili veľa krásnych chvíľ, potešili množstvo divákov, videli na vlastné oči to, o čom dovtedy len počuli. Turné víťazov populárnej televíznej súťaže Zem spieva organizačne zabezpečovala RTVS, ktorá zo severoamerického putovania reprezentantov slovenského folklóru prinesie na obrazovky dostatok televízneho materiálu. My sa na stránkach vianočného čísla novín o turné porozprávame s Martinom Repáňom, ktorého na cestách sprevádzal jeho otec Peter.

TERCHOVÁ: Martin, letel si už niekedy lietadlom?

Martin REPÁŇ: Nie, bola to moja premiéra. Leteli sme z Viedne do Amsterdamu a odtiaľ osem hodín do New Yorku. Bol to zážitok, krásna viditeľnosť nad oceánom. Naspäť sme leteli z kanadského Toronta cez Paríž do Viedne. Mal som z lietania rešpekt, ale nebál som sa.

TERCHOVÁ: Ani s heligónkami nebol problém?

Martin REPÁŇ: Tam nie, ale cestou naspäť mi muž z letiskovej kontroly kázal otvoriť dva kufriky. Keď zbadal heligónky, naznačil, že by si ma rád vypočul, keby to bolo povolené.

TERCHOVÁ: Aký bol prvý dojem z nového sveta po vystúpení z lietadla?

Martin REPÁŇ: Nový kontinent, iný svet, iný životný štýl... Ľudia z celého sveta, pomešané rôzne rasy, kultúry. V New Yorku je v noci veľa osvetlenia, celý sviat. Má nablýskané ulice, je tam veľa pekných vecí, ale videli sme aj dosť neporiadku, čo ma prekvapilo.

TERCHOVÁ: Ktoré mestá ste navštívili a čo všetko ste v nich stihli zažiť a vidieť?

Martin REPÁŇ: V New Yorku to bolo miesto, kde stáli dvojčky, Times Square, plavba loďou popod Brooklynský most. Pittsburgh je oproti New Yorku oveľa čistejší. Navštívili sme tam múzeum Andyho Warhola, pamätník Pittsburskej dohody i vyhliadkovú vežu. Ako zaujímavosť spomeniem, že sme boli ubytovaní vedľa hokejovej arény Penguins, kde hrával Jágr a teraz Crosby. V Clevelande je krásny prístav a viac zelene. Úžasné bolo vidieť múzeum rokenrolu s Elvisom Presleym, pri ktorého obleku som sa fotil. V meste je tiež socha Milana Rastislava Štefánika, ktorú postavili predkovia tu žijúcich Slovákov. Keď sme prechádzali cez hranice do Kanady, nebolo možné odolať návšteve

Niagarských vodopádov; plavili sme sa tam aj loďou. Toronto a kanadské hlavné mesto Ottawa sú odlišné. Prv menované je moderné veľkomesto s dominantou CN Tower a hokejovou Sieňou slávy. Naproti tomu Ottawa je historickejšia aj krajšia. Obdivovať tam možno nádhernú stavbu kanadského parlamentu, parky, promenády, obrovský trh s rôznymi vecami ako teplé oblečenie, javorový sirup a mnoho iného. Naozaj, bolo sa na čo pozeráť a je to zážitok na celý život.

TERCHOVÁ: Vy ste tam však boli spolu s FS Urpín v prvom rade reprezentovať Slovensko a jeho ľudovú kultúru...

Martin REPÁŇ: Áno, to bolo hlavné. Vo všetkých mestách sme mali spolu so súborom Urpín z Banskej Bystrice zhruba jeden a pol hodinové vystúpenia, ktoré začínali o pol ôsmej večer. Po nich sme s divákmi a fanúšikmi ešte zotrvali v rozhovoroch a ďalšej zábave. Keď som zahral a zaspieval „Veru som ja chlapec z kraja Jánošíka, teraz vám vyhráva terchovská muzika,“ tak publikum sa dostávalo do varu. Prekvapilo ma, keď všetci spievali z plného hrdla tri slohy pesničky „V pondelok doma nebudem...“; dokonca na jednom z vystúpení prišiel ku mne na pódium pán s husličkami a spolu sme si zahrli. Bolo to pre mňa veľmi krásne i dojemné. V Ottawe bolo najväčšie publikum, prišiel aj slovenský veľvyslanec v Kanade Vít Koziak s rodinou a poslancami kanadského parlamentu. Povedal nám, že išlo o stopercentné vystúpenia, aké tam zo Slovenska už dlho neboli. Musím povedať, že bolo dobré, keď hneď na začiatku každého vystúpenia medzi nami a publikom preskočila iskra. Ja som bol pritom vždy hrdý, že reprezentujem Terčovú, ktorá tam mala naozaj veľký ohlas. Publikum tvorili najmä v Kanade žijúci Slováci, ale našli sa tiež iné národnosti – aj im sa to páčilo. V Ottawe nás snímali médiá, ktoré majú tamojší Slováci. Po týchto spoločných programoch vznikla myšlienka, či by sme s Urpínom neurobili turné aj po Slovensku. Uvidíme...

TERCHOVÁ: Bolo niečo, čo si vôbec nečakal?

Martin REPÁŇ: Vôbec som v zámorí nejedol polievky. Jednoducho tam nie sú. Preto som po návrate domov poprosil mamu, nech mi uvarí poriadny slepačí vývar. Aj som ho s poriadnou chuťou zjedol...

TERCHOVÁ: Ako by si zhrnul svoje dojmy po návrate domov – do Terchovej?

Martin REPÁŇ: Určite to bolo desať dní naplnených zážitkami, novými skúsenosťami i spoznávaním. Keď som ale prišiel s otcom domov ku rodine, spomenul som si na výrok uja Fera Muchu, ktorý raz povedal, že Amerika je tu v Terchovej. Ja to potvrdzujem tiež!

Za rozhovor poďakoval **Marián ZAJAC**
FOTOARCHÍV – Martin REPÁŇ

- 1 S folklórnym súborom Urpín
- 2 Pri Niagarských vodopádoch
- 3 S otcom Petrom v New Yorku
- 4 So slovenským veľvyslancom
- 5 v Kanade Vítom Koziakom a jeho rodinou
- 6 Pri obleku Elvise Presleyho
- 6 Podme spolu lietať...

Martin POŽIVENEC

Od konca roku 2005 uverejňujeme na stránkach obecných novín stručné profily výrazných postáv Terchovej. Pri ich publikovaní uplatňujeme princíp časového hľadiska – od 17. storočia dodnes. Sedemdesiatou siedmou osobnosťou v rámci nášho dlhodobého seriálu je Martin Poživenec.

kňaz

(narodený 16. novembra 1964 v Žiline)

Nezriedka o Terchovej počuť, že tu v prepočte na meter štvorcový žije azda najviac muzikantov na svete. Rovnaký „meter“ možno v časovom pásme konca osemdesiatych a celých deväťdesiatych rokov 20. storočia použiť ohľadne kňazov. Skúste nájsť na Slovensku či v stredoeurópskom meradle porovnateľnú obec, z ktorej vzišlo v danom období toľko duchovných povolání. Pod zjavným vplyvom vtedajšieho charismatického správcu miestnej farnosti pátra Jozefa Šaba zo Spoločnosti Božieho Slova (SVD) sa stal kňazom aj Martin Poživenec.

Otec Ľudovít Poživenec s manželkou Irenou, rodenou Mičovou, vychovali okrem Martina ešte päť ďalších svojich detí (Ján, Štefánia, Augustín, Viktória, Jozef). Štefánia je ako rehoľná sestra Margaréta členkou Kongregácie Dcér svätého Františka Assiského (CFSF). Večne sľuby zložila v roku 1974, aktuálne pôsobí v Báci.

Základnú školu vychodil Martin Poživenec v Terchovej – Struhárni, časť Gregušovia (1971–1979), v rokoch 1979–1983 študoval na gymnáziu v Bytči. Po maturite pracoval na viacerých miestach vtedajšej federácie ako montér, zamestnaný v národnom podniku Oceleové konštrukcie Žilina. Povinnú základnú vojenskú službu absolvoval v Plzni – Slovanoch (1984–1986). Čoskoro po návrate z vojenčiny začal študovať na Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulte UK v Bratislave. Náročné kňazské štúdium úspešne dokončil v roku 1991.

„Keď tak premýšľam o svojom vzťahu k Terchovej, uvedomujem si, že som polovicu života prežil mimo nej“ – napísal Martin Poživenec pred štvrtstoročím a pokračuje: „Moje detstvo, ku ktorému sa veľmi rád v spomienkach vraciam, som prežil v Terchovej. Boli to krásne roky, na ktoré s láskou spomínam. Zanechali vo mne pamiatku na celý život. Moji rodičia, súrodenci, priatelia a známi mi dali do budúceho života veľa, a to aj po vnútornej stránke. Prostredie, v ktorom som vyrastal, tiež zušľachtovalo môj rodinný život. Jednoducho povedané, moje detstvo i môj ďalší život bol, je aj bude spojený s Terchovou. Veľmi rád sa tu vraciam, veď do Terchovej stále patrí, hoci žijem inde. Svoje dovolenky prežívam v malebnom terchovskom prostredí. Bol som sa už aj inde a ďalej pozrieť, ale doma je len doma. Raz darmo, kde sa človek narodí, tam ho to najviac ťahá. Teda jednoducho povedané: Terchová je ‚môj domov‘, kde sa vždy s radosťou vraciam“ (1994).

Pastoračnú činnosť začal Martin Poživenec ako diakon vo Višňovom (1990–1991), nasledoval Trenčín (1991), potom bol

kaplánom v Kysuckom Novom Meste (1991–1993), Nesluši (1993–1994), Nitre – Hornom Meste (1994) a Bytči (1994–1996), administrátorom v Trenčíne – Orechovom (1996–2005), farárom v Horných Kočkovciach (2005–2014) a Konskej (2014–2015). Od roku 2015 je správcom farnosti v Divine. Všade, kde pôsobil, si vďaka nekonfliktnej povahe, vrodenej dobrosrdečnosti, skromnosti, manuálnym zručnostiam a najmä veľkej pracovitosti získal dôveru, priazeň a uznanie zo strany veriacich. Popri náročnej dušpastierskej činnosti stíha realizovať aj svoje záľuby – rekreačné lyžovanie, bicyklovanie a chodenie do prírody.

Nechajme ešte raz prehovoriť Martina Poživencu. „Som hrdý na to, že som Terchovec. Veľmi rád sa vraciam domov, preto mám stále trvalé bydlisko v Terchovej – ako jediný Poživenec v rodnej obci!..

Som vďačný Bohu, že si ma povolal za svojho služobníka, a to aj napriek tomu, že vie, aký som. Vďačný som tiež rodičom, sestre Viktórii, súrodencom, pátrovi Jozefovi Šabovi a všetkým, ktorí mi pomáhali na ceste ku kňazstvu a i naďalej pomáhajú svojimi modlitbami. Nech im to dobrotivý Boh odplatí mnohonásobne tu na zemi a životom večným“ (2019). Keďže Martin Poživenec prednedávnom dovŕšil 55 rokov, dovoľujem si v mene redakcie i čitateľov našich novín zavinšovať mu do ďalších liet hojnosť Božích milostí, pevné zdravie, neutíchajúcu životnú energiu a veľa úspechov pri napĺňaní šľachetného kňazského poslania. Ad multos annos, milý náš jubilant, rodák a priateľ!

Literatúra: Keď sa povie Terchová. Vyznanie rodisku. Terchová: Miestne kultúrne stredisko, 1994, s. 51; Cabada, Peter. Rímskokatolícky Kostol svätých Cyrila a Metoda v Terchovej (1949–2019). Terchová: Obec Terchová – Farnosť svätého Martina Terchová, 2019, s. 69; Martin Poživenec (Životopis). Rukopis, 2019.

Peter CABADAJ

FOTO – František MUCHA

November '89

Veru, tridsať liet utieklo ako voda. Parafrázujúc slovenského klasika, utieklo, ako keby bičom plesol – aj to tak bolelo. Ja zas, ako neklasik trpiaci silnou optimistickou deviáciou, zvyknem tvrdiť alebo odpisovať od iných, že bojovať za hodnoty sa oplatí v každom čase i nečase. Nedrukujem lacnému pátosu ani farizejskému oslavovaniu jubileí zlomových novembrových dní. Akosi pričasto sa mi však javí, že pre niekoho vtedy nebolo vôbec nič. Nebola eufória, nebola spontánnosť, nebol silný pocit, že konečne po dlhých decéniách prišla nádej postaviť sa na vlastné nohy, pozrieť sa vlastnému svedomiu, možnostiam i schopnostiam priamo do očí. Nebolo (pre mnohých) absolútne nič. A ak niečo náhodou aj bolo, nasledujúci vývin (podľa hlasov falošných prorokov, kariérnych demagógov a účelových exegetov) všetko zneužil a vrátil kdesi do starých koľají. Žiaľbohu, na druhej strane treba objektívne uznať, že až priveľmi sa pozitívna zmena z najrozličnejších dôvodov zvrtila – a nízke pohnútky v tom ani omylom nehrali druhé či tretie husle.

Ako to vidím ja, celé tri dekády išlo, zjednodušene napísané, o permanentné hľadanie a dokazovanie našej (ne)schopnosti vedieť si poradiť so zákonitosťami slobodného sveta, diktátom trhu i médií, intenzitou globálnych otrasov... Nechcem vlastnú prežitú skúsenosť komentovať optikou trápneho slovného balastu, skôr odporúčam každému (nielen) pamätníkovi, aby sa vrátil aspoň krátkou reminiscenciou do oných magických novembrových dní, keď svitalo na novú ľudskú nádej a nový spoločenský poriadok vecí verejných. Odvtedy však „prešli veky“ a viac ako ideály, myslím, vyfučali ilúzie. Ľudia totiž naivne očakávali od revolúcie aj nemožné zázraky. Akoby chceli zámerne ignorovať,

že to, čo je v človeku dobré, zlé či perfídne, býva zväčša konštantné. Žiaľ, nedá sa to zmeniť z týždňa na týždeň – ani revolúciou.

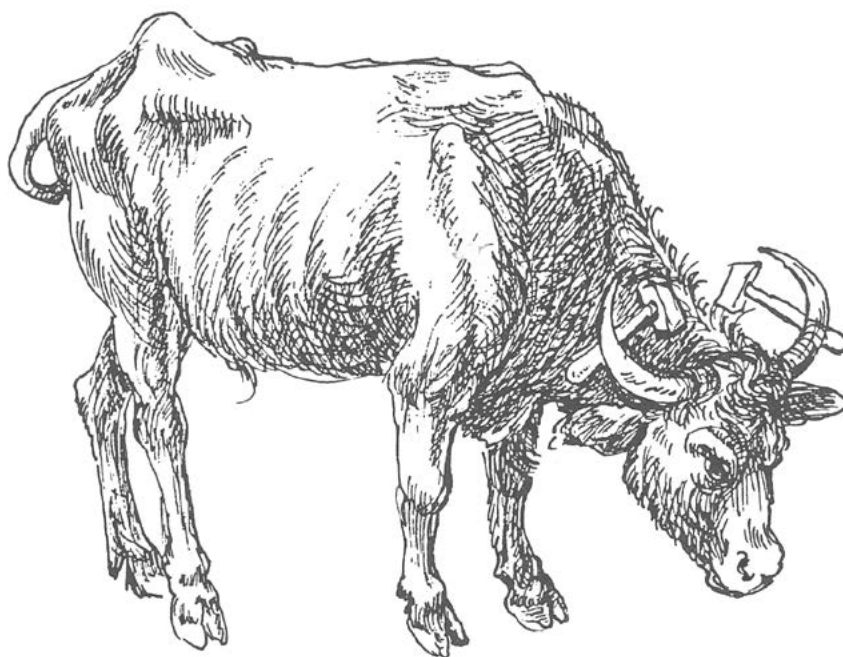
Spätý pohľad na tento vari nie stratený čas vyvoláva v ekipe (večne) nespokojných, ľahostajných alebo konšpirujúcich duší hádam už len ironicko-sarkastický úškrn na perách. Akoby vtedy ani o nič a nikoho nešlo. Nie, nebudem rozpitvávať klady či zápory košateho ponovembrového príbehu. Hoci platí tvrdenie, že sme toho za odšliapané tri decéniá prešustrovali požehnané, naše ignorantstvo vo vzťahu k autentickým hodnotám novembrového odkazu môže zanôtiť labutiu pieseň predstavám o spravodlivejšom a slušnejšom zajtrajšku.

Étos Novembra '89 nespočíva ani zďaleka len v konci jednej historickej epochy. „Nežná“ bola a v mojom srdci pevne zostane trvalým šľachetným apelom oslovujúcim a oslavujúcim všetko ľudské, nenásilné, etické aj principiálne. Nič na tom nezmení ani stará známa skutočnosť, že mnohí majú s obsahovým napĺňaním „nežného odkazu“ priam existenciálny problém. Jedno však bije ponad čas do očí sústavne: prioritne vždy musí ísť o to, či ešte vôbec stojíme o tie vznešené ideály a hodnoty, za naplnenie ktorých sme pred tridsiatimi rokmi oduševnene prišli (viem, nie všetci) štrngat kľúčikmi na mrazivé revolučné námestia.

Peter CABADAJ

(17. novembra 2019)

Poznámka: K terchovským udalostiam pred tridsiatimi rokmi sa vrátime v najbližšom čísle novín.

Spomienka na Eugena Weinera

Fotograf, lyžiar, horolezec, horský záchranár a prekladateľ Eugen Weiner (23. 6. 1909 Strážov – 9. 11. 1974 Terchová) patrí medzi výrazné osobnosti moderných dejín Jánošíkovho kraja. Bohatou fotografickou tvorbou reflektoval vrúcny vzťah k malofatranskej prírode, prostému dedinskému človeku a ľudovej tradícii. Začiatkom leta 2019 uplynulo 110 rokov od jeho narodenia, v novembri 45 rokov od úmrtia.

Kvôli horám a vrchom, svojej osudovej vášni, zanechal ako mladý peňažný úradník perspektívne zamestnanie. Usadil sa vo Vrátnej a začínal na Chate pod Rozsutcom. Cez vojnu ho z rasových príčin prenasledovali a niekoľko mesiacov hľadal útočisko v skalných bludiskách Veľkého Rozsutca. V povojnovom období bol správcom Chaty pod Sokolím, v rokoch 1954–1963 pôsobil ako náčelník Horkej služby Malá Fatra, ktorú spoluzakladal. Od roku 1964 až do odchodu na zaslúžený odpočinok bol jej terénnym pracovníkom.

Eugen Weiner na portréte od Františka Muchu (olej, 2018)

Hlboký vzťah k prírode, terchovskému človeku, ľudovej tradícii a kultúre vyjadril najpresvedčivejšie fotografickou činnosťou. Weinerove snímky pôsobivo zrkadlia očarenie z krajiny, v ktorej žil a ktorú tak citlivo vnímal. Tri decénia pravidelne zverejšňoval svoje fotografie v rôznych časopisoch, katalógoch, prospektoch či na plagátoch. Z nemeckého originálu preložil knihu O záchrane v horách (1962). Spoluautorsky participoval na úspešných obrazových publikáciách Vrátna – dolina Malej Fatry (1966) a Malá Fatra (1974). Prvý menovaný titul vyšiel okrem slovenskej i v nemeckej a maďarskej verzii. Fotografove terchovské snímky sa nachádzajú aj v knihe Petra Cabadaja Na osobnú nôt (1998). Osobitnú kategóriu predstavujú Weinerove športové aktivity (zjazdové lyžovanie, horolezectvo) a systematická prednášková činnosť, ktorou taktiež propagoval Terchovú, Vrátnu a celú malofatranskú oblasť.

„Bola raz jedna krajina... Prekrásna, lúbezná, milučká. Pán Boh mal mimoriadne dobrú náladu, keď chodil tadiaľto a rozdával plným priehrštím štedrosti krásu na všetky strany. Krásu krajiny, vysokých skalných brál a bizarných útvarov... V dolinách týchto čarovných hôr žijú ľudia, potomkovia jánošíkovcov, ktorí sa v nespočetných rázovitých ľudových piesňach veselia a spríjemňujú si tvrdý život horských obyvateľov.“ (E. Weiner)

Časť rozsiahleho fotografického diela Eugena Weinera bola prezentovaná na výstave Reminiscencie. Ako programový celok Jánošíkových dní sa konala v lete 1998.

Peter CABADAJ
FOTO – Eugen WEINER

REPREZENTÁCIA V ZAHRANIČÍ

Výstava Terchová – klenotnica folklóru

Dňa 15. októbra 2019 sa konala v Slovenskom dome v Prahe vernisáž autorskej výstavy fotografií Paľa Čepčka Terchová – klenotnica folklóru. Dátum jej konania pripadol symbolicky na 125. výročie narodenia Karola Plicku, veľkého milovníka, filmára a fotografa slovenského folklóru.

Ku krásam čarovného Slovenska neodmysliteľne patrí folklór, kroje a hudba, ktoré Paľa Čepčka oslovili už veľmi dávno a doslova mu učarovali. Ako fotografovi mu Terchová a jej okolie prirástli k srdcu, a preto spojil krásu folklóru, detské hry a autentické prírodné prostredie do jednej výstavy. V spolupráci s Milošom Bobáňom,

jeho hudobníkmi, tanečníkmi a rodinou Vallovcov z Terchovej nafotografoval sériu fotografií, ktoré doplnil momentkami z vystúpení a snímkami prírody.

Návštevníci mali možnosť vidieť v Slovenskom dome v Prahe 54 farebných aj čiernobielych fotografií, ktoré zachytávajú krásu Terchovej a okolia, malých spevákov a hudobníkov pod vedením Miloša Bobáňa, portréty, Rozsutec, ako i ďalšie snímky z autentického prostredia Jánošíkovho kraja.

Vernisáž otvoril a hostí privítal Vladimír Skalský, riaditeľ Slovenského domu v Prahe. Následne všetkých potešila

svojím spevom a hudbou Jasmínka Vallová z Terchovej. Na krásu slovenského folklóru sa pripilo domácou slivovicou; potom sa už podujatie nieslo v atmosfére rodinnej pohody a priateľských rozhovorov pri dobrom vínu. Vernisáž poctili svojou prítomnosťou hostia z Veľvyslanectva SR v Prahe, Českého rozhlasu, pražský bloger Martin Fryč, fotografovi kamaráti z Litoměříc, rodáci z Terchovej a Slováci žijúci v Prahe.

Výstava fotografií Paľa Čepčka Terchová – klenotnica folklóru bola sprístupnená verejnosti do 14. novembra 2019.

-es-

FOTO – PAVOL ČEPČEK

Október – Mesiac úcty k starším

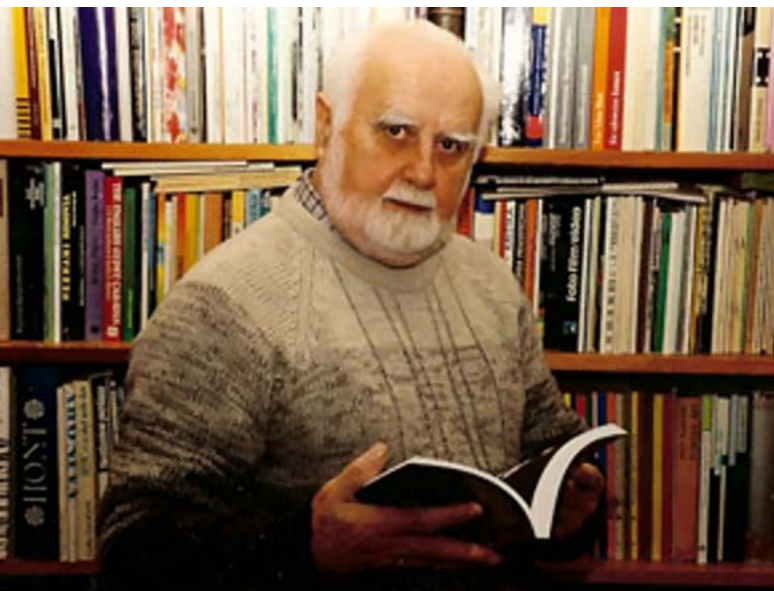
Dňa 27. októbra 2019 sa v RIC Terchovec stretli terchovskí dôchodcovia pri príležitosti Mesiaca úcty k starším. Tradične toto podujatie organizuje Obec Terchová vedno so sociálnou komisiou. Pozvaní sa okrem pohostenia mohli potešiť i zabaviť kultúrnym programom, ktorý pripravili malí aj veľkí folkloristi zo súborov Chotárik a Chotár pod vedením Veroniky Hajasovej. Naši seniori si domov odniesli hodnotné darčeky v podobe knižnej publikácie Rímskokatolícky Kostol svätých Cyrila a Metoda v Terchovej (1949–2019) a nové cédečko Moje Vianoce z tvorivej dielne Ťažkej muziky, Tria z Chotára, Janky a Zuzky Patrnčiakovej.

-Ocú-

FOTO – FRANTIŠEK MUCHA

Nedožitá deväťdesiatka čestného občana Terchovej

Začiatkom novembra 2019 sme si pripomenuli nedožitú deväťdesiatku prof. PhDr. Martina Slivku, DrSc. – čestného občana Terchovej a jednej z najvýraznejších osobností modernej slovenskej kultúry. Fundamentálne do nej zasiahol ako priekopník etnografickej línie dokumentarizmu, režisér, scenárista, etnológ, kunsthistorik, filmový teoretik, vysokoškolský pedagóg... Neodmysliteľnú súčasť jeho obdivuhodne bohatej tvorby predstavujú jedinečné filmy, ktoré na vysokej umeleckej úrovni reflektujú kresťanské zvyky a tradície našich predkov.

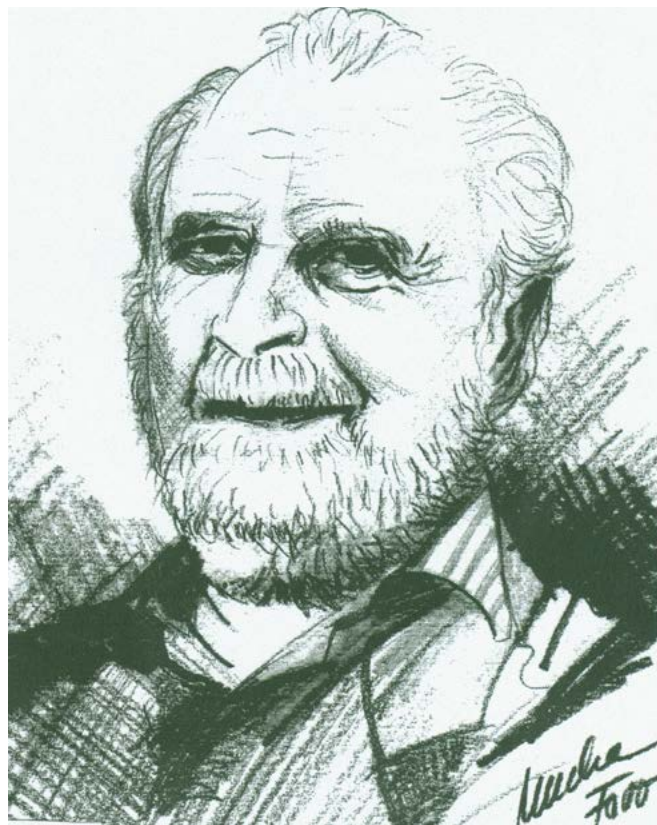
Svetlo sveta uzrel 1. novembra 1929 v Spišskom Štiavniku neďaleko Slovenského raja – obci ležiacej medzi Popradom a Spišskou Novou Vsou. Keď 9. septembra 1936 prvý raz išiel v rodisku do ľudovej školy, nemohol tušiť, že práve ten deň sa na opačnom konci Slovenska – vo Vajnorochoch – narodila jeho budúca manželka Oľga Čarnogurská...

Krajne zložené povojnové časy spôsobili, že mladý Slivka po maturite nechcel, aby ovdovelá matka a sestry lopotili samé na rodinnom gazdovstve. Namiesto vysokej školy preto šiel robiť do manganových rudných baní v blízkych Švábovciach. Zakrátko ale prišla tvrdá kolektivizácia, čo mu, paradoxne, v konečnom dôsledku pomohlo vyriešiť nepriaznivú osobnú situáciu. Odišiel do Prahy, kde na Filmovej fakulte Akadémie múzických umení (FAMU) študoval dramaturgiu. Navštevoval prednášky prof. Karola Plicku, ktorého fotografické publikácie o Slovensku a film Zem spieva mu učarovali už dávnejšie. Podľa Plickovho vzoru

chodieval cez letné a zimné prázdniny fotografovať tradičné zvyky – najmä betlehenské hry – a zapisovať ľudové piesne. Deň pred Silvestrom v roku 1953 takto pri jednej zo svojich túlačiek po Zamagurí natrafil v dedinke Malá Franková na dievča, o ktorom hneď ten večer povedal kamarátom: „Tu si vezmem za ženu!“

Plodný aj oceňovaný tvorca

Hneď po úspešnom absolvovaní FAMU (1955) začal pracovať v Štúdiu krátkych filmov v Bratislave, kde nakrútil okolo 120 dokumentárnych titulov prevažne etnografickej, respektíve zvykoslovnej proveniencie. Neskôr k nim pribudla takmer dvadsiatka ďalších snímok. Získal za ne vyše štyridsať ocenení udelených na rôznych domácich aj medzinárodných festivaloch. Pripomenieme aspoň niektoré zo Slivkových filmov: Goralí (1958), Víťanie jari vo Vajnorochoch (1959), Pieseň farieb a tvarov (s K. Skřípským), Už sme žitko požali (oba 1960), Voda a práca (1963), Ruky a fantázia (1964), Prišiel som k vám na koledu, Slovenské ľudové divadlo (oba 1965), Balada v dreve (1966), Človek a hra, Ikony, Metamorfózy vlákna, Bulharské smútočné piesne (všetky 1968)... Štedro-večerné pásмо zostavené z tradičných vianočných hier z viacerých slovenských lokalít Zďaleka ideme, novinu nesieme (1965) zvíťazilo na prestížnom medzinárodnom filmovom festivale v Dubline (Grand prix Zlatá harfa). Medzi najúspešnejšie Slivkove diela patria Fašiangy (1969) o jarných zvykoch a maskách ľudového divadla z jedenástich slovenských obcí.

V roku 1968 nakrútil v Bulharsku unikátnu dokumentárnu snímku o pohrebných zvykoch s názvom *Odchádza človek*. Dodnes ide o jediný náš filmový titul modernej éry, ktorý zaradilo UNESCO do Reprezentatívneho zoznamu svetového kultúrneho dedičstva ľudstva (1995). Paradoxne, doma dielo po nástupe normalizačnej mašinérie ideologickí mocipáni zakázali, dali na index a tvorcu zaň obvinili z „plíživého klerikalizmu“. Zopakovala sa tak situácia z roku 1954, keď súdruhovia z Povereníctva školstva zakázali Slivkovi ďalšie vysokoškolské štúdium, lebo do svojho študentského filmu nakrútil v Žakarovciach sviatočne krojovaných ľudí, prítomných na bohoslužbách. Vedenie FAMU však rázne odmietlo takéto obmedzovanie osobnej slobody a umožnilo talentovanému filmárovi, ktorý medzičasom už nastúpil do Šváboviec za baníka, návrat späť na školu. Dva roky nemohol Slivka filmať po invázii piatich spojeneckých armád Varšavskej zmluvy do vtedajšieho Československa v auguste 1968. Išlo o trest za nakrúcanie pohrebu 19-ročného Jozefa Bonka v Poprade, zastreleného okupantmi bezprostredne po krvavom vpáde „bratských“ vojsk do tohto podtatranského mesta.

Spomienka Františka Muchu

Počas svojho neuveriteľne plodného života nakrúcal Slivka v mnohých slovenských regiónoch a všade mal veľa dobrých priateľov. Tieto slová platia v plnej miere aj o Terchovej a Jánošíkovom kraji, kde vytvoril niekoľko zaujímavých filmových opusov. Za všetky uvedieme aspoň tituly *Terchovská muzika* (1984) a *Muchovci* (1988). Muzikant, spevák, výtvarník a fotograf František Mucha o ňom povedal: „*Pri mojom prvom pohľade na prezentačnú vizitku prof. Slivku som takmer zdrevenel, keď som pred jeho menom a za jeho menom videl nadobudnuté akademické tituly. Ale po krátkom okamihu prvého stretnutia s ním som tento pocit stratil. Naša ľudová hudba bratov Muchovcov z Terchovej objavila v osobe prof. Martina Slivku človeka, ktorý sa zaujímal o všetko, čo robíme, ako žijeme, kde bývame – a touto vlastnosťou nás očaril. Vedel sa nadchnúť vecami, ktoré sme my brali ako samozrejmu súčasť dedinského života v Terchovej. Jeho pokojné a veselé chovanie, ako aj zvedavosť nám robilo radosť byť v jeho spoločnosti. My sme, samozrejme, boli tiež zvedaví na všetko možné aj nemožné, čo nám s humorom vedel porozprávať. Nadobudli sme presvedčenie, že je to človek, ktorý má veľký prehľad o histórii slovanských národov a dejinách ľudstva.*“

Ľudové tradície a dnešok

Ťaživú normalizačnú éru prežil Martin Slivka so ctou. Odvážne i statočne čelil rôznym totalitným praktikám. Vyrvalo sa snažil vo svojich dielach zachytiť ľudové tradície a zvykoslovie, prejavy autentického života prostých ľudí a umelecky odhaľovať dôstojnosť a krásu zobrazovaného prostredia. Vznikli tak majstrovské dokumentárne filmy ako *Ľudová architektúra v Ždiari* (1971), *Dotyk s drevom* (1972) či *Ždiarska architektúra* (1973). Zhotovovanie výrobkov z prútia, textilu, vlny, kože, hliny, dreva či rohoviny na severe a východe nášho územia priblížil v televíznom cykle *Ľudová kultúra na Slovensku*. Práve v jeho rámci nakrútil hodnotné snímky *Výšivky* (1973), *Ľudová architektúra* (1974), *Obradové divadlo* (1974–1975, titul získal cenu na najstaršom festivale dokumentárnych filmov v Čechách Academia Film Olomouc), *Umelecké remeslá* (1974–1975) a *Spracovanie kovov* (1975). Goralské svadobné piesne v podaní súboru Magura z Kežmaruku a Dariny Laščiakovej zaznamenal Slivka vo filme *Parta moja*

parta, zelený veniec (1975). Folklórne pásmo spomenutého telesu pretlmočil do televíznej snímky *Zišli sa gorali* (1981). Mimoriadne cenné sú tiež dokumenty *Ľudové tradície a dnešok* (1984), *Koledníci idú...* (1985) a *Masky ľudového divadla* (1986), za ktorý režisérovi udelili Cenu Etnofilmu Čadca.

Dlhodobý systematický záujem o národopis si Slivka prehľbil externým štúdiom etnografie na Karlovej univerzite v Prahe. Z tejto oblasti napísal pozoruhodné monografie o Karolovi Plickovi (1982, prepracované a doplnené vydanie 1999), Pavlovi Socháňovi (s A. Strelingerom, 1985). Zostavil dvojzväzkovú filmografiu *Slovenský národopisný film* (1984, 1994), je autorom kníh *Ľudové masky* (1990), *Vianočné hry v Spišskej Magure* (1995), *Slovenské ľudové divadlo* (2003 – ako vysokoškolské skriptá vyšli v dvoch dieloch 1989 a 1992)...

Renesančný človek

Nemožno obísť ani Slivkovu tvorbu reflektujúcu slovenské výtvarníctvo a fotografiu. V rôznych časových etapách nakrútil umelecky pôsobivé filmové portréty osobností, umocnené sugestívnym slovným komentárom (L. Fulla, E. Holéczyová, M. Jonáš, E. Lazišťan, M. Medvecká, K. Plicka, M. Rudavská, P. Socháň, E. Špitz a iní).

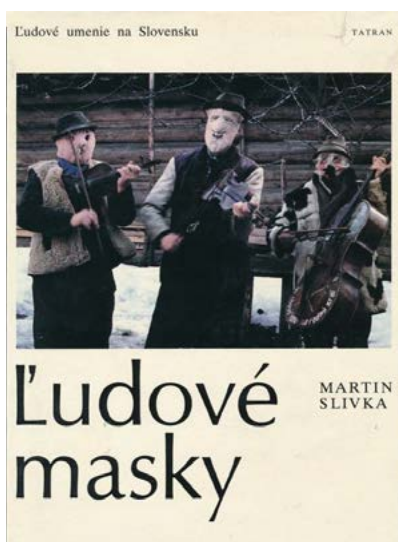
Osobitnú kapitolu Slivkovej biografie predstavuje intenzívna vedecká, organizačná a pedagogická činnosť. Popri už spomenutých knižných dielach uverejnil desiatky odborných článkov a štúdií, získal všetky akademické tituly, založil dva filmové festivaly, nafotografoval vyše desaťtisíc snímok (predovšetkým etnografických), ktoré venoval Slovenskému národnému múzeu v Martine... Vyučoval odbor filmová dokumentaristika na Vysokej škole múzických umení v Bratislave (od roku 1977), hneď po prevratných spoločenských zmenách v Novembri 1989 inicioval založenie Filmovej a televíznej fakulty VŠMU – bol jej prvým dekanom (1990).

Napriek rôznym pedagogickým, organizačným, manažérskym a iným povinnostiam Slivka tvoril neprestal ani v 90. rokoch, čo dokumentujú trinásťdielny seriál *Deti vetra* o živote Rómov od Uralu až po Gib-

raltár, viacdielne televízne *Portréty* (1993), filmy *Páter Juraj Vojenčiak* (1993), *Slováci na Ukrajine* (1995) a iné. Vrátil sa tiež k svojej srdcovej téme vianočného ľudového divadla v *Zamagurí* – dvojdielny film *Sláva Bohu na výsosti...* A na zemi pokoj ľudu (1992). Autorsky zostrihal vlastné predchádzajúce záznamy titulov *Vinšujem vám Nový rok hojný*, A v tom kraji boli pastieri (1996), v päťdielnom televíznom cykle *Historická panoráma*, realizovanom v posledných rokoch režisérovho života, celistvo zdokumentoval genézu a priebeh novembrových udalostí 1989. Sám do nich v prvom revolučnom týždni aktívne zasahoval ako člen Koordináčného výboru VP. Rozpracovaný film o francúzskych partizánoch v SNP, už, žiaľ, nedokončil...

Všade mal spriaznené duše

Medzi filmovými teoretikmi panuje zhoda v tom, že tradície ľudovej kultúry, ktoré Slivka dôverne poznal, neboli v tvorbovej interpretácii len nostalgickým zahľadením sa do dedinského spoločenstva a jeho historických podôb. Majstrovsky dokázal vo svojich dielach spájať vedecký, exaktný pohľad s emotívnou filmárskou transpozíciou. Slivkove dokumentárne snímky vždy prinášajú tiež filozofický rozmer – so snahou odovzdať estetický zážitok aj odbornú vedomosť zároveň. Z bohatej kolekcie titulov – etnografických aj kunsthistorických – silno rezonuje ich

emocionálna štruktúra, to zvláštne, a tak veľmi vzácne harmonické prepojenie dvoch línií – náučnej, exaktnej s estetickou, umeleckou. Erudovaný tvorca takto vlastne „rozlúskol“ teoretický rébus, sprevádzajúci celú dlhú vývinovú fázu slovenského dokumentárneho a populárno-vedeckého filmu: problém, ako zosúladiť pôvodne unitárny, úzko dokumentárny rozmer diel tejto proveniencie s ich špecificky „arsfilmovým“ zobrazením.

Verná životná družka Olga Slivková uvádza, že manžel „neúnavne pracoval doslova do posledného dychu. Poháňala ho sedliacka húževnatosť, ktorú si osvojil od predkov. Preto sa tak dobre cítil vo Vajnorochoch, kde za pomoci synov vlastnými rukami postavil rodinný dom, obrábal osem árov pôdy, dopestoval víno a znovu sa cítil gazdom. Tu vo svojom dome po ťažkej chorobe vydýchol 23. septembra 2002 naposledy v kruhu najbližšej rodiny, vyrovnane a s pocitom naplneného života. Podľa vlastnej vôle je pochovaný v Malej Frankovej pri kostolíku, v ktorom sa pred polstoročím sobášil. Nechcel, aby sme nad ním smútili. Uchovával si až do konca svoj ostrovtipný humor. Vedel si utahovať aj z vlastnej choroby a blízkej smrti. Keď sme ho utešovali, že vojenský lekár by ho ešte uznal za schopného, odvetil: „Áno. Do prvej línie na odstreľ.“ Vďaka zmyslu pre humor si Martin vedel v každej krajine aj dedine rýchlo nájsť spriaznené duše, s ktorými si dobre rozumel. To bolo základ jeho tvorivých úspechov. A preto ho aj ľudia všade, kde ich filmoval, mali radi.“

Muž, ktorý sadil stromy

Známy režisér Martin Šulík nakrútil v roku 2007 o svojom niekdajšom pedagógovi deväťdesiatminútový televízny dokument s veľavravným názvom Martin Slivka. Muž, ktorý sadil stromy. Na nezabudnuteľného tvorca a výnimočného človeka v ňom spomína jeho najbližšia rodina, kolegovia, priatelia, bývalí žiaci (rozbehol kariéru plejády úspešných dokumentaristov). Rozprávanie, ktoré sa snaží poodhaliť tajomstvo Slivkovho života a bohatej činnosti, rámčuje i prelína autorská hudba bratov Muchovcov z Terchovej – režisérových blízkych priateľov. Film nie je len prejavom obdivu a uznania doyenovi slovenskej kinematografie, ale tiež výrazom potreby analyzovať a zhodnotiť tvorcove rozsiahle dielo a zaradiť ho do európskych kultúrnych súradníc.

Pamätníci, ktorí Martina Slivku poznali bližšie, vedia, že to bol charizmatiký človek s láskavou tvárou, šibalskými usmievanými očami, veľkým srdcom a krásnou priateľskou dušou, prísny pedagóg, vnímavý kamarát i umelec, náročný na seba, dôsledný v práci. Budúcim generáciám zanechal jedinečné posolstvo ukryté nielen vo filmoch, ale i v odkaze jeho osobnosti a vlastne vo všetkom, čo robil. Bohužiaľ, oprávnené sa možno domnievať, že na širokospektrálne dielo filmára svetového formátu a moderného slovenského polyhistora už nebude mať kto nadviazať...

Peter CABADAJ

KRESBA – František MUCHA

Storočnica narodenia Vincenta Hložníka

Všestraný výtvarník európskeho formátu Vincent Hložník, ktorého 100. výročie narodenia sme si pripomenuli 22. októbra 2019, patrí bezpochyby medzi najvýraznejšie osobnosti novodobej slovenskej kultúry. Tvorcove rozsiahle maliarske, grafické, sochárske, ilustrátorské a sakrálné dielo predstavuje jeden z nosných pilierov nášho moderného umenia. Zároveň ako skvelý pedagóg kľúčovo ovplyvnil a formoval mnohých výtvarníkov. Ide o fenomén známy ako Hložníkova škola.

Niektorí čitatelia majú istotne v živjej pamäti vlnajšie Cyrilometodské dni v Terchovej. Súčasťou ich programu bolo i slávnostné otvorenie výstavy z kolekcie obrazov, ktoré umelec v prvej polovici 90. rokov veľkoryso daroval Matici slovenskej na Národný poklad Slovenskej republiky. Naša obec si tak síce so značným časovým predstihom, ale na druhej strane ako vôbec prvá pripomenula a dôstojne uctila storočnicu majstrovho narodenia! Mimochodom, rodák z neďalekého Svederníka mal blízko aj k jánošíkovskej, respektíve zbojníckej tematike, čo potvrdzuje uverejnená ilustrácia (litografia na papieri) z roku 1956.

Vincent Hložník prezentoval svoju širokospektrálnu tvorbu v mnohých

domáciach a zahraničných galériách – v Európe, Amerike i Ázii. Umelecké dielo je zastúpené vo fondoch veľkého počtu slovenských aj svetových zbierkových inštitúcií. Získal zaň viacero prestížnych ocenení.

Peter CABADAJ

Výtvarník v 40. rokoch minulého storočia. ZDROJ: TASR

AUTOR SLÁVNEJ HRY O JÁNOŠÍKOVI

Pred 80 rokmi zomrel Jiří Mahen

V máji 2019 uplynulo osemdesiat rokov od úmrtia českého dramatika, básnika, prozaika, publicistu, novinára, redaktora, knihovníka, ale i veľkého obdivovateľa a propagátora Slovenska Jiřího Mahena (12. 12. 1882 Čáslav – 22. 5. 1939 Brno). Najmä ako plodný dramatik významne ovplyvnil súveký česko-slovenský kultúrny a umelecký kontext.

Narodil sa ako Antonín Vančura a pochádzal zo starej evanjelickej rodiny. Vyštudoval češtinu a nemčinu na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Od roku 1910 žil trvale v Brne, kde bol redaktorom Lidových novín, režisérom a dramaturgom Národného divadla, učiteľom na konzervatóriu, (od 1921) knihovníkom a potom riaditeľom mestskej bibliotéky. Boľstne znášal fašistickú okupáciu Čiech a Moravy (Protektorát), čo vedno s ťažkými depresívnymi stavmi nakoniec vyústilo do rozhodnutia odísť z tohto sveta samovraždne...

Literárne dielo Jiřího Mahena je žánrovo mimoriadne rozmanité. Anarchistická orientácia ho priviedla k témam vzbury ako symbolu túžby po ľudskej slobode a sociálnej spravodlivosti. Dramatickú tvorbu – napísal vyše 20 hier – možno oprávnené považovať za najhodnotnejšiu časť jeho umeleckej činnosti.

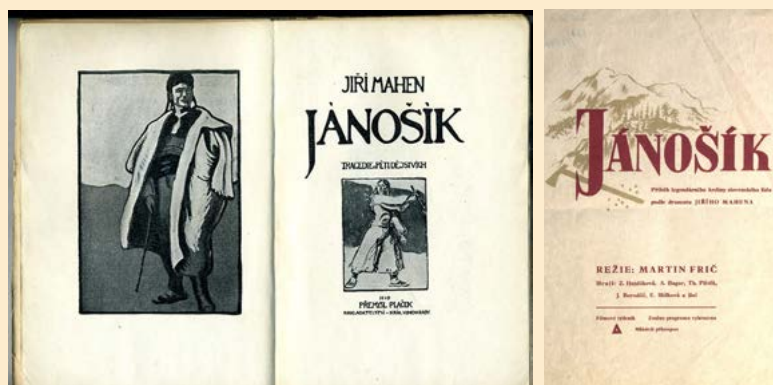
Bez akýchkoľvek pochybností najslávnejším i najúspešnejším titulom je hra v piatich dejstvách Jánošík. Zrodu diela predchádzali Mahenove časté túlačky malebnými slovenskými krajinami. Takmer vždy v ich rámci počul z úst ľudových rozprávačov rôzne legendy a povesti o Jánošíkovi a jeho „hórnych chlapcoch“. Pútavé zbojnícke príbehy o rodákovi z Terchovej vtedy intenzívne kolovali medzi jednoduchými ľuďmi, pričom základné historické jadro bolo obaľované silnými vrstvami fantazijných prvkov. Mahenovi to však nerobilo nijaký problém. Nepreferoval totiž

faktografickú dôslednosť, oveľa viac mu záležalo na zobrazení Jánošíka ako mládenca revoltujúcej povahy, so silnými morálnymi zásadami, ktorý našiel odvahu čeliť nerovnému súboju s ozbrojenou mocou.

Autorova hra vznikala počas letných prázdnin 1909. Premiéru mala 30. septembra 1910 na doskách Národného divadla v Prahe. Obecenstvo – na rozdiel od časti prísnej kritiky – bolo doslova vo vytržení. Inscenáciu s katarznou tematikou revolty a boja proti starým spoločenským poriadkom privítalo s neskrývaným nadšením. Rovnaká situácia sa zopakovala aj 21. decembra 1910 pri uvedení opusu v Brne. Neskôr bola úspešná hra preložená do nemčiny a naštudovaná v Berlíne!

Dráma Jánošík zohrala ešte pred založením spoločného štátu dôležitú úlohu vo vývoji česko-slovenskej kultúrnej vzájomnosti. Uviedli ju mnohé slovenské, moravské a české divadelné scény. Vďaka poslúžila ako literárna predloha pri nakrúcaní prvého (1921) a ešte väčšmi druhého celovečerného hraného filmu o legendárnom zbojníckom kapitánovi z Terchovej (1935). Azda ani netreba spomínať, že v réžii slávneho Martina Friča v ňom stvárnil titulnú rolu nezabudnuteľný Paľo Bielik.

Nateraz poslednou adaptáciou Mahenovho diela v českom prostredí je inscenácia Činoherného štúdia Ústí nad Labem (2007). Hoci išlo o netradičné spracovanie pôvodného textu, predsa

len vychádzalo z rýdzo folklórnych motívov. Režisérka Natália Deáková invenčne uplatnila popri spevoch, tancoch či veľkých scénických obrazoch aj živú hudbu. Slovenská premiéra tohto zaujímavého predstavenia sa pred zrakmi niekoľkých stoviek vďačných divákov konala 31. júla 2008 v areáli pod zbojníkovou sochou v Terchovej – počas Jánošíkových dní venovaných 320. jubileu narodenia ich patróna a ľudového hrdinu.

Pri príležitosti nedávneho 80. výročia úmrtia Jiřího Mahena bolo v Českej republike uskutočnených niekoľko odborných, výstavných a spomienkových akcií. Tento náš krátky článok je síce skromným, ale o to úprimnejším terchovským pripomenutím si tvorcových zásluh nielen ohľadom nadčasovej propagácie jánošíkovskej tradície, ale i rozvoja všestranne užitočných vzťahov medzi Čechmi a Slovákmi.

Peter CABADAJ

V najvýchodnejšej obci Slovenska – Novej Sedlici

Na ukrajinsko-poľsko-slovenskom trojmedzí

Stopovanie ako životný štýl

Na Veľkonočnú nedeľu som sa s rodinou vracal zo svätej omše domov, keď ma na Ustriecku, tak nazývajú Terchovci Ulicu Adama Františka Kollára, stopoval jeden nevysoký chlapík. Zastavil som, on sa ma spýtal, kde idem a či by som ho trochu neodviezol. Hovoril, že sa ide pozrieť do Rogoňov, rodnej osady jeho otca. I keď bývam v tej doline o hodný kus nižšie, rozhodol som sa, že sympatického muža odveziem až do Balátov, odkiaľ je to do Rogoňov už len na skok. Predstavil sa mi ako Jarko Lutišan, býva v Žiline a stopovanie predstavuje jeho veľké hobby. Pri lúčení sme sa dohodli, že o Jarkovom dobrodružnom koníčku napíšeme do našich novín. Výsledkom sú nasledujúce riadky. Spoločne želáme šťastnú cestu!

TERCHOVÁ: Hoci bývate v Žiline, v žilách Vám koluje aj terchovská krv. Môžete sa nám bližšie predstaviť?

Jarko LUTIŠAN: Áno, otec pochádza z osady Rogoňovia, kde chodím párkrát do roka. Paradoxne, do nej sa mi stopuje najťažšie, lebo je tam len šesť chát a žiadny trvalo bývajúcí človek. Raz ma viezol aj váš starosta, určite si ma bude pamätať. Vtedy zisťoval stav miestnych ciest a ja som sa dozvedel, že ich dĺžka je 56 kilometrov. Som niekoľkonásobný juniorský majster Slovenska v silovom trojboji a účastník ME a MS. Raz ma viezol psychológ a povedal mi, že veci ako trpezlivosť a vytrvalosť, ktoré mám zo športu mi určite pomáhajú aj pri stopovaní.

TERCHOVÁ: Stopovanie je Vaše veľké životné hobby. Čo bolo prvotným impulzom?

Jarko LUTIŠAN: Dobrodružstvo poznávania.

TERCHOVÁ: Ktoré časti „sveta“ ste vďaka stopovaniu navštívili?

Jarko LUTIŠAN: Svet kvôli jazykom až tak precestovaný nemám, ale Česko-Slovensko, respektíve Slovensko mám precestované križom-krážom. Neviem presné číslo, ale z tých zhruba 2 900 slovenských miest a obcí mi k plnému počtu veľa nechýba: od rakúsko-maďarsko-slovenského trojmedzia po ukrajinsko-poľsko-slovenské trojmedzie. Stál som napríklad aj pri najnižšie položenom mieste Slovenska v Kline nad Bodrogom (94 m. n. m.), na hraniciach s Ukrajinou som sa náhodou objavil pri otváraní hrnčiarskej pece, bol som pri ropnom prameni v Korní na Kysuciach... Zrejme som jediný na Slovensku, kto autostopom navštívil 170 hradov. Väčšinou som denne stihol prejsť dva až štyri hrady, na čo mi v priemere stačilo sedem áut. Vlni som stopol okolo 400 áut, tento rok zatiaľ 300.

Na Slovensku čakám na auto priemerne 20 až 25 minút. Do odľahlých dedín, kde chodí málo autobusov alebo vlakov, sa stopom dostanem oveľa rýchlejšie. Ľudia sa ma pýtajú, či som niekedy išiel busom alebo vlakom... Čo si pamätám, len raz, keď bol celodenný lejak. Keď silno prší a je noc, tak nestopujem.

TERCHOVÁ: Aké skúsenosti máte s vodičmi?

Jarko LUTIŠAN: Ľuďom, ktorí ma vezú, zvyknem hovoriť, že keby sme sa náhodou stretli, tak si ich nemusím pamätať, keďže tých ľudí, čo ma už viezli, je strašne veľa. Niektorých som stopol aj viackrát. Stane sa tiež, že človek, ktorý ma vezie, ma pozve aj domov. Šoféri, ktorí majú firmy, mi často ponúkajú prácu... Raz ma viezol jeden pán v montérkach. Robil doma obklad a išla s ním aj manželka. Kvôli mne najazdil o 180 kilometrov viac, za čo mu manželka riadne vynadala.

TERCHOVÁ: Iste nechýbajú z Vašich ciest ďalšie originálne zážitky...

Jarko LUTIŠAN: Často si ma ľudia fotia s mojím ruksakom, ktorý je oproti mojej postave naozaj veľký. Okrem neho si stopom veziem domov aj atypické veci, ktoré idem vyzdvihnúť na inzert. Spomínam si na pána z Košíc, ktorý mi odviezol veľkú motorovú kolobežku. Pýtal sa ma, kde mám auto. Ja mu na to, že stopom som zo Žiliny prišiel, stopom aj odídem späť – s kolobežkou i ruksakom. Neveril vlastným ušiam ani očiam, tak si ma odfotoval. Aj môj špeciál bicykel, asi jediný na Slovensku urobený vlastnoručne, sa tiež stopom dovezol so mnou do Bratislavy. Viezli ma už hádam všetky povolania. S tých nevšedných spomeniem napríklad rehoľné sestry, profesionálneho automobilového pretekára, poslanca Národnej rady SR, biskupa, pilota ruského vojenského vrtuľníka, ktorý všetkých a všade predbiehal a pritom mi hovoril, že šoférovať auto je pre neho ako detská hračka. Zastavil mi aj autobus s jehovistami; tí ma celou cestou presviedčali, aby som s nimi išiel na ich snem do Košíc... Pri stopovaní mi zastavilo tiež veľa starostov a kňazov.

TERCHOVÁ: Čo pri stopovaní neradno podceňiť?

Jarko LUTIŠAN: Dôležité pri stopovaní je vedieť si včas zabezpečiť stravu a pre mňa aj obľúbené pivo, keďže nie v každej dedine majú potraviny.

TERCHOVÁ: Aké stopárske výzvy nosíte ešte v hlave?

Jarko LUTIŠAN: Pozrieť sa tam, kde som ešte nebol.

TERCHOVÁ: Prichádza čas Vianoc, stopujete aj počas nich?

Jarko LUTIŠAN: Na Vianoce sú ľudia doma, veľmi nejazdia, tak i ja vykonávam veci, ktoré sa počas sviatkov robia. Ale bol som

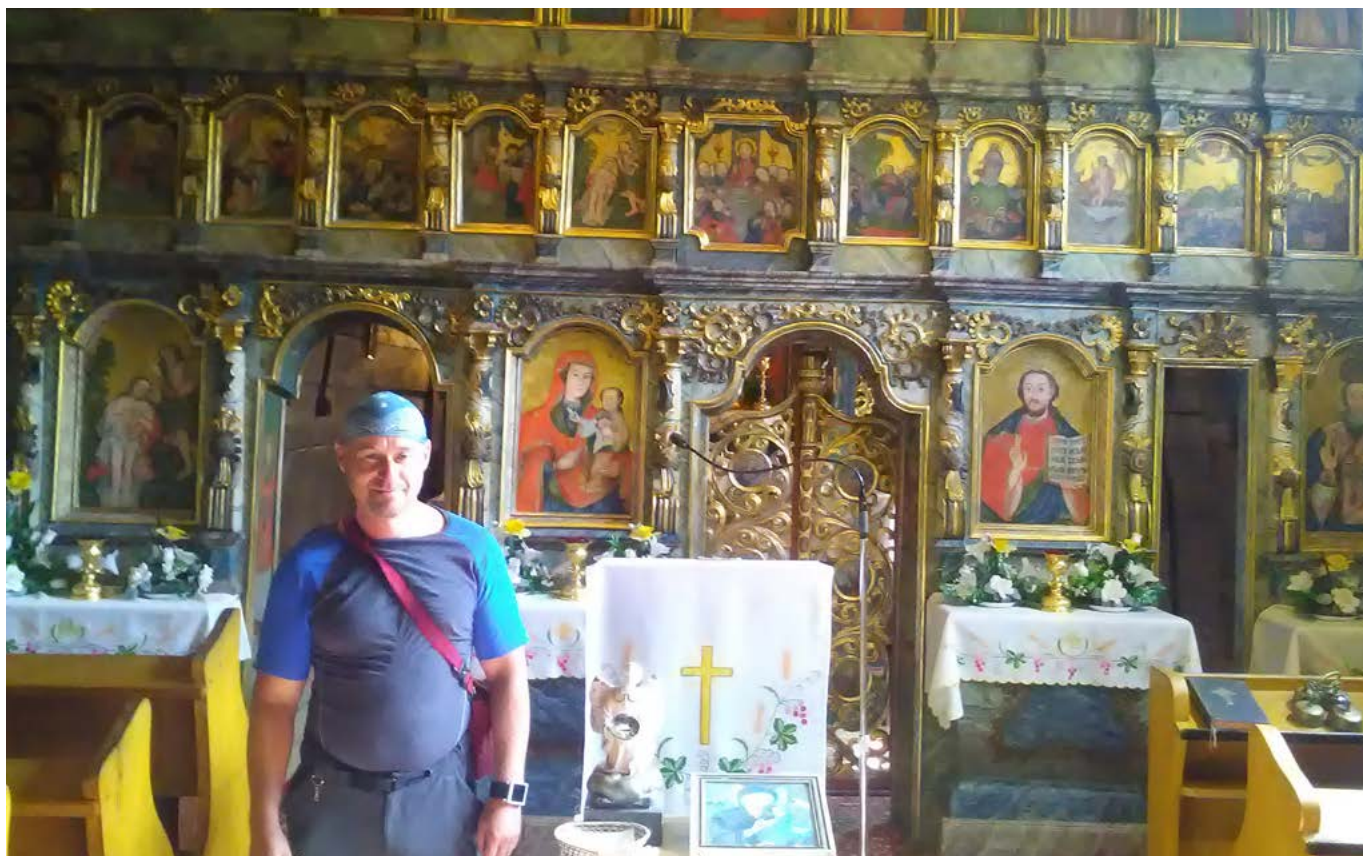

Pri najnižšie položenom mieste Slovenska v Kline nad Bodrogom

už raz na Druhý sviatok vianočný spolu s kamarátkou z Levíc stanovať a kúpať sa v teplej vode v Žarnovici – a prišli sme tam rýchlo. Platí, že šoféri sú vo všeobecnosti cez Vianoce ochotnejší.

Za rozhovor poďakoval **Marián ZAJAC**

FOTOARCHÍV – Jarko LUTIŠAN

Pred nádherným ikonostasom v kostole na východnom Slovensku

Vyšlo CD Moje Vianoce

Nezriedka počuť hlasy, ktoré spochybňujú význam vianočného posolstva v dnešných ultramoderných časoch. Falošní proroci ale pri tom zabúdajú, že o čo je horšie vo svete alebo aj v osobnom živote, o to väčší potrebujeme aspoň malú iskierku nádeje. V akomkoľvek trápení musíme mať toľko sily a odvahy, aby sme umožnili dobru vstúpiť do nášho života – inak nás zničí zlo. Hoc aj slabý lúč svetla, ktorý prenikne cez bezútešnú tmú, stačí, aby človek uveril, že noc sa končí. Vianoce sú takým Božím lúčom svetla. Nikdy sa ich nesmieme vzdať, lebo keď už nebudeme mať ani to malé svetielko nádeje, prideme o všetko.

Takéto pocity vo mne vibrovali po doznení cédečka Ťažkej muziky, Tria z Chotára, Janky a Zuzky Patrnčiakovovej z Terchovej Moje Vianoce. Mimovoľne ma vrátilo do čias svojho nezabudnuteľného detstva. Veľmi sa mi vtedy páčilo, ako bol motív narodenia malého Ježiška prirodzene obohacovaný o rýdzo domáce folklórne prvky. Ich prostredníctvom nadobudla v mojom vnímaní táto jedinečná udalosť punc autenticity. Kto aspoň na chvíľu zatúži po návrate starého dobrého vianočného zvykoslovja, môže jeho univerzálny odkaz všetkými zmyslami precítiť na Jasličkovej pobožnosti v Kostole svätých Cyrila a Metoda v Terchovej. Vrelo ale odporúčam vypočuť si aj koledy v pôsobivej interpretácii spomínaných umelcov.

Peter CABADAJ

Poznámka: Okrem CD Moje Vianoce vyšlo Ťažkej muzike, Triu z Chotára, Janke a Zuzke Patrnčiakovovej aj „péeffkové“ cédečko, ktoré je výberom dvanástich vianočných piesní, nazvané Z Terchovského betlehema.

Nástenný kalendár Terchová 2020

Nástenný kalendár Terchová 2020 je venovaný 440. výročiu prvej písomnej zmienky o našej obci (22. 4. 1580). Unikátne čiernobiele historické fotografie Milana Šaradina, od narodenia ktorého uplynie začiatkom novembra 2020 stodesať rokov, ochotne poskytli dedičia autorských prác. Texty napísal Peter Cabadaj. Kalendár vydali spolu Obec Terchová a Varínska tlačiareň.

Záujemcovia si môžu hodnotný kalendár kúpiť v informačnej kancelárii Združenia turizmu Terchová (ZTT), ktorá sídli v budove obecného úradu. Ak ešte neviete, čo darovať blízky pod vianočný stromček, problém máte vyriešený.

-red-

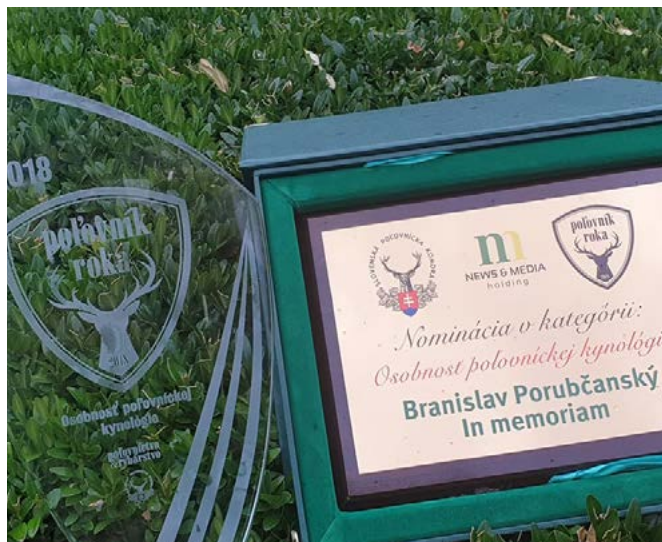
Branislav Porubčanský – laureát ocenenia Poľovník roka 2018

Braňo celý svoj život zasvätil horám a psom, bol poľovník telom i dušou. Všetci, čo ho poznali, hovorili, že mal neuveriteľne vyvinutý cit pre to, čo robil. Dňa 9. marca 2019 nás však nečakane opustil a ostalo po ňom medzi kynológmi a poľovníkmi prázdne miesto. Prácou, ktorú po sebe zanechal, sa však trvalo zapísal do spomienok a pamäte rodinných príslušníkov, priateľov a známych.

Na Braňovu prácu a poslanie spomínali tiež kolegovia zo Slovenskej poľovníckej komory, ktorí 7. septembra 2019 vyhlasovali v Betliari anketu Poľovník roka 2018. Branislavovi Porubčanskému bolo toto prestížne ocenenie udelené in memoriam v kategórii Osobnosť poľovníckej kynológie – za excelentný výcvik farbiarov a inšpirujúci osobný príklad pre kynológov. Ocenenie prevzala osobne manželka Danko.

O tri dni neskôr, 10. septembra 2019, bola v Banskej Bystrici udelená Braňovi in memoriam aj Pamätná medaila Jozefa Dekreta Matejovie od Štátnych lesov Slovenskej republiky.

-red-

Detská pľúcna liečebňa Cvikov

Zľava: Mária Krištofová (dnes Šlesárová), Viktor Krištof, Ľudmila Krištofová, Zuzana Krištofová, Anna Krištofová (dnes Janíčková), Ondrej Krištof

Úspešné pátranie

V minuloročnom vianočnom čísle našich novín sme uverejnili pozdrav i prosbu od pani Věry Stehlíkovej (rod. Těšínovej) z Jablonca nad Nisou, ktorá v rokoch 1958–1960 pracovala ako zdravotná sestra v Detskej pľúcnej liečebni v severočeskom Cvikove. Vo svojom pozdrave spomínala na deti z Terchovej, ktoré tam vtedy boli, a dala ich srdečne pozdravovať. Nepamätala si však konkrétne mená, preto sme to skúsili prostredníctvom novín. Ako sa ukázalo, išlo o dobrý nápad. Aj vďaka typom od pani Heleny Laščiakovej sme niektoré vtedajšie deti „vypátrali“. Teta Hela nám tiež ochotne poskytla autentické fotografie. Vďaka.

Podľa jej rozprávania tam bolo v roku 1959 približne šesť terchovských detí deväť mesiacov – medzi nimi aj teta Hanka Janíčková (dnes 73-ročná) a sestra Marika Šlesárová (66-ročná), vtedy Krištofové. Počas ozdravovacieho pobytu mali v Cvikove školské vyučovanie, často chodili na výlety do okolitej prírody. Raz do mesiaca mohli prísť za nimi rodičia na návštevu, čo i pravidelne robili.

Iný terchovský účastník pobytu, dnes 69-ročný Jožko Berešík, si spomína na pekný kraj, v ktorom ozdravovňa bola, ako i na dobrú starostlivosť zo strany personálu. „Deti“ pozdravujú sestričku Věru, ktorá sa ozvala a spomína na nich, a želajú jej pevné zdravie. A keby náhodou prišla do Terchovej, veľmi radi sa s ňou stretnú.

Keďže v redakcii máme adresu pani Stehlíkovej, toto vianočné vydanie novín aj s pozdravom jej pošleme. Veríme, že ju tým potešíme.

-zaj-

FOTOARCHÍV – rodina Krištofová

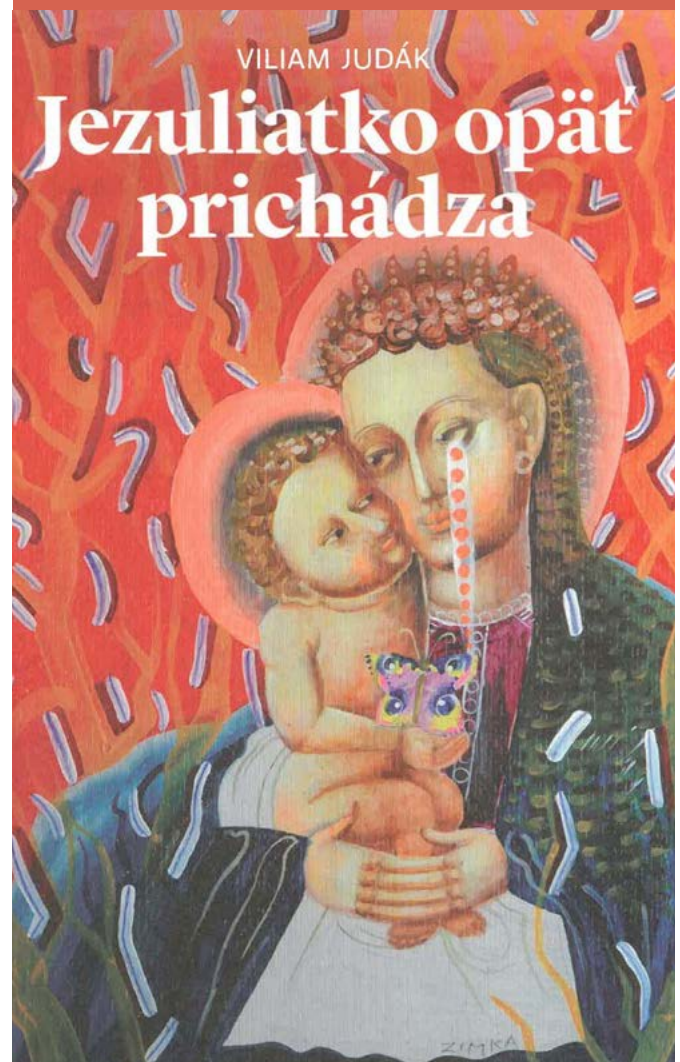
Jezuliatko opäť prichádza

Na Advent a Vianoce 2019 vyšla v Spolku sv. Vojtecha publikácia Jezuliatko opäť prichádza, ktorú pre čitateľov pripravil nitriansky biskup Viliam Judák. Ide o voľné pokračovanie knihy Jezuliatko prichádza, ktorá si minulé Vianoce získala množstvo vďačných čitateľov. Nasledujúce riadky boli prevzaté z recenzie diela od rímskokatolíckeho kňaza Daniela Diana, uverejnenej v Katolíckych novinách.

„V prvej časti knihy Putovanie adventným a vianočným časom ponúka autor čitateľovi každodenné meditácie od prvého adventného dňa až do 12. januára, keď sa sviatkom Krstu Pána končí vianočné obdobie. Druhá časť Pri jasličkách prináša krásne vianočné príbehy, ktoré čitateľa jemne vtiahnu do tajuplnej a čarovnej atmosféry Vianoc. Ponárame sa v nich do tajomstva týchto období cez poviedky či básne autorov domácich i zahraničných. Aj oni nám pomáhajú nachádzať čaro Adventu a Vianoc, či vnášať ľudskosť do nášho skomercializovaného života, tvrdo konzumistického a nevšímavého voči núdznym. Jedným z cieľov tejto knihy je pomôcť nám zastaviť sa a popremýšľať, či nemrháme čas svojho života a nenaháňame sa za tým, čo môžeme označiť slovom zbytočnosť.“

Záverom uvedieme, že v knihe Jezuliatko opäť prichádza sa nachádzajú aj tri vianočné príbehy z Terchovej, ktoré napísal Marián Zajac.

-red-

Na obálke knihy je reprodukcia obrazu Ondreja Zimku Madona s cudzokrajným motýľom. FOTO – Jaroslav Velička

Malé pivovary regióny zdobia

Pod názvom MY Na zdravie: Pivný špeciál vyšla v júni samostatná nepredajná príloha regionálnych týždenníkov MY (4. – 10. 6. 2019). Súčasťou zaujímavého obsahu bol aj rozhovor redaktorky Viery Legerskej s Petrom Cabadajom o malých pivovarochoch, ktorý sme sa rozhodli uverejniť.

MY Na zdravie: Výrobu piva na Slovensku tiež ovplyvnila globalizácia. Čo zostalo z pivovarov, ktoré nadviazali na rozvoj pivovarníctva v druhej polovici minulého storočia a začali sa veľmi slubne rozvíjať v deväťdesiatych rokoch?

Peter CABADAJ: Slovenská pivovarnícka mapa je v ostatných 20 rokoch mimoriadne pohyblivá. V čase, keď vyšla moja kniha Slovenské pivovarníctvo v toku času (2000), jestvovalo u nás trinásť pivovarov – konkrétne v Banskej Bystrici ((Urpín) Bratislave (Stein), Bytči (Popper), Hurbanove (Zlatý bažant) Ilave (Konbier), Martine (Martiner), Nitre (Corgoň), Poprade (Tatran) Prešove (Šariš), Rimavskej Sobote (Gemer), Topoľčanoch (Topvar) Trnave (Horden) a Vyhniach (Steiger). Dnes je situácia diametrálne odlišná. Podľa zákona o spotrebnej dani máme na Slovensku dve kategórie pivovarov – s ročnou produkciou do 200 tisíc hektolitrov a nad 200 tisíc hektolitrov. Medzi veľké pivovary môžeme zaradiť už iba dva – Heineken Slovensko a Pivovary Topvar.

Steiger Vyhne a Banskobystrický pivovar Urpiner sú všeobecne zaradované do kategórie malých podnikov aj napriek skutočnosti, že majú výrazne vyšší objem výroby ako minipivovary. Tie predstavujú osobitý fenomén súčasného slovenského pivovarníctva. Podľa mojich informácií existujú v takmer 50 mestách a obciach, niektoré z nich fungujú v skúšobnej prevádzke a v krátkom čase by mali byť otvorené.

MY Na zdravie: Kopírujú trendy výroby či spotreby piva na Slovensku to, čo je bežné v potravinársky vyspelých štátoch?

Peter CABADAJ: Slovensko ani v tejto sfére nikdy trendy určovať nebude, môže ich len kopírovať, respektíve prispôbovať domácim špecifikám. Z pohľadu výroby aj spotreby piva je mimoriadne dôležité – rovnako ako v potravinársky vyspelých štátoch – neustále dôsledne uplatňovanie hodnotenia nápoja, vychádzajúce z dvoch aspektov. Objektívne sa pivo hodnotí chemickou a mikrobiologickou analýzou, takisto dôležitá, najmä z hľadiska konzumenta, je však aj senzorická analýza, uskutočňovaná odborníkmi. Senzorický profil nápoja je ovplyvnený v prvom rade surovinou (slad, chmeľ, voda), ďalej výrobným postupom (rmutovaním, chmeľovarom a najmä kvasením a stáčaním) a spôsobom skladovania. Pri senzorickom hodnotení piva sa posudzuje najmä jeho vôňa, plnosť, ostrosť a horkosť.

MY Na zdravie: Dnes na Slovensku funguje možno osemdesiat rodinných, reštauračných, lokálnych či iných pivovarov. Prečo, podľa vás, rastú ako huby po daždi?

Peter CABADAJ: Americký Budweiser (založený v roku 1876) bol prvým druhom piva, ktoré sa vyrábalo so zámerom masovej konzumácie. Takmer o storočie neskôr reagovala na prevratnú zmenu trendov západnej spoločnosti nezabudnuteľná kniha ikonického britského ekonóma, reformátora a vizionára nemeckého pôvodu Ernsta F. Schumachera *Small is Beautiful* (Krása malého, 1973). Jedným z konkrétnych výrazov tejto línie sa stala i nová generácia malých pivovarov. Najskôr vznikli vo Veľkej Británii a ich počet rástol závažným spôsobom. Myšlienka potom dostávala nové impulzy, ktoré programovo reagovali na ďalšie spoločenské zmeny (viac voľného času, cestovateľská vášeň, rozšírený záujem o každodenný život cudzích krajín, spoznávanie ich kuchyne, tradičných nápojov, kultúrneho dedičstva...). Zaujímavým javom rozmachu svetového pivovarníctva bol vznik malých pivovarov pridružených k hostincom, krčmám či reštauráciám, kde sa varí len jeden druh piva. Tieto zariadenia (ako súčasť pivovarov) nadväzujú na staré tradície, ktoré sa najmä v druhej polovici minulého storočia začali oživovať v krajinách západnej Európy. Nielen vo svete, ale i u nás platí, že čím menší pivovar, tým viac a jednoduchšie sa môže venovať produkcii špeciálnych druhov nápoja. Veľkosť várky a počet konzumentov potrebný k jej hodnoteniu umožňujú jedinečnosť produktu. Hoci nie každý minipivovar so svojou reštauráciou tieto možnosti naplno využíva, mnoho z nich tak robí (najkvalitnejšie malé pivovary určite). Z môjho pohľadu nie je dôležitá skutočnosť, že minipivovary aj u nás rastú ako huby po daždi, ale to, že posilňujú značku príslušného regiónu, kreatívne prepájajú históriu so súčasnosťou, venujú pozornosť zachovávaniu tradícií, podporujú miestnu kultúru, šport, rozvoj cestovného ruchu...

MY Na zdravie: Prečo je pivo nápojom, ktorý potrebuje svoje lokálne chute a lokálnych konzumentov? Je to vec prestíže?

Malý pivovar vznikol aj v Terchovej

Vyrástli nám noví sládkovia? Alebo ide „iba“ o potrebu odlíšiť sa v ponuke pív od konkurencie?

Peter CABADAJ: Zvýrazňovanie regionálnych (lokálnych) osobitostí, špecifik a tradície je silným trendom súčasného cestovného ruchu. Týka sa to azda všetkých oblastí, ktoré môžu vstupovať do všestranného rozvoja príslušného kraja. Vďaka vytrvalému úsiliu rozhladených, ale i podnikavých ľudí bol postupne odbúraný (predtým) výlučne dominantný folklórny „uhol pohľadu“, ktorý nebral do úvahy komplexný potenciál, dispozície a kreativitu vlastného prostredia. V plnej miere môžeme tieto slová vzťahovať aj na minipivovary pôsobiace v slovenských mestách a obciach. Ako som už naznačil v predchádzajúcej odpovedi, pomáhajú budovať značku svojho regiónu a jeho genius loci, posilňujú pocit spolupatričnosti a hrdosti naň. Pokiaľ ide o výrobu piva, je vecou najvyššej prestíže odlíšiť sa svojou profilovou značkou od konkurencie, byť iný, originálnejší. Dnešní sládkovia by však nikdy nemali zabúdať, že ich nápoj musí spĺňať všetky kritériá kladené na vôňu, plnosť, ostrosť („říz“) a horkosť piva.

MY Na zdravie: Je ťažké dnes vyrobiť dobré pivo? Čo k tomu treba?

Peter CABADAJ: Varenie dobrého piva je rovnako umením ako vedou. Platí to aj v súčasnosti. Pri uvažovaní nad charakteristikou chuťou osvedčeného kvalitného moku treba vychádzať z jednoduchého záveru: ide o výrobné tajomstvo konkrétneho pivovaru, respektíve jeho schopnosť vtlačiť svojmu produktu nezameniteľnú pečať vlastného fluida. Povedané inak, pod celkový výsledný obraz chute a vzhľadu piva sa podpisuje viacero rovnocenných faktorov. Je to výsledok dlhodobého procesu, do ktorého plnohodnotne vstupujú všetky nevyhnutné komponenty. Čo sa však za nimi (a v nich) skrýva? Používanie najroznejších odrôd jačmeňa (niekedy aj pšenice), lokalita, ročné obdobie, kedy bola obilnina vypestovaná, procedúra sladovania (najmä vo fáze sušenia) a kombinácia rozličných druhov sladov, metódy máčania vlastností vody – vždy je možné ju buď zmäknúť, alebo, naopak, dodať tvrdší rozmer (v každom ohľade ale platí, že čím menej sa uvedená činnosť praktizuje, tým je to pre samotný proces výroby piva lepšie) –, čas varu vo varnom kotli, spôsob, akými je kotol zahrievaný, rôznorodosť pridávaného chmeľu, druh kvasníc, doba kvasenia a teplota, pri ktorej kvasenie prebieha (plus ďalšie dozrievanie a upravovanie), typ filtrácie a pasterizácie (prípadne ich nepoužitie)... To všetko, pod zásadným vplyvom adekvátnej teploty a časových horizontov jednotlivých procesov, vytvára priaznivé predpoklady na nespočítateľné množstvo pivných variácií. Charakteristická chuť a farba klasických druhov piva je výsledkom používania i pôsobenia rôznych odrôd sladov a chmeľu. Rozhodujúci je však spôsob použitia kvasníc, kvaseňa a dozrievania. Potom už len sládkov rozhodne, akú receptúru

uprednostní. Treba ale zdôrazniť, že ani aplikácia tých istých ingrediencií, metód a postupov nevedie vo finálnom rezultáte k uvareniu striktnie identického piva. Môžeme to prirovnávať ku kulinárskeho remeslu; ako nedokážu dvaja kuchári pripraviť rovnakú držkovú polievku, tak ani dvaja sládkovia neuvaria chuťovo úplne rovnaké pivo.

MY Na zdravie: Zmenili sa slovenskí pivári? Napríklad v porovnaní s realitou pred tridsiatimi rokmi? Majú iné chute? Sú náročnejšími konzumentmi?

Peter CABADAJ: Keďže som veľmi rád píjaval čapovaný zlatistý mok tak pred tridsiatimi rokmi, ako i teraz, budem hovoriť z bohatej vlastnej skúsenosti len za seba. Akékoľvek jedlá či nápoje by mali prinášať radosť a potešenie nielen pre našu chuť, ale tiež zrak, čuch i hmat. Samozrejme, ani pivo nemôže byť v tomto ohľade nijakou výnimkou. Ak ho konzumujeme z pohára, najskôr nás musí upútať jeho priehľadne iskrivá, zlatistá farba s hustou „čiapkou“ neodolateľnej bielej peny. Pri priblížení pohára k ústam sa do hodnotenia zapájajú naše čuchové bunky a po prehltnutí dúška by sa chuť piva nemala stratiť, lebo nastupuje fáza takzvaného doznievania, ktoré je závislé najmä od kvality horkosti moku. Toto platilo kedysi, platí dnes a bude platiť ohľadne čapovaného, fľaškového či plechovkového piva vždy. Aj súčasný náročný konzument uznalivo ocení, keď mu prinesú v dôstojnom kultúrnom prostredí na stôl taký nápoj, o akom som hovoril.

MY Na zdravie: Dnes si možno vybrať z veľkého množstva pív. Na trhu sú zavedené značky, novinky, nealkoholické piva, piva s ovocnými príchuťami, radlery, cidery... Z piva sa vyrába kozmetika, možno sa v ňom kúpať, poznáme džemy z piva, pivo sa používa v kuchyni ako jedno z ingrediencií pri príprave jedla... Aké trendy budú v blízkej budúcnosti charakterizovať výrobu piva na Slovensku? Bude sa mu hľadať ďalšie využitie?

Peter CABADAJ: Vynaliezavosť a kreativita (nielen) producentov piva nepozná hraníc, preto je zložitá odhadnúť, aké rozmanité nápoje sa budú postupne objavovať na svetových trhoch. Možno budeme tiež svedkami návratu k marketingovému zvýrazňovaniu liečebných „vlastností“ piva. Obsah tohto moku je v porovnaní s inými alkoholickými nápojmi relatívne nízky. Ľudský organizmus absorbuje „pivný alkohol“ oveľa pomalšie než v prípade pijatky s vysokým alkoholickým obsahom. Podstatne nižšia je pri konzumácii piva aj koncentrácia alkoholu v krvi. Medzi tvorcami odborných knižných titulov a štúdií o zdravotníckom rozmere piva zväčša panuje zhoda v tom, že priaznivé liečebné účinky jeho konzumácie v miernom množstve zodpovedajú prijatiu 10 až 60 gramov alkoholu denne. Často tiež vo vedeckých kruhoch

prebieha diskusia o pive aj ako nezastupiteľnom komponente racionálnej výživy obyvateľstva. V krajinách s vysokou úrovňou jeho spotreby si však posudzovanie dôsledkov konzumácie tohto nápoja na životné orgány človeka vyžaduje komplexný i objektívny prístup.

MY Na zdravie: Slováci v mnohom súťažia so svojimi priateľskými susedmi Čechmi. Nedá sa poprieť, Česi sú – čo sa týka výroby piva – vo svete pojmom. No predsa, vieme na Slovensku vyrobiť pivo, ktoré ocenia aj u našich západných susedov? Ktoré to je?

Peter CABADAJ: Veľakrát som bol konfrontovaný s tvrdeniami rôznych samozvaných „znalcov“, že v porovnaní s Čechmi vraj nemáme nijakú pivovarnícku tradíciu. Vôbec to ale nie je v súlade s historickými faktami. Dejiny slovenského pivovarníctva sú bohaté na interesantné zlomové udalosti a ich súvislosti, prejavy podpory národného hnutia a vlastenectva, prepojenia na európsky kontext, silné ľudské príbehy i úspechy. Neras slovenské pivo ocenili i na vysoko prestížnych súťažiach v Čechách. Zo súčasných podnikov spomeniem aspoň Banskobystrický pivovar Urpiner, ktorého nápoj zvíťazil koncom júla 2014 v súťaži o Najlepšie pivo ČR a SR. Medzinárodná porota zložená zo špičkových odborníkov degustáciou hodnotila vôňu, horkosť a plnosť, čiže atribúty, ktorými musí správny ležiak nevyhnutne disponovať. Čuduj sa svete, v ohromnej konkurencii značiek z bohatého portfólia veľkých renomovaných českých pivovarov triumfoval slovenský Urpiner Premium 12!

MY Na zdravie: Ako uvádzate vo vašej knihe Slovenské pivovarníctvo v toku času, pivo bolo kedysi i nápojom bohov. Je ním aj dnes? Alebo sme tento nápoj vo všeobecnosti príliš prispôsobili veľkovýrobe?

Peter CABADAJ: Hoci sa produkcia piva zo všeobecne známych globalizačných dôvodov musela prispôbiť veľkovýrobe, stále platí, že nezastupiteľnú rolu zohráva ľudský faktor, majstrovstvo sládkov, celkový prístup prevádzkovateľov pohostinských a reštauračných zariadení... Skutočný milovník tohto lahodného nápoja hneď zistí, ako sa k nemu v danom lokáli správajú jeho vlastníci. Pivo bolo v starovekej Mezopotámii a Egypte aj nápojom bohov či bohýň, v súčasnosti môže byť božským mocom pre každého, kto ho vníma a precituje všetkými zmyslami – historický kontext a súvislosti nevynímajúc. Rozhľadného človeka môže tiež počas konzumácie chutného zlatistého nápoja hriať pri srdci vedomie, že pivo svet holduje už od čias, keď ešte neexistovali písomné záznamy.

MY Na zdravie: Čo je typické pre slovenských pivárov a výrobcov piva? Môže nám ho závidieť svet?

Peter CABADAJ: Slovenské pivovarníctvo má za sebou úctyhodných viac ako desať storočí vlastnej cesty, ktorá predstavuje v mnohých ohľadoch jedinečný fenomén domácich dejín. Svet nám pivo nemusí závidieť, skôr by som privítal zvýšený záujem odborníkov aj laických bádateľov o dôkladnejšie komplexné mapovanie histórie jeho výroby na Slovensku. A zo strany majiteľov veľkých, menších i maličkých pivovarov budem vždy očakávať originálne tvorivé nápady pri príprave, realizácii, marketingu, propagácii aj distribúcii svojho nápoja. Pokiaľ ho budú vyrábať dôsledne poctivo, rešpektujúc zákonitosti, bohaté tradície a odkaz kľúčových osobností slovenského pivovarníctva, nemusia mať obavy o zákazníkov.

príloha MY Na zdravie
(jún 2019)

Propagácia slovenského piva v minulosti

Muž vyberá vianočný darček a pýta sa predavačky:

- Neviete mi poradiť niečo pekné, užitočné ale pritom lacné?
- Čo tak vreckovky? – pýta sa predavačka.
- No, to by mohlo byť, – hovorí natešene muž.
- A pre koho to vlastne chcete?
- Pre manželku.
- Tak to bude určite prekvapená.
- No to určite bude,... (tajnička)

Autor: Juraj Mitošinka	ponáraj (kniž.)	bývalý rumunský futbalista	rozsviet'	izraelský kmeň	MPZ Maure- tánie	štvorček (typ.)	predá na dražbe	Pomôcky: Ene, IKA, HH, dlel, Pierot, isit	nevhodne	africký veľtok
nevydaj rev								zn. prvku zinok morské ryby		
1. časť tajničky										
nožom rozdeľu- jem na časti						spočíval postava francúz. divadla				
Pomôcky: lema, RIM, Anas, em, ždal, Aser	predvo- lával (zastar.)	EČV Nítry 2. časť tajničky			predložka so 4. pád. túžil po niečom				neber do úvahy	vláknité pletivo pod kôrou drevín
nadobudni znova život				požadoval mihla sa						
značka prvku berýlium			kdeže (expr.) delím sekerou							
prudko odhodí (expr.)								EČV Svidníka rezaním oddeli		
prudko postrčilo							mužské meno ozn. lieta- diel Haiti			
žilnatá hornina					skr. dokto- ra teológie priradova- cia spojka					citoslovce smiechu
ženské meno						duh strukoviny tlač. ag. Turecka				
huncúti (expr.)							cit. upo- zornenia otravné látky (skr.)			
druh a radca Mohame- da					3. časť tajničky					
pomocná veta (odb.)					stromo- radia					

Výstup Titusa Zemana

Vždy v poslednú septembrovú nedeľu organizujú žilinskí saleziáni obľúbenú turistickú akciu v Malej Fatre s názvom Výstup Titusa Zemana. Čo láka mladých, rodiny s deťmi a milovníkov hôr zdolať Veľký Fatranský Kriváň? Kedy vznikla tradícia tohto výstupu? Prečo nesie meno po nedávno blahoslavenom saleziánovi? Odpovede sme zisťovali u jedného zo zakladateľov tohto turistického podujatia saleziána dona Petra Lukáčika.

TERCHOVÁ: Čo je to Výstup Titusa Zemana?

Don Peter Lukáčik: Ide o turistický výstup mladých, rodín s deťmi a všetkých milovníkov hôr na Veľký Fatranský Kriváň (1709 m. n. m.). Zraz turistov je o ôsmej hodine na konci Vrátnej – na parkovisku Stará dolina (prvé parkovisko pod Výtahom). Po vzájomnom zvitani sa, organizačných pokynoch a objasnení dôvodov nášho výstupu sa po zelenej značke kráča do Sedla za Kraviarskym, kde je prvá krátka zastávka. Potom sa cez Chrapáky a Sedlo Bublen pokračuje až na Veľký Kriváň. Napoludnie o dvanástej hodine výstup vrcholí spoločnou svätou omšou priamo na vrchole Kriváňa. Po nej je priestor posedieť si, vzájomne sa porozprávať a, samozrejme, aj niečo zjesť. Tým sa končí oficiálna spoločná časť. Viacerí sa potom vracajú domov, no mnohí, najmä ak je priaznivé počasie, pokračujú v turistike hrebeňom až na Poludňový Grúň.

TERCHOVÁ: Spomínali ste deti. Zvládnu takúto náročnú túru?

Don Peter Lukáčik: Samozrejme. Je veľa detí, ktoré majú skutočne obdivuhodnú kondíciu a zahanbia aj starších. Ich hlavným motorom je však motivácia. Pamätám si, ako počas prvého výstupu, ktorý sa konal v októbri 2013, sme ešte kráčali popod lanovku. Po hodine kráčania sa u detí začala objavovať prvá únava, no stalo sa ešte niečo horšie. O deviatej sa spustila lanovka, čo na deti (a nielen na ne) pôsobilo neskutočne demotivačne. Hneď sa začalo

objavovať: „ja už nevládzem“, „prečo sme nešli lanovkou“, či „to nie je fér, oni sa vezú a my musíme ísť peši.“ O rok na to, v lete 2014, padla vo Vrátnej kamenná lavína, ktorá znefunkčnila lanovku, a tiež sa neodporúčalo používať chodník vedúci popod lanovku. A tak sme prvýkrát použili chodník poza Kraviarske. Úplne to zmenilo psychológiu výstupu, a to nielen u detí, ale aj dospelých. Začiatok cesty je cez les, v Sedle za Kraviarskym si deti oddýchnu, zajedia a odtiaľ už vidia hrebeň, z ktorého je na vrchol skutočne len na skok. Odvtedy používame na výstup už len túto cestu, ktorá je bez akýchkoľvek detských lamentácií.

TERCHOVÁ: Takže všetci idú pešo, nijaká lanovka?

Don Peter Lukáčik: Rodiny s malými deťmi a tí, ktorí si netrúfajú na náročný výstup, sa okolo jedenástej lanovkou odvezú do Snilovského sedla a odtiaľ za štyridsaťpäť minút sú na vrchole. Keď sme totiž na začiatku pri tvorbe Výstupu Titusa Zemana uvažovali nad tým, aký kopec zvoliť, stanovili sme si dve podmienky: aby výstup mal svoju náročnosť, no zároveň by mal byť aj dostupný, čiže nemal by byť veľmi ďaleko od nášho regiónu (tak sme Tatry aj Choč vylúčili). Druhou podmienkou bolo, aby výstup nebol veľmi nebezpečný a mohli sa na ňom zúčastniť aj rodiny s deťmi, či menej zdatní turisti. A vtedy nám napadla kombinácia s lanovkou vo Vrátnej a samotný Kriváň.

TERCHOVÁ: Ako sa vlastne zrodila myšlienka Výstupu Titusa Zemana?

Don Peter Lukáčik: Akási iskierka inšpirácie sa zrodila ešte v roku 2008. Niektorí saleziáni zo Žiliny sme boli pozvaní zúčastniť sa výstupu na alpský vrch Monte Falconetta v Taliansku (3010 m. n. m.), ktorý už vyše štyridsať rokov organizujú talianski Alpíni, a to vždy 14. augusta. Tradíciu nám osobne vyrozprával zakladateľ tohto výstupu, bývalý horský vojak, tzv. Alpín – poručík Giorgio Francia, ktorému sa podarilo 20. júla 1954 prežiť tragický pád nákladného auta po zosuve cesty do alpskej rokliny, pričom zahynulo 18 vojakov, jeho kamarátov. Touto ich pamätnou spomienkou sme boli pohnutí zvlášť preto, lebo pripomenula našu tragickú udalosť, ktorá sa stala rok predtým, a to 12. júna 2007. Pri výstupe v Tatrách na Lomnický štít zahynul náš saleziánsky

novic Jan Hromádka. Táto tragická udalosť nás hlboko zasiahla a bola v nás stále živá. Aj my sme vtedy zatúžili vystúpiť na nejaký vysoký vrch a tam sa spoločne modliť za Jana a obete hôr.

TERCHOVÁ: Takže vznikol výstup?

Don Peter Lukáčik: Ten správny čas však prišiel až o päť rokov, a to v roku 2013, keď sa naplno rozbehlo blahorečenie saleziána, mučeníka dona Titusa Zemanu a prišla výzva rozširovať úctu k tomuto slovenskému mučeníkovi, aby čo najviac ľudí spoznalo jeho hrdinské činy. Vtedy sme si spolu s mladými a niektorými rodičmi povedali: „Spojme tieto dve veci a zorganizujeme výstup.“ Veď predsa don Titus riskoval svoj život, aby zachránil rehoľné a kňazské povolania, ktoré chcela komunistická moc zničiť. Mal veľkú odvahu, vynaložil značné fyzické úsilie a dokonca pri prevádzaní mladých bohoslovcov prechádzal aj Alpami z Rakúska do Talianska. Mohol by sa stať skvelým príkladom toho, že za veľké veci v živote sa oplatí bojovať. Naša intuícia sa potvrdila, keď v roku 2017 bol blahorečený a vyhlásený za mučeníka povolání.

TERCHOVÁ: Koľko turistov sa zúčastňuje na výstupe?

Don Peter Lukáčik: Na prvom výstupe, 12. októbra 2013, sa na vrchole zišla päťdesiatka ľudí, čo na začiatok znamenalo veľký úspech a boli sme z toho nadšení. Preto sme na ďalší rok pozvali aj saleziánskeho kňaza, veľkého alpinistu Taliana dona Giuseppe Biancardiho, ktorý posledné roky slúžieval sv. omše na talianskej Falconette. Ten bol nadšený, keď videl peknú šesťdesiatčlennú skupinu, ktorú tvorili mladí a aj mladé rodiny s deťmi. V tom roku všetci, kvôli už spomínanej kalamite, išli na vrchol peši. Okrem iného nám dal don Biancardi tiež dve rady. Aby sme termín výstupu kvôli počasiu (hore bola už riadna zima) presunuli z októbra o trochu skôr; druhou radou bolo, aby sme ho organizovali vždy v rovnakom termíne. Odvtedy termín výstupu býva vždy posledná septembrová nedeľa. Na treťom ročníku sme chceli sláviť storočnicu narodenia dona Titusa, a tak sme mali túžbu, aby sa nás zišlo sto. A skutočne, podarilo sa. Bolo nás niečo vyše stovky. Tohoročný už siedmy ročník, v septembri 2019, dosiahol počtom účastníkov zatiaľ svoje historické maximum. Prišlo 240 osôb!

TERCHOVÁ: Aké je poslanstvo Výstupu Titusa Zemanu?

Don Peter Lukáčik: Výstup na vrch je alegóriou nášho života. Aj my dennodenne kráčame smerom hore, bližšie k nebu. Často sme unavení, vyčerpaní a vrchol nevidíme. Máme však nádej a spoločenstvo spoluturistov. Vzájomne sa povzbudzujeme, pomáhame si a občas sa obzrieme, aby sme sa pokochali už zdolaným. Možno chvíľami to kvôli hmle ani nevidíme, ale vieme, že kus cesty je už za nami. Neustále nás ženie túžba po vrchole, odkiaľ sa ukáže celá nádhera a zaplesáme radosťou zo zdolaného vrcholu. Mučeník, blahoslavený don Titus Zeman sa pri výstupe životom nedal odradiť prekážkami, zastrašovaním, beznádejou. Nehľadel len na seba, ale pomáhal iným uskutočniť ich životný sen. Tak sa stal mučeníkom povolání. Väčšina ľudí žije v manželskom povolání, niektorí si zvolili rehoľné či kňazské povolanie. Dnes však môžeme vidieť veľkú krehkosť v ich prežívaní. Mnohí schádzajú z nastúpenej cesty – nejde len o rozvody, ale aj odchody z duchovnej cesty. Na výstupe Titusa Zemanu chceme prosiť tohto patróna povolání za naše životné cesty, naše manželstvá, naše zasvätenie. Zároveň je to príležitosť uvedomiť si, že námaha a pot patria k životu, lebo bez nich neexistuje nádhera a radosť z dosiahnutia vrcholu.

TERCHOVÁ: Čo by ste povedali na záver?

Don Peter Lukáčik: Dovoľte mi všetkých vás srdečne pozvať na Výstup Titusa Zemanu na Veľký Fatranský Kriváň, a to vždy v poslednú septembrovú nedeľu. Zraz je o ôsmej hodine na konci Vrátnej – na parkovisku pod Výtahom. Napoludnie o dvanástej je záverečné slávnostnou svätou omšou priamo na vrchole.

www.tituszeman.sk

Za rozhovor poďakoval **Marián ZAJAC**
FOTOARCHÍV – Don Peter LUKÁČIK

Pod'akovanie

„Pre deti svetla je aj v temnej noci deň.“ (sv. Cyprián)

V mene našej dcéry Lucky Vojtekovej by sme sa chceli poďakovať všetkým, ktorí sa nám rozhodli aj tento rok darovať podiel zo svojich daní. Vďaka vyzbieraným finančným prostriedkom a finančnej pomoci dobrých ľudí sme mohli tento rok absolvovať terapeutický pobyt v Adeli Medical Center Piešťany, hyperbarickú komoru v Oxymed Piešťany a neurorehabilitačné pobyty v Šoprone (Maďarsko). Vďaka tejto forme pomoci môžeme dcérke zaplatiť nákladné terapie, ktoré zdravotná poisťovňa neuhrádza. Absolvovaním týchto terapií urobila veľký pokrok nielen po fyzickej, ale i mentálnej stránke, pričom dosiahnuté výsledky ukazujú, že sme na správnej ceste.

Naše veľké ĎAKUJEME patrí spoločnosti a pracovníkom COBA Automotive, s. r. o., zamestnancom Hotela Skalka v Rajeckých Tepliciach, ktorí znovu prejavili snahu a chuť nám pomáhať, Luckiným školským pedagógom za individuálny prístup, pochopenie a šancu sa integrovať medzi zdravých rovesníkov. Takisto ďakujeme všetkým známym a neznámym ľuďom, ktorí sa o nás dozvedeli cez spoločných priateľov, rodine, susedom, kamarátom za ľudský prístup, milé slová, modlitby... Dodávalo nám to silu v ťažkom období, ktoré sme museli prežiť. Všetka vaša podpora nás posúva vpred a je fajn vedieť, že nie sme v tom sami. Finančné doklady budú do posledného centu doložené neinvestičnému fondu Naše Včielky, Rajecká Lesná.

Vďační rodičia Mária a Pavol Vojtekovci

Darcovia 2%:

Cigánik Jozef, Krasňany
Babišová Branislava, Mgr., Kysucký
Lieskovec
Baránek Milan, Rajecké Teplice
Baránková Barbora, Rajecké Teplice
Baránková Oľga, Rajecké Teplice
Baránková Silvia, Kanská
Barica Jozef, Žilina
Baricová Alena, Žilina
Baricová Michaela, Žilina
Bielka Martin, Nededza
Bielková Oľga, Krasňany
Blahušiak Vladimír, Belá – Dulice
Bobáňová Marcela, Terchová
Boka Tomáš, Krasňany
Brennerová Lubica, Mgr., Žilina
Brňová Janka, Terchová
Buchová Janka, Stránske
Cabada J František, Terchová
Cabada J Zdenka, Belá
Capková Iveta, Kanská
Cingel Jozef, Terchová
Cingelová Eva, Terchová
Cvachová Viera, Terchová
Čepelová Zuzana, Terchová
Dančík Vladimír, Bytča – Veľká Bytča
Dávidík Jozef, Varín
Dávidíková Danka, Terchová
Deák Ivan, Žilina – Zádubnie
Deáková Monika, Terchová

Dikoš Pavol, Terchová
Dikošová Alena, Ing., Terchová
Dikošová Danka, Terchová
Dorinská Lucia, Zbýňov
Duračinská Emília, Rajecké Teplice
Ďurko Miroslav, Terchová
Ferjancová Oľga, Terchová
Fondrková Miroslava, Terchová
Gabčík Juraj, Rajecké Teplice
Gabčíková Lenka, Rajecké Teplice
Gažúrová Mária, Zbýňov
Gerec Branislav, Vrútky
Grigová Iveta, Ing., Lietavská Lúčka
Guláš Pavol, Belá
Hajasová Helena, Terchová
Halašová Renáta, Terchová
Halečková Mária, Mgr., Varín
Hanuliak Ján, Jánošíkova ul., Terchová
Hanuliak Ján, sv. Martina, Terchová
Hanuliak Jaroslav, Terchová
Hanuliak Jozef, Terchová
Hanuliak Matúš, Terchová
Hanuliak Miroslav, Terchová
Hanuliak Miroslav, Terchová – Biely Potok
Hanuliaková Iveta, Terchová
Hanuliaková Katarína, Terchová
Hanuliaková Mária, Terchová
Hanuliaková Monika, Terchová
Hlaváč Radoslav, Svederník
Huličiarová Eva, Terchová

Hurbanová Mária, Belá
Hurta Michal, Belá
Chabada Jozef, Belá
Chabada Milan, Belá
Chabadová Tatiana, Terchová
Chodelková Janka, Brezany
Chovancová Jana, Mgr., Terchová
Chovanec Ján, Terchová
Chrachalová Mária, Poluvsie
Jančík Adam, Gbeľany
Jančík Tomáš, Lysica
Jánošík Juraj, Ing., Terchová
Jánošíková Helena, Terchová
Kasáková Dana, Terchová
Kobrttek Marek, Terchová
Košítková Andrea, Mgr., Varín
Kováčová Renáta, Dolný Hričov
Krajčík Radoslav, Krasňany
Krkoška Vincent, Žilina
Krúpa Marián, Terchová
Krupová Markéta, Terchová
Kubala Andrej, Žilina
Kubalová Anna, Dolná Tižina
Kuzma Viktor, Terchová
Kvasnica Ján, Terchová
Laceková Terézia, Terchová
Lacúchová Martina, Belá – Nižné Kamence
Lesko Kamil, Lysica
Letková Anna, Kamenná Poruba
Letková Anna, Krasňany

Lietacová Jana, Rajec
 Liščáková Stanislava, Žilina
 Lodňan Jozef, Dolná Tižina
 Lodňanová Margita, Dolná Tižina
 Loncová Daniela, Rajec
 Lopušanová Slávka, Žilina
 Lúčan Ján, Terchová
 Lúčan Jaroslav, Terchová
 Lúčan Jozef, Žilina
 Lúčanová Mária, Terchová
 Majtán Juraj, Kotešová
 Majtánová Magdaléna, Mgr., Rosina
 Martinková Valéria, Zbýňov
 Martinusíková Ludmila, Ing., Terchová
 Maťko Štefan, Dolná Tižina
 Matláková Jolana, Rosina
 Mažgút František, Belá – Nižné Kamence
 Mažgút Ján, Terchová
 Mažgútová Anna, Belá – Nižné Kamence
 Mažgútová Miroslava, Terchová
 Mešková Božena, Terchová
 Mešková Janka, Terchová
 MIBA CAR s.r.o., Žilina
 Mihaliaková Monika, PaedDr., Belá
 Miho Štefan, Terchová
 Michalková Helena, Terchová
 Mikolajová Jana, Mgr., Varín
 Mišiaková Tatiana, Zbyňov
 Moravová Martina, Zlaté Moravce
 Mrázik Lubomír, Teplička nad Váhom
 Muráň Jozef, Dolná Tižina
 Muráň Matúš, Dolná Tižina
 Muráň Pavol, Terchová – Biely Potok
 Muráň Pavol, Terchová – Štefanová
 Muráň Štefan, Terchová – Štefanová
 Muráňová Katarína, Terchová – Biely Potok
 Muráňová Katarína, Terchová – Štefanová

Muráriková Oľga, Terchová
 Oberta Stanislav, Nededza
 Obertová Katarína, Mgr., Strečno
 Očková Jana, Stránske
 Ondrušová Anna, Terchová
 Orieková Jana, Belá – Nižné Kamence
 Patrnčíaková Edita, Terchová
 Paučin Adrián
 Paučin Martin, Ing., Žilina
 Pavlíková Emília, Dlhé Pole
 Pechotová Lenka, Belá
 Poleťová Anna, Terchová
 Poliak Peter, Ing., Žilina
 Porubčanská Viera, Turie
 Radeková Barbora, Terchová
 Rašková Elena, Žilina – Závodie
 Rašková Michaela, Žilina
 Remenár Peter, Varín
 Remenárová Anna, Varín
 Remencová Dominika, Kunerad
 Remencová Gabriela, Kunerad
 Repáňová Mária, Terchová
 Richtáriková Lenka, Belá
 Romančík Peter, Terchová
 Romančíková Mária, Terchová
 Rusnák Ján, Nededza
 Sekerka Pavol, Terchová
 Sekerková Mária, Terchová
 Slováčeková Lubica, Belá
 Solár Milan, Varín
 Solárová Monika, Mgr., Varín
 Strakoš Jozef, Krasňany
 Stráska Anna, Varín
 Stráska Katarína Ing., Varín
 Strásky Peter, Ing., Varín
 Strelčíková Marta, Terchová
 Struhárňanská Mária, Terchová
 Súkeníková Mária, Malá Čierna

Svobodová Emília, Krasňany
 Synáková Zuzana, Mgr., Belá
 Šimún Michal, Rajec
 Šolc Martin, Žilina
 Štalmašková Anna, Belá – Kubíková
 Štefánková Jana, Terchová
 Šupicová Janka, Terchová
 Šupicová Jarmila, Terchová
 Šutiaková Elena, Mgr., Terchová
 Terchovan Pavol, Belá
 Ticháková Lubica, Varín
 Trnka Marek, Varín
 Trnka Stanislav, Krasňany
 Trnka Šimon, Krasňany
 Trnková Ludmila, Terchová
 Urbár Terchová
 Valchár Miroslav, Belá – Nižné Kamence
 Valchárová Viktória, Belá – Nižné Kamence
 Vantúch Juraj, Ing., Terchová
 Vantúchová Veronika, Ing., Terchová
 Vlček Peter, Belá
 Vojtek Marián, Varín
 Vojtek Milan, ml., Žilina
 Vojtek Milan, st., Žilina
 Vojtek Rastislav, Terchová
 Vojtek Vladimír, Ing., Varín
 Vojteková Alena, Žilina
 Vojteková Margita, Mgr., Varín
 Vojteková Martina, Terchová
 Vráblová Anna, Kanská
 Vráblová Vlasta, Kanská
 Walderová Mária, Terchová
 Záňová Alena, Kamenná Poruba
 Záňová Blanka, Terchová
 Zavoďančíková Viera, Varín

Svätá omša na Symbolickom cintoríne vo Vrátnej

Dňa 20. októbra 2019 sme pri svätej omši spomínali a modlili sa za obete horských nešťastí. Pri poľnom oltári slúžil Najsvätejšiu obetu kaplán Ordinariátu ozbrojených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky npor. Ján Dubecký.

-red-
 FOTO – Erika ĎURČOVÁ

Zo života školy

Noc v škole v ZŠ Terchová (25. 10. 2019)

Tvorivé vianočné dielne v ZŠ Terchová

V tomto školskom roku sa škola zapojila do Floorball SK LIGY, je to najväčšia žiacka florbalová liga na Slovensku, organizátorom je Nadácia TV JOJ. Družstvo dievčat postúpilo do krajského kola, družstvo chlapcov získalo v okresnej minilige 2. miesto.

Svätý Mikuláš v ZŠ Terchová

Tekvičková noc v ZŠ Struháreň (25. 10. 2019)

Farebný týždeň - zdravé srdce v ZŠ Struháreň

30. výročie Nežnej revolúcie v ZŠ Struháreň

Dňa 14. novembra 2019 sme sa zapojili do celoslovenskej zbierky HODINA DEŤOM, aby sme pomohli deťom, ktoré to potrebujú. Podarilo sa nám vyzbierať 355,85 €.

Šikovné rúčky detí z MŠ

Malí kuchári z MŠ

Dňa 27. 11. 2019 sme sa zúčastnili na Športovom dni Nadácie Slovenskej sporiteľne, ktorá spolupracuje s O2 Športovou akadémiou Mateja Tótha v Banskej Bystrici

Dňa 6. decembra 2019 sa dievčatá zúčastnili na Mikulášskom halovom futbalovom turnaji dievčat ZŠ, tento turnaj usporiadal klub ŠKF VIX Žilina, dievčatá si vybojovali krásne 3. miesto.

Majstrovstvá okresu v streľbe zo vzduchovky
Družstvo dievčat v zložení: Janka Dikošová, Monika Berešíková a Ema Holúbková si na MO v streľbe zo vzduchovky vystrelalo krásne 3. miesto.

Svätý Mikuláš v MŠ Terchová

Ocenené speváčky z Terchovej

Dňa 29. októbra 2019 zorganizovala ZUŠ Jozefa Potočára v Čadci súťažnú prehliadku mladých spevákov **Októbrové bel canto**. Pätnásťročná **Nina Molnárová** a deväťročná **Ema Rogoňová** z Terchovej získali Strieborné pásma. Speváčky na klavíri sprevádzala **Mgr. Zuzana Patrničáková**. Nina a Ema sú žiačkami ZUŠ L. Árvaya Žilina – spevácka trieda v Terchovej. Ich pedagogičkou je **Mgr. Anna Dávidíková**.

Odborná porota pracovala v zložení: Mgr. art. Dagmar Podkamenská Bezačinská, ArtD., Mgr. art. et Mgr. Monika Bažíková, ArtD., a Mgr. art. Michaela Kubištelová.

-red-

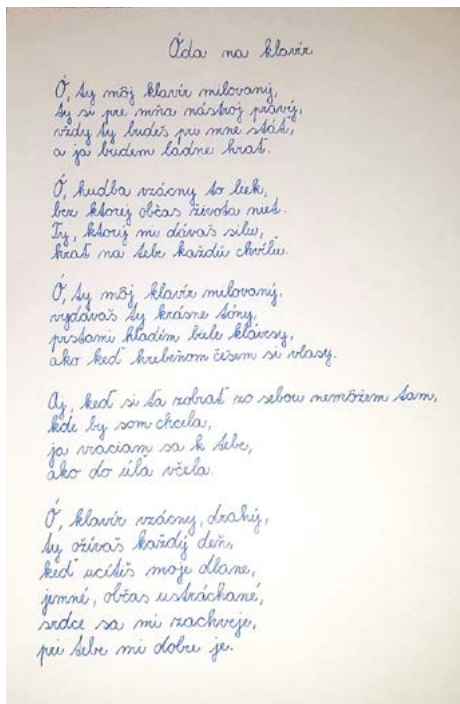
Detský spevokol

V dňoch 16. – 17. novembra 2019 sa v Dome sv. Jozefa konalo sústreďenie detského spevokolu pri Kostole svätých Cyrila a Metoda v Terchovej. Spevokol pracoval na novom piesňovom repertoári. Vedno s pátrom Hansom sa v nedeľu 17. novembra zúčastnil na svätej omši v Zariadení pre seniorov a dome sociálnych služieb.

-ad-

Klaviristi ped. Mgr. Zuzany Patrničákovéj z Terchovej na Klavírnom adventnom matiné v Novej synagóge v Žiline

Simona Ondrušová, 9. ročník ZŠ s MŠ A. F. Kollára Terchová (autorka básne)

Traja nováčikovia

Do nášho skautského spoločenstva pribudli traja nováčikovia – Jozef Zicho, Matej Laurenčík a Mária Tichá, ktorým sme pri prijatí odovzdali skautské šatky. Pri tejto udalosti bol prítomný aj náčelník Slovenského skautingu Bill a vodca terchovského oddielu páter Pavol Hudák, SVD zvaný Spirit. V blízkej budúcnosti chystáme prijatie ďalších nováčikov, ktorí z rôznych dôvodov nemohli byť prítomní na poslednom šatkovaní.

-zaj-

FOTOARCHÍV – Pavol Hudák, SVD

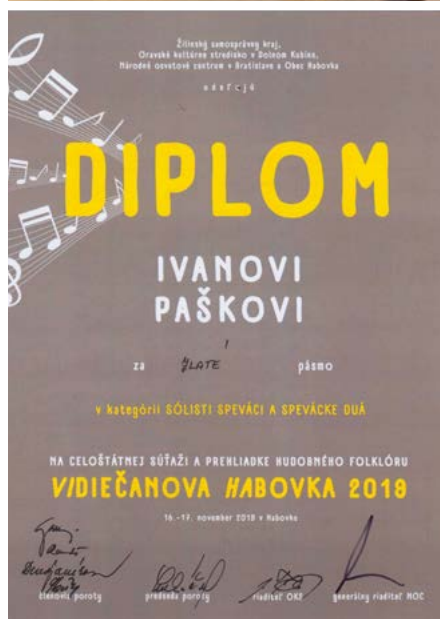
Pôsobivé vianočné video

Začiatkom decembra uzrel svetlo sveta vianočný videoklip a singel gitaristu skupiny Arzén Paľ Cabadaja Ó, Božské dieťaťko (text: Viktória Švecová z Terchovej, hudba: Pavol Cabadaj). Skladba pochádza zo sólového projektu Cabo & Nebeská muzika KYRIE. Pôsobivé dielko vzniklo svojpomocne – pri všetkej skromnosti, s pomocou priateľov a kolegov – a najmä zo srdca!

Pieseň interpretuje spevák kapely AYA Boris Lettrich. Spevácky opus dotvorili a vianočnú atmosféru umocnili deti z Terchovej, menovite Mária Tichá a Matúško Patrňčiak + ich maminy. Nahrávalo sa v štúdiu Melody, zvuk Jozef Štefanatný, kamera a strih Dida Ponechalová. Hudobnú zložku tvoria Vladimír Moravčík – husle, Terézia Rusiňáková – violončelo, Rudolf Maják – bicie, Palo Cabadaj – gitara, basgitara.

Tvorcovia veria, že sa ich vianočné „videjko“ bude ľuďom páčiť, a že záujemcom spríjemní sviatky pokoja, radosti a spolupatričnosti.

-red-

NAJOČAKÁVANEJŠÍ, ŠTEDRÝ A NAJKRAJŠÍ VEČER ROKA SA BLÍŽI

Čoskoro magická noc rozprestrie svoje čarovné krídla, aby roztrblietala milióny vianočných hviezd a hviezdíček nielen na oblohe, ale i za oknami našich príbytkov, na našich vianočných stromčekoch. Akoby čarom aj v našich srdciach – v mnohých prípadoch studených, zatvrdnutých starosťami či neúspechom – zažiarila iskry, ktoré v ľudoch prebudia úprimnú lásku, nehu, úctu, pozornosť a porozumenie. Potom, keď nadíde sviatočný večer a všetko stíchne, budeme sa môcť v skutočnej pohode započúvať do hlasu vianočného zvončeka, ktorý nám oznámi, že sa narodil Ježiško – náš Spasiteľ. Ten svoj život obetoval za nás, aby človeka vykúpil a učil ho o tom, ako žiť v láske. A keď si budeme navzájom vyslovovať vianočné želania zdravia, šťastia, úspechov, lásky, úcty, porozumenia, všetci pripojme ešte jedno pranie: aby nám na oblohe svietili vždy iba hviezdy pokoja.

Krásne, požehnané a milostiplné vianočné sviatky a úspešný nový rok 2020 všetkým želá

Oľga Chudovská, rod. Huličiarová,
z Liptovského Jána.

Kapustnica výbornej chuti

Suroviny (pre 5-6 porcií): 500 g kyslej kapusty, 800 g údeného pliecka, 2-3 klobásky, pár zrníek čierneho korenia, 2 bobkové listy, rasca, hrst sušených húb (namočených aspoň hodinu pred varením), 2 dcl šľahačkovej smotany, 2-3 strúčiky cesnaku, 1-2 lyžičky mletej červenej papriky, 1-2 cibule, soľ, lyžica bravčovej masť, voda podľa potreby, 10 ks sušených sliviek, lyžica polohrubej múky. Na dochutenie lyžička zázvoru, sekaný kôpor.

Postup: Najprv si očistíme cibuľu, pokrájame ju a v hrnci na bravčovej masť orestujeme. Pridáme mletú papriku, kapustu, premiešame a dolejeme asi 2 litre vody. Ďalej pridáme dobre umyté údené pliecko a vyžmýkané sušené huby, bobkový list, rascu, pokrájaný cesnak a všetko privedieme do varu. Varíme približne hodinu a dvadsať minút. Ak treba, dolejeme vodu. Mäkké mäso vyberieme a odložíme bokom. Do polievky dáme variť klobásku a sušené slivky. Keď polievka krátko prevrie, zahustíme ju smotanou, v ktorej sme rozmiešali polohrubú múku; necháme to ešte aspoň 5 minút povariť. Polievku dochutíme podľa potreby soľou, zázvorom a kôprom. Údené mäso pokrájame na kocky, klobásku na kolieska. Pri servirovaní pridáme každému stolovníkovi do taniera pár kúskov mäsa, koliesok klobásky a zalejeme horúcou kapustnicou. Ku kapustnici podávame chlieb.

Rybacia polievka na iný spôsob

Suroviny (pre 6 osôb): 1,20 kg mäsa zo sladkovodných rýb, 2-3 cibule, 3-4 lyžice oleja (môže byť aj olivový), lyžica mletej červenej papriky, 1-2 paradajky, soľ, mleté korenie, 2-3 strúčiky cesnaku, kúsok muškátového strúhaného orieška, vegeta, čerstvá pažítka, petržlenová alebo zelerová vňať, lyžica polohrubej múky, voda podľa potreby (asi 2,5 l).

Postup: Najprv si očistíme rybie mäso, pokrájame ho na väčšie kúsky, vložíme do hrnca a zalejeme vodou (2,5 l). Pomaly varíme aspoň hodinu. Medzitým si očistíme papriku, cibuľu, paradajky, cesnak a všetko pokrájame. Keď je už ryba uvarená, na oleji si osmažíme cibuľu, pridáme papriku, cesnak a paradajky. Všetko spolu orestujeme, pridáme mletú papriku, múku, vegetu a zalejeme cez sito vývarom z ryby. Všetko to premiešame a necháme 10 minút prevrieť. Mäso z kostí ooberieme, pridáme do polievky, dochutíme strúhaným muškátovým orieškom, zelenou vňaťou, soľou a korením (podľa chuti). Polievku podávame s chlebom.

Vianočná ryba na rôzny spôsob

Pečený kapor na smotane

Suroviny: 4 porcie kapra, 2 dcl sladkej smotany, 100 g masla, 1 dcl bieleho vína, šťava z citróna, čierne korenie, kari korenie, soľ, voda podľa potreby.

Postup: Očistené a osušené porcie kapra pokvapkáme citrónovou šťavou a necháme asi hodinu odležať. Potom jednotlivé kúsky posolíme, mierne posypeme čiernym korením a kari korením, vložíme do kastróla, polejeme vínom a smotanou, pridáme maslo a necháme prejsť varom. Následne všetko preložíme na pekáč a v teplej rúre pečieme ešte asi 15 minút. Podávame s ľubovoľnou prílohou alebo šalátom.

Nevykostený kapor bez kostí

Suroviny: stredne veľký kapor, maslo, čierne korenie, štipka kari korenia, sladká mletá paprika, vegeta, cesnak, soľ, voda podľa potreby.

Postup: Vypitvaného umytého kapra naporciujeme na menšie kúsky, osolíme, okoreníme a v pekáči dno pokryjeme plátkami masla. Na maslo položíme kúsky kapra, povrch zas pokryjeme plátkami masla. Dáme to do rúry rozohriatej na 250°C. Potom sa treba pozrieť, či sú všetky kúsky kapra ponorené v šľave. Ak nie, zalejeme ich horúcou vodou. Kapra v pekáči prikryjeme a opäť vložíme do rúry; teplotu stiahneme na 80 až 100°C. Pozor! Necháme to v takto teplej rúre 10–12 hodín, najlepšie cez noc. Ráno budú kosti v kaprovi rozpustené.

Plnené karé s deviatimi druhmi plnky

Suroviny: vykostené karé na 10 porcií (15–20 kg mäsa).

Suroviny na plnku: slanina, klobáska, sušené slivky (bez kôstky), mrkva, kyslá uhorka, šampiňóny, rasca, maslo, cesnak, soľ, mleté korenie, olej.

Postup: Očistené, umyté karé narežeme tak, že budú tvoriť na porcii dva kúsky. Na jednej časti ich však neprerežeme, čiže budú sa dať otvoriť ako zošit. Karé opatrne z obidvoch strán poklepeme, osolíme, okoreníme a budeme do vnútornej strany pekne ukladať na kôpku kúsky zo surovín, čo sú v popise. Šampiňóny pokrájame a na masle s rascou a cesnakom podusíme. Po ochladnutí pridáme lyžičkou malú kôpku. Keď máme karé naplnené,

uzatvoríme boky a zopneme ich drevenými alebo kovovými špáradlami. Vzápätí potrieme povrch olejom a dobre zabalíme do alobalu tak, že všetky uzávery otočíme nahor, aby pri pečení nevytekala šťava. Zabalené karé dáme na plech, podlejeme trochou vody a pečieme vo vyhriatej rúre na asi 200°C. Upečené karé podávame s ryžou, zemiakmi alebo zemiakovým šalátom.

Hus na pomarančoch

Suroviny: liter pomarančovej šťavy, liter hydínového bujónového vývaru, stredne veľká hus (4 kg), soľ, ošistený pomaranč, 2-3 lyžice maizény.

Postup: Vo veľkom hrnci necháme zovrieť pomarančovú šťavu a hydínový vývar. Medzitým z husi odstránime tuk, umyjeme ju a osušíme. Potom hus zvnútra aj povrchu posolíme a otvory uzavrieme. Hus varíme zakrytú v bujónovo-pomarančovej šťave na miernom ohni hodinu a štvrt, pričom ju po 40 minútach otočíme. Po uvarení hus vyberieme, necháme odkvapkať, dáme na pekáč a podlejeme vývarom. Slaninu nakrájame na pásiky, poukladáme cez hus a asi hodinu a pol pečieme vo vyhriatej rúre na 180° až 190°C. Počas pečenia hus podlievame a polievame vývarom. Posledných 15 minút, pri dopečení, pridáme pomaranč pokrájaný na kolieska. Po upečení vývar zlejeme, zahustíme maizénou a necháme krátko prejsť varom. Upečenú hus rozporciujeme, podávame s ryžou a omáčkou. Podľa chuti pridáme porciu šalátu.

Slávnostné rezy

Suroviny na dva pláty: 10 vajec, 10 polievkových lyžíc kryštálového cukru, 10 lyžíc polohrubej múky, prášok do pečiva, 2 vanilkové cukry.

Kakaový punč: 100 ml uvareného čierneho čaju, 2 polievkové lyžice kakaa, vanilkový cukor, 150 ml rumu.

Plnka: 250 g masla, 150 g mletého cukru, 2 lyžice kakaa, dobrý pikantný džem (ríbezľový, čiernicový). Navrch pôjde čokoládová poleva.

Postup: V mise vyšľaháme 5 bielkov s 5 lyžicami kryštálového cukru a jednou vanilkou. Potom pridáme 5 žĺtkov, 5 lyžíc polohrubej múky a 1/2 prášku do pečiva. Piškótové cesto vylejeme na vymastený a múkou vysypaný plech a upečieme vo vyhriatej rúre; taktiež upečieme aj druhý piškótový plát. Po vychladnutí prvý plát natrieme džemom, priložíme druhý plát a mierne zaťažíme. Povrch dobre polejeme kakaovým punčom, ktorý sme si pripravili z čierneho čaju, kakaa, vanilky a rumu tak, že do teplého čaju všetky suroviny rozmiešame na punč a polejeme vrchný plát. Nakoniec povrch natrieme náplňou, ktorú sme si pripravili vymiešaním masla, cukru a kakaa. Všetko necháme v chlade stuhnúť, potom povrch polejeme čokoládovou polevou (môže byť aj biela čokoláda).

Mäkučké praelíky

Suroviny: 300 g hladkej múky, 250 g masla, 200 g mletého cukru, 100 g pomletých mandlí, jeden žĺtok, 3 žltka varené a pretlačené cez sito, nastrúhaná citrónová kôra, balíček perníkového korenia, lyžička mletej škoric, lyžica kakaa (nemusí byť), lyžička sódy bikarbóny, mlieko podľa potreby.

Postup: Všetky suroviny dáme do misy a dobre ich vymiesime do jednej hmoty. Ak by sa cesto mrvilo, pridáme 2-3 lyžice mlieka. Vymiesené cesto zabalíme do mikroténového sáčka a odložíme na hodinu do chladu. Potom z cesta tvarujeme 7 až 10 mm hrubé a 15 cm dlhé súľky, ktoré sformujeme na praelíky a kladieme ich na pomastený plech, ďalej od seba, približne 2 až 3 cm. Pečieme to vo vyhriatej rúre na 175°C asi 8–10 minút. Vychladnuté praelíky môžeme poliať polevou z bielej a tmavej čokolády.

Vianočná maková roláda

Suroviny: 5 vajec, 140 g polohrubej múky, 140 g mletého cukru, 1/2 prášku do pečiva, hrnček mletého maku.

Plnka: 200 g masla, téglik mascarpone, 150 g mletého cukru, lyžica rumu, 2 lyžice sušených brusníc (môžu byť aj v kompótové), vanilkový cukor. Povrch rolády ozdobíme čokoládovou polevou.

Postup: Žĺtky vyšľaháme s cukrom, z bielkov vyšľaháme tuhý sneh so štipkou soli. Do žĺtkov pridáme mletý mak, prášok do pečiva, sneh a múku. Všetko dobre premiešame a cesto vlejeme na vymastený a múkou vysypaný plech. Upečieme vo vyhriatej rúre. Roládu (piškót) ešte celú preložíme na utierku, posypanú cukrom, a zviníme, kým vychladne. Pripravíme si plnku.

Maslo, mletý cukor, vanilku a rum dobre vymiešame, pridáme mascarpone s brusnicami a všetko spolu premiešame. Roládu rozvineme, naplníme plnkou a znovu zatočíme. Povrch ozdobíme čokoládovou polevou; môžeme ho posypať aj mletými orechmi.

Marcipánové ježkovia

Suroviny: 100 g sušeného polotučného mlieka, 100 g mletého cukru, jeden bielok, lyžica oleja, lyžica medu.

Ozdoba: tmavá čokoládová poleva a strúhaný kokos

Postup: Na doske ručne spracujeme sušené mlieko, cukor, bielok, olej a med na hladkú hmotu. Z takto pripraveného marcipánu tvoríme ľubovoľne veľké či malé tvary ježkov ako guľôčky; len v jednej časti vytvarujeme trochu dlhší noštek. Potom ježkov tak z dvoch tretín namáčame v tmavej čokoláde a obaľujeme v strúhanom kokose (noštek do čokolády nemáčame). Keď ježkovia zaschnú, cez tenký papierový kornútok, do ktorého dáme lyžicu čokoládovej polevy, na špičke urobíme maličkú dierku. Ježkom tak spravíme očká a noštek (už to neobaľujeme v kokose).

Cukrovinky pre babku a dedka

Slivky v čokoláde

Suroviny: 100 g sušených sliviek bez kôstok, 5 g vlašských orechov (pekné kúsky), čokoláda na varenie, tuk alebo olej do čokolády, na ozdobu cukrové perličky. (Dávkou môžeme zvýšiť.)

Postup: Sušené slivky opláchneme v teplej vode a necháme odkvapkať. Potom ich naplníme kúskami orechov. Čokoládu s tukom necháme na miernom ohni roztopiť. Pripravené slivky namáčame do čokolády, kladieme na papier na pečenie a ozdobíme cukrovými perličkami. Keď čokoláda na slivkách stuhne, odložíme ich do škatuľky.

Kokosová roláda (nepečená)

Suroviny na menšiu dávku: 100 g strúhaného kokosu, 100 g mletého cukru, palmarin, lyžica rumu, jeden bielok, lyžica malinového džemu.

Postup: Okrem džemu všetky suroviny v mise vypracujeme na hustú hmotu, ktorú potom na papieri na pečenie rozvaľkáme, natrieme džemom a skrútime do rolády. Roládu necháme v chladničke stuhnúť. Potom ju krájame na 1,5 cm široké kolieska.

Oľga CHUDOVSKÁ

Silvestrovským atramentom

Tento poznáte?

- Počul som, že si sa oženil v skutku romantickým spôsobom.
- Je to pravda, že si uniesol svoju snúbenicu z rodičovského domu?
- Áno, je.
- A to vás jej rodičia neprenasledovali?
- Prenasledovali.
- A nedohonili?
- Dohonili, a teraz bývajú u nás...

V uliciach Bratislavy.

Turista sa pýta starousadlíka:

- Prosím vás, ako sa dostanem na hrad?
- Ale na to ste mali myslieť pred voľbami.

- **Už rok som stratový.**
- **Tak prečo potom nezavrieš obchod?**
- **A z čoho budem žiť?!**

- Mami, zabil som päť múch, dvoch samčekov a tri samičky.
- Ako vieš, ktoré boli samčeka a ktoré samičky?
- Lebo dve sedeli na pohári od piva a tri na zrkadle...

Z denníka ženy:

4. marec: Nikdy neoklamem svojho muža!

6. marec: Nikdy by som nechcela oklamať svojho muža!

8. marec: Ešte nikdy som neoklamala svojho muža!

9. marec: Už nikdy neoklamem svojho muža!

Správa zo socialistických moskovských novín:

Na sovietsko-čínskych hraniciach prepadol čínsky agresor pokojne orúci sovietsky traktor. Traktor paľbu opätovoľ, útočníka zahnal na ústup a odletel...

Zhovárajú sa dvaja Židia.

- Poznám rabína, ktorý dokáže zázraky. Práve predou mnou priviedli k nemu jedného hluchého a jedného slepého, a keď vyšli, jeden počul a druhý videl.
- Naozaj?
- Áno, hluchý videl a slepý počul.

Ústav pre choromyseľných.

Lekár demonštruje hospitujúcemu cudzincovi pacientov.

- **Tu vidíte najťažších pacientov nášho ústavu.**

Na zemi sedí muž a zúfalo stená:

- **Blažena! Blažena!**

Lekár vysvetľuje:

- **Úbožiak. Ťažký prípad. Zbláznil sa, lebo ho opustila žena.**

Do miestnosti štvornožky pribieha iný pacient a breše:

- **Hav! Hav! Hav!**

Cudzinec sa zvedavo pýta:

- **A ten z čoho zošalel?**
- **Ten sa s Blaženou oženil...**

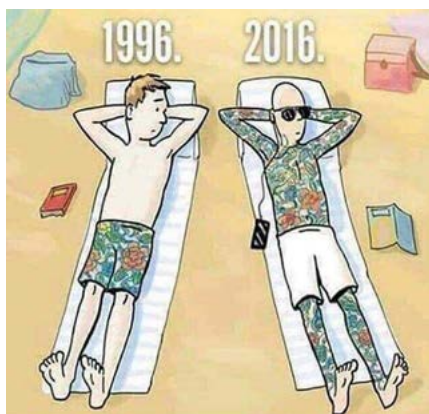
Notorik sedí doma a zrazu počuje nejaký hlások ako mu vraví:

- **Pod do krčmy, pod do krčmy!**
- Rozhliadne sa po izbe a nikde nikoho nevidí. Keď sa to opakuje, ustrašene sa pýta:
- Kto to tu hovorí?
- To som ja, tvoja pečeň. Nebudeme predsa doma tvrdnúť!

OSUD PANIEN

V tom kráľovstve hrozne vyčíňal drak: denne požadoval jednu pannu. Hoci kráľ inzeroval na všetky strany, dlho sa nemozol nájsť nikto, kto by si to s drakom rozdal, a ak sa aj našiel, skončil ako tie panny. Ibaže to mal bez rozkoše. Až raz sa prihlásil statný mládenec, vybojoval s drakom neľútostný boj a – zvíťazil. No aké veľké bolo prekvapenie kráľa, keď mládenec na štátnych oslavách, usporiadaných na jeho počesť, odmietol princeznú a pol kráľovstva. Ako sa ti len odvdáčiame, pýtal sa dojatý kráľ. Je to predsa jasné, odvetil mládenec: chcem denne jednu pannu!

Peter Gregor

DAJ, PANE BOŽE

Daj, Pane Bože, nech je krásny, ten najkrajší z Terchovej. A nech si nájde čas aj na sny a šťastie mu neodvej.

Daj, Bože, nech má múdrosť v hlave, tak ako nikto v okrese. Nech moje telo v druhom stave s ním dobrú zvesť donesie.

Daj, Pane Bože, nech vie skákať do výšky i do diaľky. A keď bude chcieť, môže plakať nad stavom zlej morálky.

Daj, Pane Bože, naňho bacha, keď uchopí strelnú zbraň. Nech nemieri ňou na valacha. A od žien ho taktiež chráň!

Nech, Pane Bože, je to Slovák a nemusí byť hrdina. A nezláka ho za pár stovák politická vidina.

Daj, Pane Bože, nech raz visí v každej škole na stene. Ja viem, že ty si veľkorysý. Ďakujem ti blažene.

Stanislav Šteпка

Čo si o tom všetkom myslí...

Keď ide o peniaze, nepoznám ani sám seba!

Poznám len zopár ľudí, ktorým skutočne pristane ich život.

Niekedy telefonujem svojim známym len preto, aby som sa mohol porozprávať so sebou.

Guma neznáša, keď ju naťahujete. Za každým vám to štipľavo vráti.

Na nudistickej pláži pôsobí oblečený človek ako výkrik neslušnosti.

Mosty sa nevedia rozhodnúť, či majú začiatok tam, kde končia, alebo naopak. Beethoven ohluchol. Ale čo všetko potom počul!

Kosť v zuboch psa vyzerá zrazu ako milý úsmev smrti.

Človek žije brutto sedemdesiat rokov. Netto – niekoľko dní.

Pokrok je najrafinovanejšou formou spiatocníctva.

Na čistom papieri je napísané vlastne všetko...

Pocity piateho kolesa na voze vie dokonale pochopiť len štvrté koleso trojkoľky.

Niektoré ženy nemajú dosť chýb na to, aby mohli byť skutočne krásne.

Keď je chodník dospelý, stane sa ulicou.

Keď sa tma vyzlečie donaha, je to deň. Ocot je voda, ktorá sa sklamala.

Muž, ktorý sa pokúša zvieŕť všetky ženy, sa vystavuje nebezpečenstvu, že sa mu to podarí.

Daj si dolu tú retiazku, lebo si budem myslieť, že si oblečená!

Človek celý život hľadá tú najlepšiu cestu k vlastnému hrobu.

My Slováci by sme si naozaj zaslúžili lepší národ, ako máme!

Kamil Peteraj

A ešte do druhej nohy

Ktosi sa spytoval pani Tokárovej:

– Prečo držíte popol svojho nebohého manžela v sklenej urne?

– Viete, on sa tak rád díval z okna...

Nad hrobom stojí plačúci muž.

– Prečo si len umrel, prečo si len umrel? Staršia dáma, čo práve ide okolo, sa sústrastne pýta:

– Úbohý človeče! Bol to váš otec alebo syn, čo ho tak oplakávate?

– Nie, prvý muž mojej ženy...

– **Pán doktor, povedzte mi priamo, akú mám nádej?**

– **Nie je to zlé, vraví lekár.**

– **Len by som vám radil, nečítajte román na pokračovanie.**

Mladomanželia vstúpili do hotelového výťahu. Slečna obsluhujúca výťah sladko zašvitorila k mužovi:

– Haló, darling!

Keď na najvyššom poschodí pár vystúpi, mladomanželka vybuchla:

– Kto bola tá žena?

– Prosím ťa, len nijaké škandály. Beztak budem mať zajtra čo robiť, kým jej vysvetlím, kto si.

– **Ako si spokojný s manželkou?**

– **Fantastická žena. V hudbe je doma, v literatúre je doma, vo výtvarnom umení je doma. Ibaže nikdy nie je doma...**

Slávny viedenský internista Neumann mal pri pacientovej posteli poradu s chirurgom. Ten navrhoval okamžitú operáciu. Pacient však o tom nechcel ani počuť.

– Radšej umriem, nech by som sa dal operovať.

– Ale choďte – chlácholil ho Neumann –, veď oboje možno krásne spojiť!

On a ona v posteli. Zazvoní telefón.

On zdvihne slúchadlo. Chvíľu načúva, potom prikryje slúchadlo dlaňou a spýta sa ženy ležiacej vedľa neho:

– Prosím, ste pani Poláková?

U Pagáčovcov matka usúdila, že by bolo načase vysvetliť dospievajúcemu synovi, ako sa rodí dieťa.

– **Vieš čo? – vraví matka otcovi –, vysvetlí mu to obrazne, na príklade motýľov. Otec teda zavolá 17-ročného syna.**

– **Jaro, pamätáš sa, ako k nám vlni v lete, keď mama bola na dovolenke, prišli dve slečny.**

– **Pravdaže sa pamätám.**

– **Ako sme ich opili?**

– **Pamätám!**

– **Ako sme ich uložili do postele a čo sme tam s nimi robili?**

– **Akože by som sa nepamätal?**

– **No vidíš, tak isto to robia aj motýle!**

Lekár prezrel pacientku a začal diktovať diagnózu po latinsky. Pacientka najprv so zlým tušením načúva nezrozumiteľným výrazom, potom sa úzkostlivo spýta:

– Je to zriedkavá choroba, pán doktor?

– Vôbec nie, vraví lekár žoviálne.

– Cintoríny sú jej plné!

Pripravil **Peter CABADAJ**

Pavol Michálek počas pretekov. FOTO – Bokami Západných Tatier

POHĽAD Z TROCH STRÁN

Skialpinizmus v Terchovej

Skialpinizmus, či už rekreačný alebo súťažný, zažíva vo svete veľký rozmach. Nie je preto divom, že aj terény Malej Fatry v posledných rokoch obsadili lyžiari, ktorých spoločným znakom sú nalepené „tulenie pásy“ na sklzniciach lyží. Viacerí Terchovcovia sa zapojili aj do súťaženia v tejto náročnej športovej disciplíne, zameranej na kondíciu a schopnosť pohybu v horskom teréne za pomoci lyží. Môžeme spomenúť Jozefa Šupicu, Lukáša Galla či Mateja Sloviaka, pričom momentálne najaktívnejším súťažným skialpinistom z Terchovej je Pavol Michálek. Prinášame vám pohľad na skialpinizmus z troch strán – zo strany súťažiaceho Pavla Michálka, zo strany záchranára HZS Lukáša Galla, a tiež netradične zo strany úpravára lyžiarskych svahov Mareka Hanuliaka.

Ako by si zhodnotil minuloročnú sezónu a aké sú Tvoje očakávania od novej sezóny?

Pavol MICHÁLEK: V prvom rade by som chcel poznamenať, že všetky výsledky, ktoré zhrniem v nasledujúcich riadkoch, majú pre mňa hodnotu len ako štatistické údaje. Ciele a očakávania sú úplne iné. V minulej sezóne som absolvoval 7 súťažných pretekov. Zo zdravotných dôvodov som musel niektoré vynechať. No najviac som sklamaný z toho, že som neštartoval na všetkých kolách v rámci Slovenského pohára, čím som stratil body v jeho konečnom hodnotení. Najlepšie som skončil na 2. mieste vo Vertikále na zjazdovke v Tatranskej Lomnici, a na 5. mieste v preteku na Malinom Brde, ktorý bol zaradený do Slovenského pohára. Najhodnotnejšie je pre mňa zlepšenie sa o 23 priečok voči predchádzajúcemu ročníku v pretekoch súťažných dvojíc – Bokami Západných Tatier. Ide jednoznačne o najťažšiu súťaž u nás s medzinárodnou konkurenciou. Budúcu sezónu by som chcel absolvovať čo najviac pretekov, všetko ale závisí od zdravotného stavu. Z hrania futbalu som si totiž odniesol zničené kolená, takže len to môže byť mojou brzdou.

Popri kondičnej sebarealizácii a zbieraní bodov máš určite aj svoje top preteky. Ktoré sú to?

Pavol MICHÁLEK: Na Slovensku máme počas sezóny 2-3 krásne a naozaj skialpinistické preteky so všetkým, čo pravý skialpinizmus prináša, a to je šliapanie vo voľnom teréne na lyžiach s prvkami ľahkého lezenia alebo výstupu za pomoci „mačiek“ a cepína, a následné náročné lyžovačky v žlaboch a teréne s veľkým sklonom. Toto zahŕňajú preteky Bokami Západných Tatier, Hore dole Derešom alebo Strungami Osnice. Na tieto akcie sa veľmi teším.

Pre širšiu verejnosť sú možno najviac známe skialpové súťaže dvojíc v Západných Tatrách. Máš svojho stáleho sparringpartnera – ako na tréning, tak na preteky?

Pavol MICHÁLEK: Minulú sezónu som na pretekoch dvojíc štartoval s Tomášom Demom z Bratislavy, a zrejme to tak zostane aj budúci rok. Čo sa týka tréningu, riešime to individuálne.

Ako sa pripravuješ na preteky?

Pavol MICHÁLEK: Pripravujem sa u nás doma vo Vrátnej alebo v Tatrách, a to celoročne. V zime sa snažím využiť čas, keď sú u nás priaznivé snehové podmienky; vtedy väčšinou šliapem na lyžiach. V lete zahŕňa moja príprava napríklad bicykel, beh alebo lezenie.

Ako to funguje na týchto súťažiach? Pretekári reprezentujú samých seba, krajinu alebo tím? Obliekaš si niekoho dres, respektíve, vieš si predstaviť reprezentovať Terchovú?

Pavol MICHÁLEK: V rámci podujatí u nás pretekári reprezentujú materské kluby, svojich sponzorov alebo súťažia sami za seba. Samozrejme, aj krajiny majú vlastné reprezentácie, ktoré vysielajú pretekárov na svetový pohár alebo majstrovstvá sveta, kde je viacero disciplín – či už individuálnych, alebo tímových. Ja pretekám ako amatér, nie som ani v žiadnom klube, pričom u nás v Terchovej nič organizované zatiaľ ani neexistuje. Terchovú reprezentujem síce neoficiálne, ale určite s hrdosťou, čo môžu ostatní vidieť aj na mojej špeciálnej kombinéze. Niektorí ľudia, ktorí ma sledujú, alebo aj samotní pretekári, ktorí ma poznajú, vedia, odkiaľ pochádzam.

Vieš nám povedať, či v Terchovej vyrastajú podobné talenty ako Ty?

Pavol MICHÁLEK: Tento šport najmä nie je o talente, inak by to bolo veľmi jednoduché. Tu neexistuje kombinácia flákania sa a neustáleho fazenia z vrodeného talentu, ako v iných, prevažne kolektívnych športoch. O žiadnom vyrastajúcom talente v Terchovej zatiaľ neviem.

Skialpinizmus či skitouring na Slovensku v posledných rokoch prežíva boom. Je rovnaký alebo podobný boom aj v diváckej komunite? Majú pretekári svoj vlastný fanklub, alebo sa chodia ľudia pozrieť zo záujmu i na takéto súťaže?

Pavol Michálek: Áno, vidím boom najmä v skitouringu a fittouringu (to je názov pre aktivitu šliapania po zjazdovkách). Na preteky sa chodia pozeráť prevažne zainteresovaní ľudia, prípadne rodiny pretekárov a ich najbližší. Nie je to ako futbal, že si ľudia sadnú s pivom v ruke a 90 minút pozerajú pred seba na jeden obraz. A možno je to i dobré, pretože sa okolo toho pohybujú len ľudia, čo tomu rozumejú.

Aký je Tvoj najkrajší zážitok na lyžiach, či už na pretekoch alebo mimo súťaže?

Pavol MICHÁLEK: Zo súťaží je to asi moje prvé lepšie umiestnenie, a to 3. miesto vo Vertikále v Tatranskej Lomnici pred dvoma rokmi. Mimo súťaže je ich veľmi veľa. Každý jeden pekný deň, ktorý som strávil na horách s dobrými ľuďmi, znamenal svojim spôsobom zážitok a bolo úplne jedno, či sme boli v Tatrách, Alpách alebo u nás doma vo Vrátnej.

Malá Fatra a Vrátna patria v lete a na jeseň k najfotogenickejším a zároveň i najnavštevovanejším horám. Sieť turistických

chodníkov nemá v hustote obdobu ani vo Vysokých Tatrách. A ani v zime návštevnosť nezaostáva, práve naopak. A hoci by sa mohlo zdať, že sa bežní turisti sústreďujú len na upravené zjazdovky pod lanovkami, opak je pravdou. Lukáš Gallo, člen HZS Malá Fatra v Terchovej, nám opísal, ako vníma nárast skialpinistov vo Vrátnej Horská záchranná služba.

Lukáš GALLO: Samozrejme, pozorujeme obrovský nárast ľudí na skialpinistických lyžiach, avšak len málokoho z nich môžeme nazvať skialpinistami. Väčšinou sú to športovci so skialpinistickými lyžami. Nie každý, kto si kúpi skialpový výstroj, je aj skialpinista, rovnako ako nie každý, kto má lano, je horolezec.

Takže každý horský záchranár musí byť povinne aj zdatný lyžiar a skialpinista. Je to súčasť prijímacieho pohovoru a následne aj bežnej výbavy záchranára? Predpokladáme, že na výjazdy nechodíte len na skútroch a vrtuľníkom...

Lukáš GALLO: Áno, keďže väčšina záchranných akcií v zime je vo voľnom teréne a nie všade sa dá dostať na skútri, preto sa väčšinou pohybujeme po snehu na skialpinistických lyžiach. Výberové konanie pozostáva z lyžovania vo voľnom teréne, čiže v neupravenom snehu mimo upravenej zjazdovky, čo je základný predpoklad na prijatie do HZS.

Dá sa povedať, že máte ideálne podmienky na tréning počas služby. Chodíte teda i na súťaže? Môžete spomenúť tie najlepšie umiestnenia za posledné obdobie.

Lukáš GALLO: Ideálne to veľmi nie je, keďže sa v pracovnej dobe musíme zdržiavať v blízkosti centrály pre prípadnú záchrannú akciu. No na udržanie akej takej kondície to stačí. Tí, čo majú pretekárske ambície, musia trénovať počas svojho osobného voľna. A najlepšie umiestnenia sú väčšinou tak niekde v strede výsledkovej listiny.

Marek Hanuliak pri úprave zjazdovky na stroji Pisten Bully 600.
FOTO – Peter HANULIAK

Dúfame, že väčšina prípadov, keď je privolaná HZS, má šťastný koniec.

Lukáš GALLO: Väčšina záchranných akcií má šťastný koniec. No nie vždy sa všetko končí šťastne, to objektívne riziko je v horách – a zvlášť v zime – stále prítomné.

Na Donovaloch aj v Jasnej pribudli značené skialpové trasy, tiež mapy a tabule, ktoré vedú turistov so skialpovými lyžami mimo zjazdoviek do bezpečnejších zón. Existujú takéto skitouringové trasy aj v Terchove?

Lukáš GALLO: Oficiálne skialpové trasy u nás sú napríklad Stará dolina – lyžiarska trasa č. 4, a dolina Bránica – lyžiarska trasa č. 6. V mapách sú vyznačené oranžovou farbou. Samozrejme, dá sa šliapať po hrebeni, respektíve po zimnom tyčovom značení. Určite by som všetkým odporučil aspoň základný skialpinistický a tiež lavínový kurz.

Pavol Michálek počas výstupu na Baranie rohy (2 526 m. n. m.) vo Vysokých Tatrách. FOTO – Peter HANULIAK

Podľa novely Zákona o Horskej službe majú prevádzkovatelia právo určiť pravidlá pohybu na svojich zjazdovkách. Realita na svahoch je ale veľakrát úplne iná. Zjazdovky sú často plné nielen smerom dole, ale i smerom hore. Lyžiari v skialpovej výstroji sa následne dostávajú do konfliktov, cez deň s prevádzkovateľom, v noci s „ratrakistami“. Oni síce strediská využívajú, avšak prevádzkovateľom – okrem ohrozenia lyžiarov na zjazdovke – primárne nič neprinášajú. Spýtali sme sa Mareka Hanuliaka, ako sa s nimi vyrovnali „ratrakisti“ vo Vrátni, a prečo je fittouring problémom aj v čase, keď je svah prázdny, teda v noci.

Marek HANULIAK: V prvom rade ide o bezpečnosť ľudí, ktorí sa pohybujú mimo prevádzkovej doby po svahu, ale aj o bezpečnosť

platiacich lyžiarov. Pri úprave svahov sa často používa navijak, lano v tme alebo šere nie je vidieť, a pri úprave „ypsilonky“ (pozn. – stredná časť svahu na Pasekách) križuje celú šírku strate. Pri zábere a následnom vytrhnutí zo snehu (lano býva tiažou zarazené v snehu) má rozptýl aj niekoľko metrov do strán a môže zasiahnuť takéhto zblúdilca. Taktiež si treba uvedomiť, že svah sa upravuje nie pre „nočných skialpinistov“, ale pre lyžiarov na ďalší deň, aby tí, ktorí si ráno privstanú, mali čistý premrznutý „menčester“. Noční skialpinisti však svah rozryjú do hlbokých korýt a zanechávajú po sebe dosť veľkú spúšť. Korytá do rána zamrznú a môžu stáť za úrazmi platiacich lyžiarov. Žiaľ, sami si to neuvedomujú a svoj vlastný komfort uprednostňujú pred bezpečnosťou lyžiarov, ktorí prídu na ďalší deň. V neposlednom rade je upravený svah vizitkou niekoľkohodinovej práce. A hoci to, ako svah vo výsledku vyzerá, z 90% závisí od poveternostných podmienok a samotného stroja, ktorý vykonáva úpravu, je pre nás strojníkov frustrujúce pozeráť sa, ako títo ľudia kazia našu prácu. Zo začiatku mi skialpinisti v noci neprekážali, veď každý sa môže zdržať na hrebeni alebo na chate. Nerozumel som ani hnevu ostatných strojníkov, ale časom aj u mňa prevládol záujem o čo najlepšie upravený svah. Uvedomeli skialpinisti sa buď slušne „ratrakistov“ spýtajú, kadiaľ môžu lyžovať, aby nepokazili ich prácu, alebo idú po teréne, ktorý sa štandardne neupravuje (napr. popod lanovku na Pasekách).

Uvedomujú si títo noční kvázi skialpinisti okrem spôsobených škôd aj nebezpečenstvo vlastného úrazu? Neskoro večer alebo v noci, keď je terén bez lyžiarov a personálu zjazdoviek, sa im svah môže javiť ako nevyužitý a voľný. Dostávajú sa s niektorými do konfrontácie?

Marek HANULIAK: Najčastejšie sa stretávam s odpoveďami „je tu niekde niečo napísané?“, alebo „je tu dáka výstraha?“ Bohužiaľ, nemám im na to čo odpovedať. Nevie, či je na svahoch dostatočne jasne vyznačený zákaz pohybovania sa po svahu mimo prevádzkovej doby, ak vôbec. Napríklad, ak sa v Rakúsku objaví nejaký lyžiar na trati po záverečnej, dostáva niekoľko stoeurovú pokutu. Mnoho ľudí si neuvedomuje, že ide najmä o ich bezpečnosť, tak ako si neuvedomujú, že za skipas sa neplatí len preto, aby lyžiara malo čo vyvieť smerom hore, ale i za kvalitu svahu, aby na ňom neboli také bubny, že vidieť iba čiapky lyžiarov. Najčastejšie sa problémy vyskytujú, ak je málo prírodného snehu; vtedy sú skialpinisti odkázaní iba na zjazdovky. Raz niekto múdry povedal, že technický sneh je majetkom firmy, ktorá ho vyprodukovala. A tí, čo ho využívajú, by sa mali k nemu správať slušne.

Ing. Peter HANULIAK, PhD. – Mgr. Jana TOMANOVÁ

Lukáš Gallo pri zabezpečovaní trate počas pretekov. FOTO – Bokami Západných Tatier

Zelená je tráva, futbal to je hra...

FK Terchová – dorastenci

FK Terchová – mladší žiaci

FK Terchová – starší žiaci

FK Terchová – prípravka

FK Terchová – Old boys po zápase so Zborovom nad Bystricou

FOTOARCHÍV – FK Terchová

Jánošík ožil – Róbert Boženík v terchovskom „drese“

Futbalový sokol stúpa

Asi každému z nás sa dobre počúvajú športové správy v rozhlasoch či televízii, respektíve čítajú novinové články, keď sa k menu nášho futbalového reprezentanta Róberta Boženíka pridá prívlastok terchovský rodák. Zdravá hrdosť je vtedy určite namieste. Stúpanie futbalového sokola zo slovenskej oblohy na medzinárodnú potvrdili aj ostatné zápasy eliminácie na EURO 2020 proti Walesu, Chorvátsku, Azerbajdžanu, ako i prípravný duel s Paraguajom. V štyroch z nich si „Božo“ pripísal na svoje reprezentačné konto tri góly, čím sa stále viac, napriek mladému veku, udomácňuje v národnom výbere a priťahuje pozornosť zahraničných klubov o svoje služby.

Škoda, že sa nášmu národnému tímu nepodarilo priamo postúpiť na EURO 2020. Marcové barážové zápasy s Írskom a v prípade výhry s víťazom duelu Bosna a Hercegovina verzu Severné Írsko však ešte môžu katapultovať slovenskú reprezentáciu na vrcholné futbalové podujatie starého kontinentu. Veríme, že sa v marci budeme môcť tešiť z postupu, na ktorom bude aj Robov podpis. Už teraz je jasné, že v prípade takéhoto scenára by sme sa v základnej skupine stretli v Bilbau a Dubline s mužstvami Španielska, Poľska a Švédska, čo je iste motivácia navyše. Terchovci budú určite držať palce!

Dňa 18. novembra 2019 oslávil Róbert svoje životné jubileum – 20. narodeniny. V mene redakcie našich novín mu želáme pevné zdravie, Božie požehnanie, správne životné rozhodnutia a dobrých ľudí okolo seba. Živíó!

Marián ZAJAC
FOTOARCHÍV – MŠK ŽILINA

Expedícia Elbrus 2019

V dňoch 18. – 26. mája 2019 som sa zúčastnil na horolezecko-skialpinistickej expedícii do pohoria Kaukaz v Rusku. Cieľom bolo vystúpiť na vrchol Elbrusu (5 642 m. n. m.). Výpravu tvorili štyria členovia: Peter Rybár, Ján Horník, Miroslav Peťo a Vlado Gembeš.

Dňa 18. mája sme odleteli z Viedne do Moskvy a odtiaľ do mesta Mineralnyje Vody na severnom úpätí Kaukazu. Tam čakal autobus, ktorý nás prepravil do dedinky Čeget ležiacej pod kopcom. Od 19. do 23. mája sme sa postupne aklimatizovali na výšku; od 25. mája bolo hlásené zlé počasie, takže jediný možný deň na výstup vychádzal na 24. mája. Vietor (70 km/h) a teplota (-15°C, pocitová -30°C) nás „trošku“ potrápili, preto sme lyže radšej nechali vo výške cca 5 000 metrov nad morom. Napokon to všetci členovia výpravy úspešne zvládli.

Počas výstupu sme sa zoznámili s ďalšími ôsmimi Slováckmi, s ktorými naša expedícia absolvovala aklimatizáciu. Vrchol Elbrusu bol zdolaný 24. mája o 12.30 h. V ten istý deň sme ešte prespali v nadmorskej výške okolo 4 000 metrov nad morom. Ráno 25. mája za nepriaznivého počasia všetci šťastne zlyžovali do Čegetu.

Po tej istej leteckej trase sme sa 26. mája vrátili do Viedne, kde bola naša Expedícia Elbrus 2019 ukončená. Nasledoval presun domov k našim rodinám, na ktoré sa už všetci členovia výpravy veľmi tešili.

Text a foto – **Vladimír GEMBEŠ**

Na vrchole Elbrusu Vladimír Gembeš (vľavo) a Peter Rybár (vpravo)

Veľká cena Žiliny v mariáši sa uskutočnila v Terchovej

Dňa 19. októbra 2019 sa v Relaxačno-informačnom centre Terchovec stretli hráči mariášu zo Slovenska i Čiech, aby si to rozdali o Veľkú cenu Žiliny, ktorá bola súčasťou turnajového seriálu Slovenskej extraligy v mariáši v sezóne 2019. Turnaj otvorila slovenská a česká štátna hymna. Po ich odznení začalo 367 „karbaníkov“ celodenný kartársky maratón.

Celkovým víťazom tohtoročného seriálu Slovenskej extraligy v mariáši (12 turnajov) sa s náskokom 900 bodov stali hráči Slovenského mariášového klubu Žilina (SMK Žilina), ktorého farby reprezentujú aj štyria Terchovci – Vladimír Cingel, Kamil Cingel, Milan Tlacháč a Milan Pažičan. Tohtoročným majstrom Slovenska v mariáši gratulujeme.

-zaj-
FOTO – Pavol DURČO

Marián, Peter a Anton (vpravo) Šťastní v drese Slovana Bratislava

Anton Šťastný na Rozsutci

Najmladší z legendárneho útoku bratov Šťastných, Anton, oslávil 5. augusta 2019 okrúhlu šesťdesiatku. Spolu s Mariánom (66) a Petrom (62) tvorili športové dejiny hokejového Slovana Bratislava, po emigrácii aj klubu severoamerickej NHL Quebec Nordiques. V jeho drese odohral Anton Šťastný 716 zápasov vrátane play-off, a nazbieral v nich 688 bodov za 272 gólov a 416 asistencií.

Tohtoročný jubilant sa netají láskou k horám, preto výstupy na rôzne končiare nemohli chýbať ani počas leta jeho jubilejného roka. Rodák z Bratislavy, žijúci v Prilly na predmestí švajčiarskeho mesta Lausanne, sa k tejto záľube na stránkach denníka Šport vyjadril nasledovne: „Nie, nepatrím do kategórie lovcov či rekordérov výstupov na atraktívne alpské štíty, nebažím po ich skalpoch, radšej ich obdivujem. Chodím v zajatí ich krásy s pokorou, vychutnávam si prírodné scenérie, necítim potrebu vrchy zdolávať.“

Neprekvapilo preto, že jubilant Anton prijal pozvanie od kamaráta Jerguša Baču, rodáka z Liptovského Mikuláša, ktorý je akýmsi tmeliacim prvkom a iniciátorom výletov bývalých spoluhráčov – turistov do slovenských hôr. A tak sa stalo, že hokejová partia si dala za cieľ i Veľký Rozsutec. Jerguš Bača v tejto súvislosti pre spomínaný denník uviedol: „Každoročne si v lete urobíme túry. „Stenly“ Šťastný patrí k najzapálenejším milovníkom slovenských hôr. Okrem neho nás zvykne podľa možnosti posilniť aj jeho brat Peter, Zdeno Chára, Peter Bondra, Mišo Handzuš. Všetko bývalí špičkoví hráči, no najmä úžasné charaktery. Vždy sa na stretnutie a šliapanie s nimi nesmierne teším“ – zakončil zlatý medailista z MS 2002 v Göteborgu.

My sa ku gratulantom hokejovej legendy pripájame tiež. Všetko najlepšie, „Stenly“, najmä pevné zdravie!

Marián ZAJAC
FOTO – Internet

Trofej Slovenského pohára aj v rukách Patrika Kováča

Víťazom tohtoročnej edície Slovenského pohára vo futbale – Slovanu – sa po dramatickom priebehu zápasu stali hráči FC Spartak Trnava. Červeno-čierni vo finále, ktoré sa hralo v Nitre, porazili Žilinu až po strelách zo značky pokutového kopu. V riadnom hracom čase sa duel medzi „bílými anjelmi“ a „šošonmi“ skončil 3:3. Jedným z finálových strelcov bol tiež náš rodák Robo Boženík.

Nielen hráči si však zaslúžia po víťazstvách dvíhať nad hlavu trofeje. Aj oni si uvedomujú, že zásluhu na úspechoch má oveľa širší okruh zainteresovaných. Preto je chvályhodné, že s trofejou sa chodia podeliť o radosť aj s ostatnými zamestnancami klubu, trávnikárov nevynímajúc. Nie je žiadnym tajomstvom, že od augusta 2015 sa o zelenú plochu na štadióne Antona Malatinského v Trnave stará náš rodák Patrik Kováč. Po pohári za majstra Fortuna ligy v roku 2018 si preto mal možnosť poňať aj víťaznú trofej Slovanu cupu 2019. Patrikovi gratulujeme!

-zaj-
FOTOARCHÍV – Patrik KOVÁČ

Terchovskí holubiari vystavovali

Oblasťné združenie chovateľov poštových holubov Terchová zorganizovalo 7. decembra 2019 v RIC Terchovec výstavu týchto ušľachtilých operencov s neuveriteľným orientačným a navigačným zmyslom. Všetci, čo sa prišli na výstavu pozrieť, určite neľutovali.

-red-

MKS TERCHOVÁ

**SVETLO
MINULOSTI**

- TERCHOVÁ -

Výstava fotografií:
Pavol ĎURČO

Terchovská galéria umenia
November - December 2019

výstava svetlo minulosti

MIESTNE
KULTÚRNE
STREDISKO
TERCHOVÁ

28.
12.
2019

18:00 h

**BUĎME
VŠETCI
POTEŠENÍ**

ÚČINKUJÚ:
ŤAŽKÁ MUZIKA,
TRIO Z CHOTÁRA,
JANKA A ZUZKA PATRŇČIAKOVÁ
ALEXANDRA ONDRUŠOVÁ A MAREK DIKOŠ
NEBESKÁ MUZIKA A ZBOJBAND

TERCHOVSKÁ
GALÉRIA
UMENIA

Z VEREJNÝCH ZDROJOV PODPORIL
u. fond na podporu umenia

NAJVÄČŠIE PODUJATIA V TERCHOVEJ POČAS ROKU 2020

22. FEBRUÁR PRETEKY GAZDOVSKÝCH KONÍ (19. ROČNÍK)

19. APRÍL POĎAKOVANIE ZA LÁSKU – VEĽKONOČNÝ KONCERT
VENOVANÝ SV. OTCOVI JÁNOVI PAVLOVI II. (16. ROČ.)

23. MÁJ MAJSTROVSTVÁ SVETA VO VARENÍ
A JEDENÍ BRYNDZOVÝCH HALUŠIEK

3. - 5. JÚL CYRILOMETODSKÉ DNI V TERCHOVEJ (31. ROČNÍK)

29. JÚL - 2. AUGUST MFF JÁNOŠÍKOVE DNI (58. ROČNÍK)

17. OKTÓBER TERCHOVSKÝ POLMARATÓN (6. ROČNÍK)

25. DECEMBER JASLIČKOVÁ POBOŽNOSŤ (46. ROČNÍK)

*Radosť prežiť viaročných sviatkov
a veľa Božej milosti
v roku 2020. Vám želá
kolektív Varínskej tlačiarne.*

VARÍNSKA
— TLACIAREŇ —